

RAPORT Z BADANIA
DIAGNOZA W ZAKRESIE PROBLEMU
ALKOHOLOWEGO ORAZ
NARKOMANII

GMINA PIASECZNO 2018

Spis treści

WSTĘP.....	5
Cel badania	5
Problematyka badania.....	6
Przebieg badania	6
Charakterystyka próby badawczej	7
CZĘŚĆ I	8
Ogólna charakterystyka gminy Piaseczno	8
Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne.....	8
Problemy w obszarze pomocy społecznej w gminie Piaseczno	9
Stan bezpieczeństwa na terenie gminy	15
CZĘŚĆ II	19
Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Piaseczno	19
Grupa badawcza	19
Cel badania	21
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	21
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu.....	26
Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków.....	30
Profilaktyka uzależnień.....	34
CZĘŚĆ III	38
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych	38
Cel badania	38
Grupa badawcza	38
Uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	39
Spożywanie alkoholu	39
Uczniowie wobec problemu narkomanii.....	43
Uczniowie wobec problemu dopalaczy	46

Uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi	48
Spożywanie alkoholu	48
Uczniowie wobec problemu narkomanii.....	57
Uczniowie wobec problemu dopalaczy	60
Dostępność substancji psychoaktywnych	62
Podsumowanie	64
CZĘŚĆ IV	66
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów szkół średnich.....	66
Cel badania	66
Grupa badawcza	66
Młodzież szkół średnich wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi	67
Spożywanie alkoholu	67
Uczniowie wobec problemu narkomanii.....	76
Uczniowie wobec problemu dopalaczy	79
Dostępność substancji psychoaktywnych	81
CZĘŚĆ V	83
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz klas drugich szkół średnich w porównaniu do badania ESPAD 2015	83
Cel badania	83
Grupa badawcza	83
Konsumpcja napojów alkoholowych	84
Używanie narkotyków	89
Dostępność substancji psychoaktywnych	89
CZĘŚĆ VI	91
Podsumowanie: Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych	91
Problem alkoholizmu w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Piaseczno	91
Problem narkomanii w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Piaseczno	93
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi	95
BIBLIOGRAFIA	98

Spis publikacji	98
Źródła internetowe.....	99
Spis wykresów	100
Spis tabel	103

WSTĘP

Alkoholizm i narkomania to jedne z najpoważniejszych problemów społecznych wywołujących daleko idące konsekwencje zdrowotne oraz społeczne, w tym między innymi destabilizowanie całego systemu rodzinnego oraz naruszanie poczucia bezpieczeństwa będącego nieodłącznym elementem prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnych.

Prezentowane w Polsce dane, w zależności od źródła, wskazują na rozpowszechnianie się dostępu do tego typu substancji w środowiskach młodych ludzi. Co ważniejsze, obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej jest szczególnie niepokojące, gdyż nierzadko jest to pierwszy krok w kierunku uzależnienia.

Choć zjawisko alkoholizmu i narkomanii ma charakter wieloaspektowy, to jednak do najczęstszych przyczyn, dla których ludzie sięgają po tego typu używki zalicza się uwarunkowania społeczne, w tym wpływ środowiska rodzinnego i grup rówieśniczych. Częstym powodem do nadużywania substancji psychoaktywnych są także niepowodzenia życiowe, przez wzgląd na które postrzega się alkohol i narkotyki jako środek obronny i sposób na rozładowanie stresu i konfliktów. Ponadto używanie tych substancji wiąże się z modą oraz poszukiwaniem przyjemności i nowych doznań.

Jak wiadomo, nie są to jedyne mechanizmy i koncepcje stawania się osobą uzależnioną. Mimo to kwestie te niewątpliwie ukazują ważność podejmowania działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin oraz dzieci i młodzieży.

Cel badania

Niniejszy raport przedstawia wyniki badania ankietowego mającego na celu zdiagnozowanie występujących problemów społecznych na terenie gminy Piaseczno, a w szczególności:

- zidentyfikowanie problemów dotyczących między innymi uzależnień w różnych grupach wiekowych;
- określenie skali i zakresu tych problemów;
- rozpoznanie i zdiagnozowanie skutków występujących problemów;
- ustalenie rozwiązań przeciwdziałających rozpowszechnianiu tych problemów.

Problematyka badania

1. Pytania w kwestionariuszu ankiety dla dorosłych mieszkańców gminy Piaseczno oscylowały wokół:
 - a) spożywania alkoholu na terenie gminy i związanych z tym zagrożeń;
 - b) problemu narkomanii i dostępu do innych substancji odurzających w środowisku lokalnym;
 - c) problemu bezrobocia i wzrostu przestępczości;
 - d) czynników prowokujących powstawanie wyżej wymienionych sytuacji problemowych;
 - e) profilaktyki uzależnień, w tym znajomości instytucji pomocowych.

2. W badaniu ankietowym wśród uczniów uwzględnione zostały takie obszary, jak:
 - a) problem alkoholowy, w tym kultura picia alkoholu w domostwach, inicjacja alkoholowa, częstotliwość i ilość spożywania napojów wysokokowych przy jednej okazji, stopień nietrzeźwości;
 - b) problem narkotykowy, w tym znajomość osób zażywających narkotyki, częstotliwość i rodzaj zażywanych substancji psychoaktywnych, znajomość konsekwencji prawnych i zdrowotnych;
 - c) problem nowych substancji psychoaktywnych (dopalacze), w tym częstotliwość zażywania, dostępność i znajomość konsekwencji zdrowotnych;
 - d) ocena dostępności do legalnych i nielegalnych substancji psychoaktywnych.

Przebieg badania

Wśród mieszkańców, jak i uczniów zastosowaną metodą pozyskiwania informacji była metoda PAPI (ang. *Paper & Pen Personal Interview*). Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami etyki, bowiem uczestnicy badania zostali poinformowani o zachowaniu anonimowości i poufności, w związku z czym oddzielono cechy społeczno-demograficzne pojedynczych badanych od informacji, jakich udzielili. Ponadto, ankietując uczniów za każdym razem uzyskiwano zgodę Dyrektora szkoły na przeprowadzenie badań w ich placówce.

Charakterystyka próby badawczej

Badanie ankietowe PAPI zostało przeprowadzone w dwóch grupach respondentów zróżnicowanych pod względem takich zmiennych, jak płeć, wiek i wykształcenie.

Dorośli mieszkańcy gminy

- badania przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 423 osób, w tym 267 kobiet i 156 mężczyzn

Uczniowie szkół

- 208 uczniów (111 dziewcząt i 97 chłopców) ze szkół podstawowych, to jest z klas 7, 8 oraz 3 gimnazjalnych,
- 172 uczniów ze szkół średnich, w tym 128 dziewcząt i 44 chłopców

Ze względu na zamieszczenie w raporcie wyników z badań ESPAD 2015 należy w tym miejscu wyszczególnić dwie kohorty młodzieży:

Uczniowie klas trzecich gimnazjalnych w szkołach podstawowych

- badania przeprowadzone w grupie 85 uczniów, w tym 47 dziewcząt i 38 chłopców

Uczniowie klasy drugiej szkół średnich

- badania przeprowadzone w grupie 44 uczniów, w tym 27 dziewcząt i 17 chłopców

CZĘŚĆ I

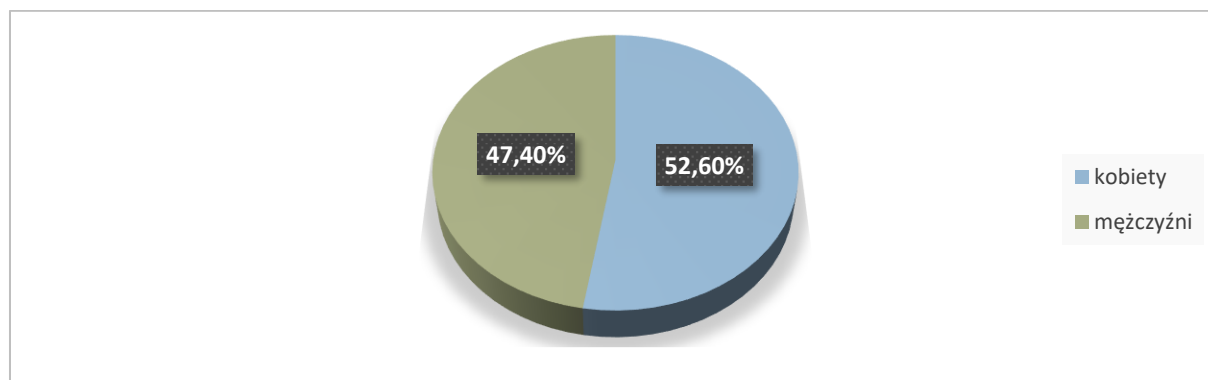
Ogólna charakterystyka gminy Piaseczno

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne¹

Gmina Piaseczno to gmina miejsko-wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie piaseczyńskim. W sąsiedztwie gminy Piaseczno znajdują się: Góra Kalwaria, Konstancin-Jeziorna, Lesznowola, Prażmów, Tarczyn. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie warszawskim.

W skład gminy Piaseczno obecnie wchodzi 32 sołectwa, którymi są: Antoninów Kuleszówka, Bąkówka, Bogatki, Baszkówka, Bobrowiec, Chojnów, Chyliczki, Chylice, Gołków, Grochowa - Pęczery, Głusków - Letnisko, Głusków, Henryków - Uroczę, Jastrzębie, Jazgarzew, Jesówka, Józefostaw, Julianów, Kamionka, Łbiska, Mieszkowo, Orzeszyn Pilawa, Robercin, Runów, Siedliska, Szczaki, Wola Gołkowska, Wólka Kozodawska, Wólka Pracka, Zalesie Górne, Złotokłos oraz Żabiniec.

Gmina Piaseczno liczy 82 526 mieszkańców, z czego 52,6% stanowią kobiety, a 47,4% mężczyźni. Warto nadmienić, iż od 1995 roku liczba mieszkańców gminy Piaseczno systematycznie wzrasta. W 2017 roku przyrost naturalny dla gminy Piaseczno wynosił 6,58 na 1000 mieszkańców. Wówczas urodziło się tutaj 1 162 dzieci (w tym 44,8% dziewczynek i 55,2% chłopców). Z drugiej strony w 2016 roku liczba zgonów na 1000 mieszkańców wynosiła 7,2. Z kolei, patrząc na rozkład ludności gminy Piaseczno według wieku okazuje się, iż średni wiek mieszkańców wynosi 37,8 lat i tym samym jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców w województwie mazowieckim i w całej Polsce.

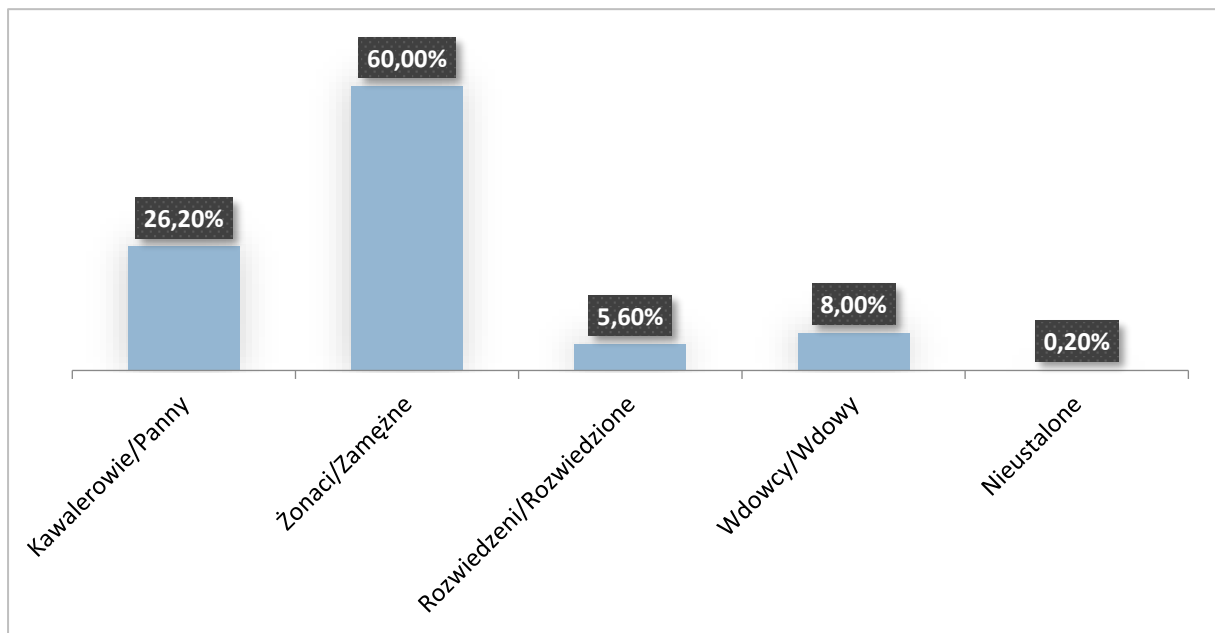

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Piaseczno z podziałem na płeć

¹ Niniejszy podrozdział opiera się na danych GUS z dnia 31.12.2017 roku, http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Piaseczno, data dostępu: 19.10.2018.

Według danych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w 2017 roku mieszkańcy gminy Piaseczno zawarli 363 małżeństw, co z kolei odpowiada 4,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Z drugiej strony w rozpatrywanym okresie czasu odnotowano 1,9 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

Biorąc pod uwagę stan cywilny mieszkańców gminy Piaseczno okazuje się, iż 26,2% mieszkańców jest stanu wolnego, 60,0% żyje w małżeństwie, 5,6% jest rozwiedzionych, zaś 8,0% to wdowcy i wdowy.

Wykres 2. Stan cywilny mieszkańców gminy Piaseczno

Analizując rynek pracy okazuje się, iż w gminie Piaseczno 60,2% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, 23,3% w wieku przedprodukcyjnym, zaś pozostałe 16,5% jest w wieku poprodukcyjnym. Zatem na 1000 mieszkańców pracuje 261 osób, gdzie 52,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 47,8% mężczyźni. Z kolei bezrobocie rejestrowane w gminie Piaseczno w czerwcu 2018 roku wynosiło 1 478 osób. Co więcej, wśród aktywnych zawodowo mieszkańców 3 737 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, zaś do gminy przyjeżdża 12 578 osób pracujących.

Problemy w obszarze pomocy społecznej w gminie Piaseczno

DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W PIASECZNIKU ORAZ
GMINNĄ KOMISJĘ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

A. Liczba beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej:

- rok 2015 (liczba rodzin ogółem: **1 332**)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień: **81**
- rok 2016 (liczba rodzin ogółem: **1 207**)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień: **102**
- rok 2017 (liczba rodzin ogółem: **1 111**)
rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień: **75**

2) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

A. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- 2017 rok / Posiedzenia GKRPA (ogółem 19) w tym:
 - przeprowadzono rozmowy – 36
 - postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 76), w tym:
 - dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży – 76
 - postanowienia negatywne – 4
- 2016 rok / Posiedzenia GKRPA (ogółem 27), w tym:
 - przeprowadzono rozmowy – 79
 - postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 102), w tym:
 - dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży – 102
 - postanowienia negatywne – 2
- 2015 rok / Posiedzenia GKRPA (ogółem 24) w tym:
 - przeprowadzono rozmowy – 131

- postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem 103), w tym:
 - postanowienia negatywne – 0

B. Działalność zespołu interwencyjno-motywuującego:

▪ w 2017 roku do Komisji wpłynęło:

24 wnioski o leczenie odwykowe

18 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego

▪ w 2016 roku do Komisji wpłynęło:

29 wniosków o leczenie odwykowe

17 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego

▪ w 2015 roku do Komisji wpłynęło:

24 wnioski o leczenie odwykowe

20 wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego

C. Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie GKRPA:

- 2017 rok - 1
- 2016 rok - 2
- 2015 rok - 0

D. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych, limity zezwoleń:

▪ Gastronomia:

A – 76 wydanych na 85 dostępnych

B – 51/85

C – 26/30

▪ Sklepy:

A – 157/165

B – 161/165

C – 152/160

E. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży (programy rekomendowane przez PARPA):

- 2017 (nazwy: „Spójrz Inaczej”, „Epsilon”, „Debata”, „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”)

Liczba osób uczestniczących:

- uczniów – 3 851
- nauczycieli – 226
- rodziców – 143

- 2016 (nazwy: „Pamiętnik Maćka”, „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, „Planeta Dobra”, „Blog Szymona”, „Miasteczko”, „List Jacka”, „Kasia N.”, „Twoje Życie Twoje Decyzje” itp.)

Liczba osób uczestniczących:

- uczniów – 5038
- nauczycieli – 193
- rodziców – 380

- 2015 (nazwy: „Tolerancja”, „Trzeci Elementarz czyli Program 7 Kroków”, „Moje Wartości”, „Impreza II”, „Spójrz Inaczej”, „Integracja”, „Zrozumieć Jacka”)

Liczba osób uczestniczących:

- uczniów – 6248
- nauczycieli – 241
- rodziców – 184

F. Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży:

- 2017 np.: festyny, konkursy, dożywianie, Klub Integracji Społecznej,

Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób: **140**)

Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób: **2 220**)

Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób: **2 152**)

Inne (ilość osób: **1 185**)

▪ 2016 np.:

Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób: **1 015**)

Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób: **500**)

Inne (ilość osób: **2 957**)

▪ 2015 np.:

Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób: **619**)

Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób: **800**)

Inne (ilość osób: **442**)

G. Świetlice:

- liczba placówek – 7
- liczba dzieci – 340
- liczba wychowawców – 41

H. Gminny Punkt Konsultacyjny:

▪ 2017

liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu – 564

rodziny z problemem alkoholowym – 151

▪ 2016

liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu – 760

rodziny z problemem alkoholowym – 293

▪ 2015

liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu – 687

I. Gminny Punkt Konsultacyjny, zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych:

- psychologowie, terapeuci, prawnik, kurator sądowy – udzielają porad psychologicznych i prawnych, informują o miejscach i możliwościach dotyczących leczenia odwykowego
- w Gminnym Punkcie Konsultacyjnym prowadzone są grupy wsparcia dla osób współuzależnionych

Zgromadzone dane na temat rozwiązywania problemów społecznych sygnalizują, iż na terenie gminy Piaseczno realizowanych jest szereg programów rekomendowanych przez PARPA, które mają na celu ochronę dzieci i młodzieży przed szeroko pojętymi patologiami, to jest agresją, uzależnieniami, przemocą i tym samym kształtowanie odpowiednich postaw. Co więcej, do programów tych włączani są także rodzice, którym z kolei udzielana jest między innymi pomoc w zakresie budowania silnej więzi emocjonalnej ze swoimi dziećmi.

W gminie Piaseczno organizowane są także kolonie i obozy oraz pozalekcyjne zajęcia sportowe związane z profilaktyką uzależnień od alkoholu, promowaniem zdrowego stylu życia oraz alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu, których liczba uczestników z roku na rok wzrasta. Ponadto w 2017 roku w gminie Piaseczno zorganizowano wypoczynek z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. Z drugiej strony liczba dzieci i młodzieży, która skorzystała z tego oraz ogólna liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień pokazuje nam, że w gminie Piaseczno jest wiele rodzin niewydolnych wychowawczo. Stąd też, aby przeciwdziałać temu zjawisku wskazane jest obejmowanie tych rodzin pomocą specjalistyczną, w tym udzielanie chociażby pomocy środowiskowej poprzez rozwój świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży. Za tym przemawia fakt, iż na terenie gminy Piaseczno działa siedem świetlic dla dzieci i młodzieży, w których realizowane są różnego rodzaju programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne w zakresie:

- profilaktyki uzależnień,
- wzmacniania asertywności,
- radzenia sobie z agresją i rozwiązywania konfliktów
- kształtowania silnej osobowości.

Co więcej, od 2016 roku w gminie Piaseczno działają dwa Kluby Profilaktyki Środowiskowej udzielające wsparcia świetlicom szkolnym w działaniach profilaktycznych.

W związku z powyższym, dzięki tym działaniom dzieci i młodzież zagrożona wykluczeniem społecznym czy niedostosowaniem społecznym ma możliwość rozwiązywania problemów natury psychicznej, korzystając z pomocy profesjonalistów i będąc pod ich opieką.

Od 2015 roku zmalała liczba beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej i rodzin z problemem alkoholowym korzystających z pomocy Gminnego Punktu Konsultacyjnego. Ponadto do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych najczęściej wniosków dotyczących leczenia odwykowego wpłynęło w 2016 roku, to jest 29. W pozostałych latach, to jest w 2015 i 2017 roku wpłynęło po 24 wnioski. Stąd też w gminie Piaseczno świadczona jest pomoc osobom uzależnionymi oraz przyjaciółom osób uzależnionych.

Stan bezpieczeństwa na terenie gminy

Bezpieczeństwo stanowi nieodłączny element funkcjonowania społeczności lokalnych, wyraża się ono w zaspokojeniu podstawowych jego potrzeb w tym potrzeby bycia bezpiecznym w sensie podmiotowym jak i przedmiotowym. Szczególne zadania w tym obszarze pełni samorząd terytorialny, którego zasadniczym celem jest między innymi zapewnianie bezpieczeństwa na swoim obszarze działania. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców danej jednostki terytorialnej jest jednym z czynników rozwojowych i zarazem świadczy o jej atrakcyjności. Z kolei brak zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa odczuwany przez mieszkańców i przedsiębiorców, to główny powód ich odpływu².

Negatywne zdarzenia zarejestrowane przez Komisariat Policji w gminie Piaseczno mające związek ze spożywaniem alkoholu w latach 2015- 2017

1. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu:

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w roku:	2015 rok	2016 rok	2017 rok
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	217	200	228

² Za: T. Hoffman, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych – wybrane zagadnienia zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Studium Europy Środkowej i Wschodniej 2015, nr 3: 17-30, http://studium.kutno.pl/wp-content/uploads/2017/04/Hoffmann_T_Studium_nr_3_2015.pdf, data dostępu: 23.10.2018.

prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	26	16	12
zakłócanie porządku publicznego	25	145	710
podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	3	0	2
liczba zdarzeń drogowych pod wpływem alkoholu (kolizje)	26	17	24
przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	324	255	214
osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

Tabela 1. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w gminie Piaseczno

2. Przestępstwa na terenie gminy Piaseczno:

Przestępstwa na terenie gminy	2015 rok	2016 rok	2017 rok
kradzież z włamaniem	521	377	280
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	134	145	175
pobicie	21	12	15
uszkodzenie mienia	283	244	228
kradzież mienia	837	674	725

Tabela 2. Przestępstwa na terenie gminy Piaseczno

3. Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / wykrytych:

▪ 2015 np.:

Znęcanie się nad rodziną 134/45/45

Uchylanie się od płacenia alimentów 204/91/91

▪ 2016 np.:

Znęcanie się nad rodziną 145/43/43

Uchylanie się od płacenia alimentów 146/61/61

▪ 2017 np.:

Znęcanie się nad rodziną 175/70/70

Uchylanie się od płacenia alimentów 383/91/91

4. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie na terenie gminy Piaseczno:

	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem), w tym:	62	99	153
Kobiety	48	73	104
Mężczyźni	6	8	20
Nieletni	8	18	29
Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem), w tym:	56	81	125
Kobiety	5	8	15
Mężczyźni	50	72	110
Nieletni	1	1	0
Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	36	28	49
Kobiety	2	1	2
Mężczyźni	34	27	47
Nieletni	0	0	0

Tabela 3. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie na terenie gminy Piaseczno

5. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- 2015 wszczęcie 51 procedur
- 2016 wszczęcie 81 procedur
- 2017 wszczęcie 125 procedur

Powyższe dane dotyczące interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu zarejestrowanych przez Komisariat Policji wskazują, iż odnotowano spadek prowadzenia pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu. Niemniej jednak, od 2015 roku liczba prowadzonych pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości utrzymuje się stosunkowo na wysokim poziomie (pomimo odnotowanego spadku w 2016 roku). Znacząco wzrosła liczba zakłóceń porządku publicznego przez osoby będące pod wpływem alkoholu.

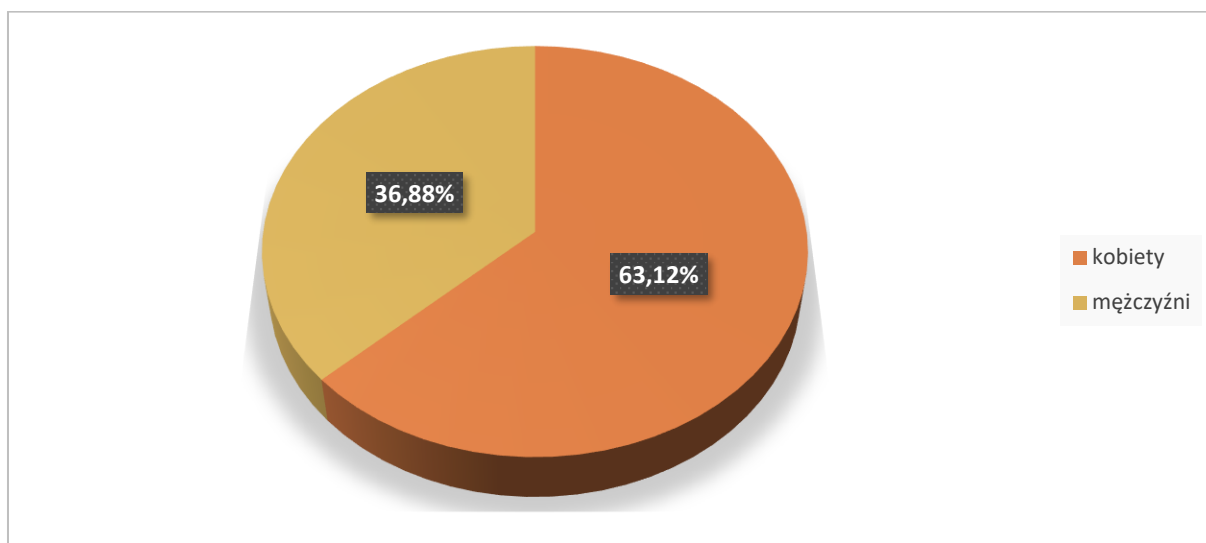
Natomiast, jeśli chodzi o przestępstwa na terenie gminy Piaseczno na przestrzeni lat 2015-2017, to odnotowano zmniejszenie liczby kradzieży z włamaniem, uszkodzenia mienia i pobić. Z drugiej strony wzrosła liczba przestępstw dotyczących fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną. Stąd też wzrosła liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

CZĘŚĆ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Piaseczno

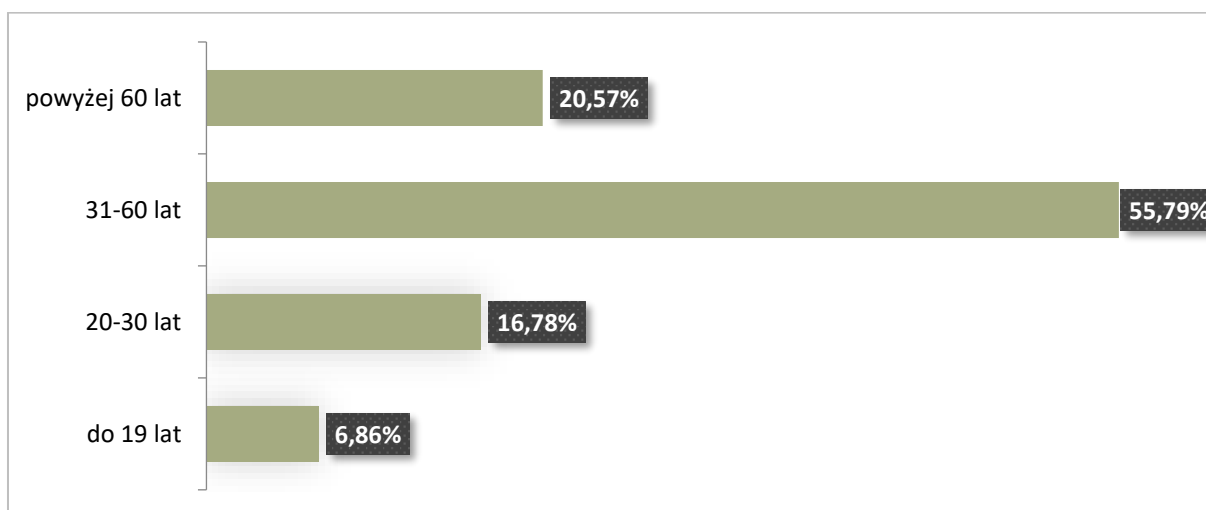
Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na grupie reprezentatywnej 423 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Piaseczno w sierpniu i we wrześniu 2018 roku. W badaniu wzięło udział 267 kobiet (63,12%) i 156 mężczyzn (36,88%).

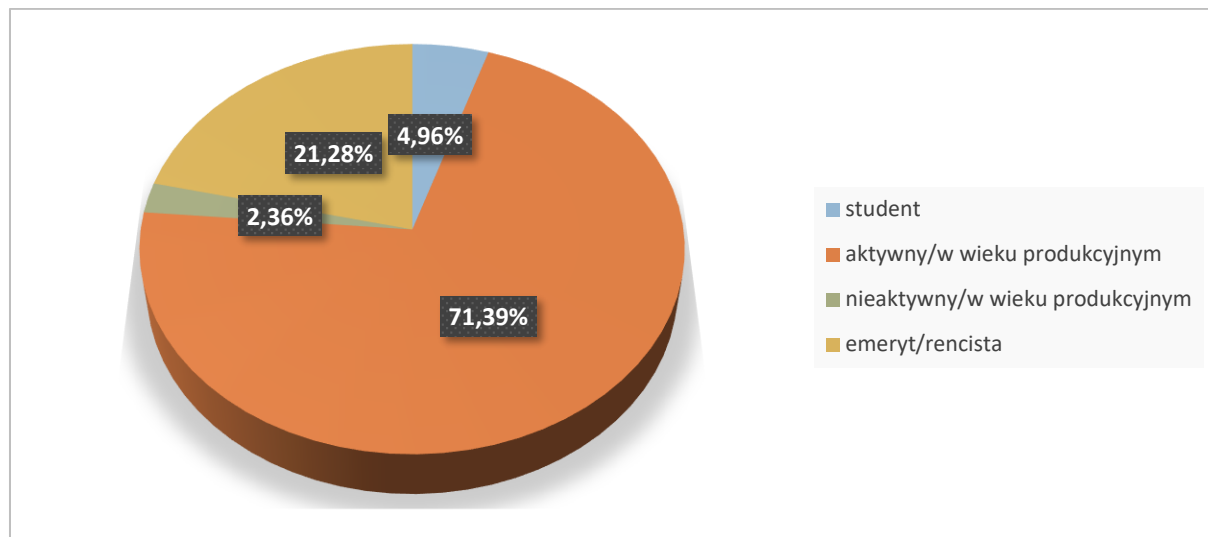
Wykres 3. Struktura próby badawczej z podziałem na płeć

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych to przedział 31-60 lat (236 osób), czyli 55,79%. Kolejno 87 ankietowanych miało powyżej 60 lat. W wieku od 20 do 30 lat było 71 osób (16,78%), zaś w grupie najmłodszych ankietowanych, to jest do 19 lat, znalazło się 29 osób (6,86%).

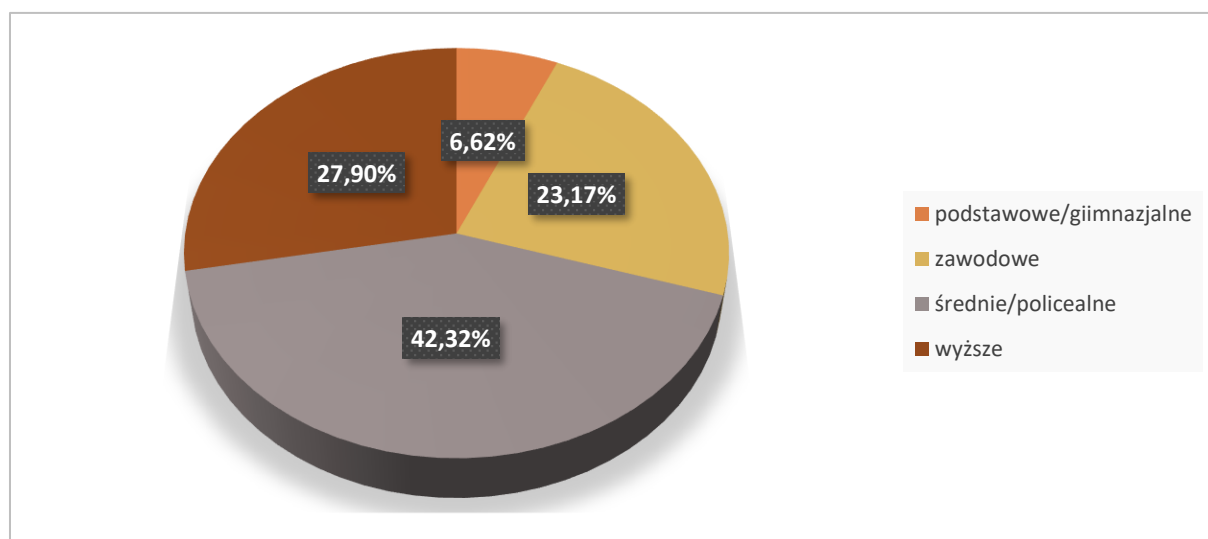
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na wiek

Wśród ankietowanych będących w wieku produkcyjnym 71,39% jest aktywnych zawodowo, 2,36% pozostaje bez zatrudnienia, a 4,96% posiada status ucznia bądź studenta. Pozostałe 21,28% pozostaje na emeryturze bądź rencie.

Wykres 5. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową

Z kolei, różnicując próbę badawczą według poziomu wykształcenia okazuje się, że 6,62% ankietowanych ma wykształcenie podstawowe bądź gimnazjalne. Następnie 23,17% ukończyło szkołę zawodową, a 42,32% średnią bądź policealną. Pozostałe 27,90% badanych zadeklarowało ukończenie studiów wyższych.

Wykres 6. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie

Ponadto próba badawcza została scharakteryzowana ze względu na wielkość gospodarstwa domowego. Jak się okazuje, w badanej próbie co piąte gospodarstwo

domowe było 1 bądź 4-osobowe, co czwarte 2 i 3-osobowe, zaś co dziesiąte liczyło 5 i więcej osób.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród dorosłych mieszkańców z gminy Piaseczno miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w tym dotyczących:

alkoholizmu

- spożywania alkoholu
- rozpowszechnienia alkoholizmu w środowisku badanych, w tym alkohol w ciąży, nietrzeźwość wśród kierowców, spożywanie alkoholu przez nieletnich
- uzależnienia od alkoholu

narkomanii

- dostępu do substancji psychoaktywnych
- rozpowszechnienia narkotyków w środowisku lokalnym

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym mieszkańców gminy Piaseczno. Miarą ważności różnych problemów społecznych był odsetek respondentów wskazujących dany problem jako bardzo istotny oraz istotny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców.

Problemy społeczne	Bardzo istotny	Istotny	Przeciętny	Mało istotny	Nieistotny
alkoholizm	8,27%	32,86%	40,43%	8,04%	10,40%
narkomania	5,67%	14,89%	38,06%	26,24%	15,13%
wzrost przestępczości	2,84%	14,66%	31,91%	32,15%	18,44%

nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	6,86%	20,09%	26,24%	28,84%	17,97%
bezrobocie	5,45%	9,95%	23,22%	25,36%	36,02%

Tabela 4. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Piaseczno

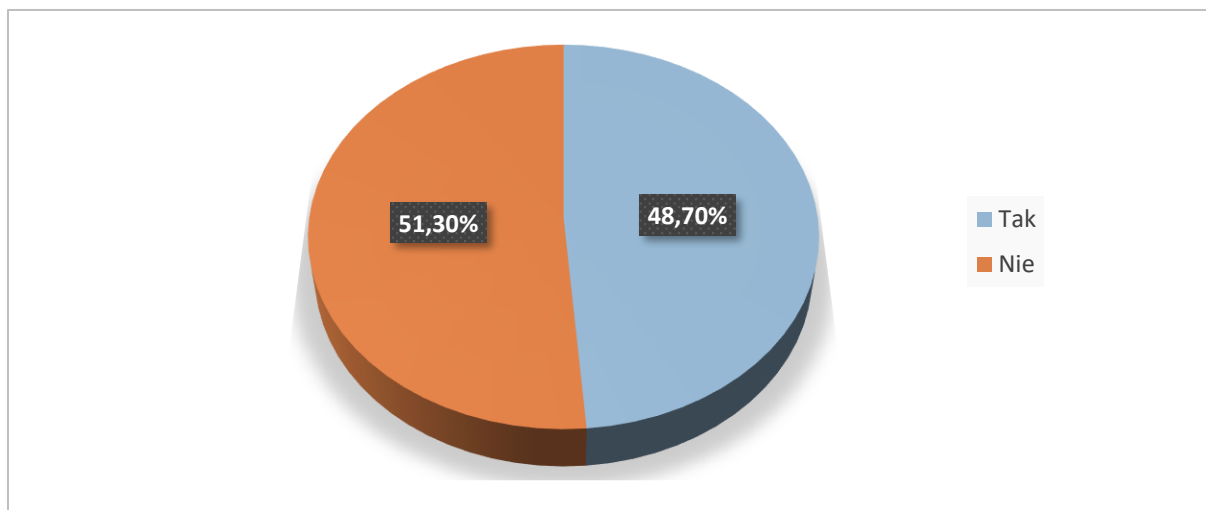
Pośród wymienionych problemów społecznych za istotny na terenie gminy Piaseczno:

- 41,13% badanych mieszkańców uznało alkoholizm;
- 26,95% badanych mieszkańców oceniło nowe substancje psychoaktywne;
- 20,56% ankietowanych mieszkańców wskazało narkomanię;
- 17,50% dorosłych mieszkańców przyjęło wzrost przestępczości,
- 15,40% badanych mieszkańców określiło bezrobocie.

Odwołując się do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Piaseczno na lata 2017-2027 okazuje się, iż generalnie mieszkańcy badanej gminy są ze sobą zgodni w ocenie najistotniejszych problemów społecznych występujących w ich środowisku lokalnym³. Stąd też w miarę niskie odsetki badanych uznających dany problem za bardzo istotny lub istotny można wiązać ze skutecznym monitorowaniem, programowaniem i wdrażaniem od lat szeregu działań przeciwdziałających tym problemom. Niemniej jednak, na uwadze należy mieć fakt, iż uwidaczniającym się problemem społecznym nadal pozostaje alkoholizm, bowiem w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Piaseczno na lata 2017-2027 i w naszym badaniu problem ten jako powszechny określiło odpowiednio 24% i 38,53% ankietowanych. Stosunkowo wysoka pozycja tego zjawiska jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinna podejmować Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Dlatego też w niniejszym badaniu nie zabrakło szeregu innych pytań dostarczających nowych informacji w tym obszarze.

W związku z powyższym, zapytaliśmy badanych o to, czy ich zdaniem osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. W ocenie 48,70% badanych takie osoby stanowią zagrożenie. Pozostałe 51,30% mieszkańców jest przeciwnego zdania.

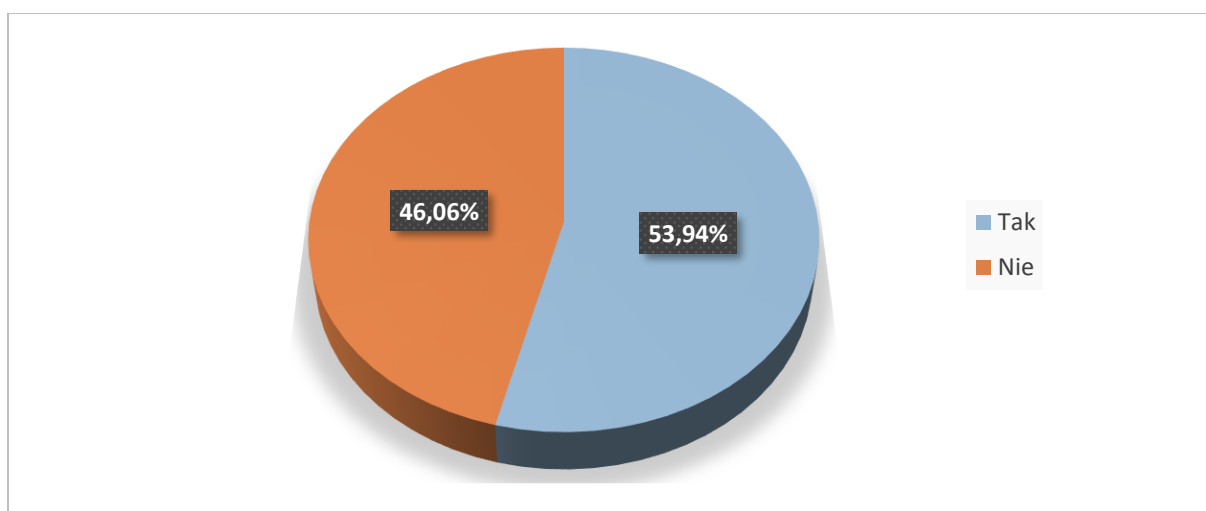
³ <http://bip.piaseczno.eu/arttykul/210/3612/projekt-strategii-rozwiazywania-problemow-spoecznych-gminy-piaseczno-na-lata-2017-2027>

Wykres 7. Czy osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?

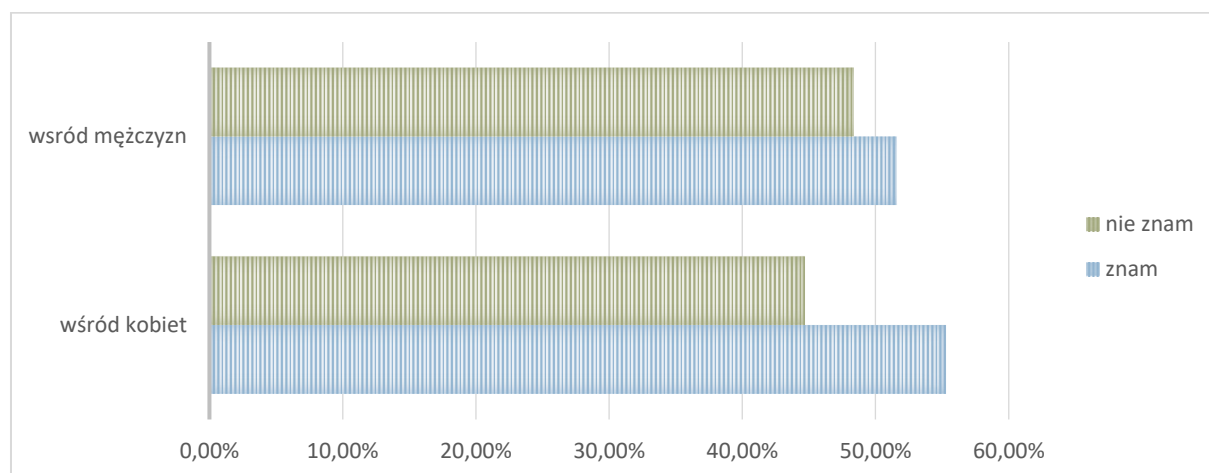
Warto nadmienić, iż ponad połowa ankietowanych kobiet stanowczo zadeklarowała, iż osoby nietrzeźwe stanowią źródło zagrożenia dla otoczenia w ich środowisku lokalnym (52,81%). Z kolei odmiennego zdania była większość przebadanych mężczyzn (58,33%). Kobiety zdecydowanie częściej deklarowały naruszenie sfery bezpieczeństwa przez osoby spożywające alkohol. Prawdopodobnie przekonanie to warunkuje obawa przed agresją ze strony osób będących w stanie upojenia alkoholowego bądź swoistego rodzaju lęk wynikający z bezbronności w momencie spotkania się z osobą nadużywającą alkoholu.

Kolejno zbadaliśmy skalę rozpowszechnienia zjawiska alkoholizmu na terenie gminy Piaseczno. Jak się okazuje, większość badanych (53,94%) zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu.

Wykres 8. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Znajomość osób nadużywających alkoholu częściej deklarowały kobiety, badani w wieku 31-60 lat oraz respondenci z wykształceniem średnim/policealnym i wyższym. Co więcej, ponad dwie piąte badanych (42,00%) zaznaczyło, że zna w swoim otoczeniu nie więcej niż pięć osób nadużywających alkoholu. 6,44% odpowiedziało, że potrafi wskazać od pięciu do dziesięciu takich osób, zaś co dwudziesty badany przyznał, że zna ich jeszcze więcej (5,49%). Pozostali ankietowani zadeklarowali brak posiadania takich znajomości.

Wykres 9. Znajomość osób nadużywających alkoholu w środowisku badanych z podziałem na płeć

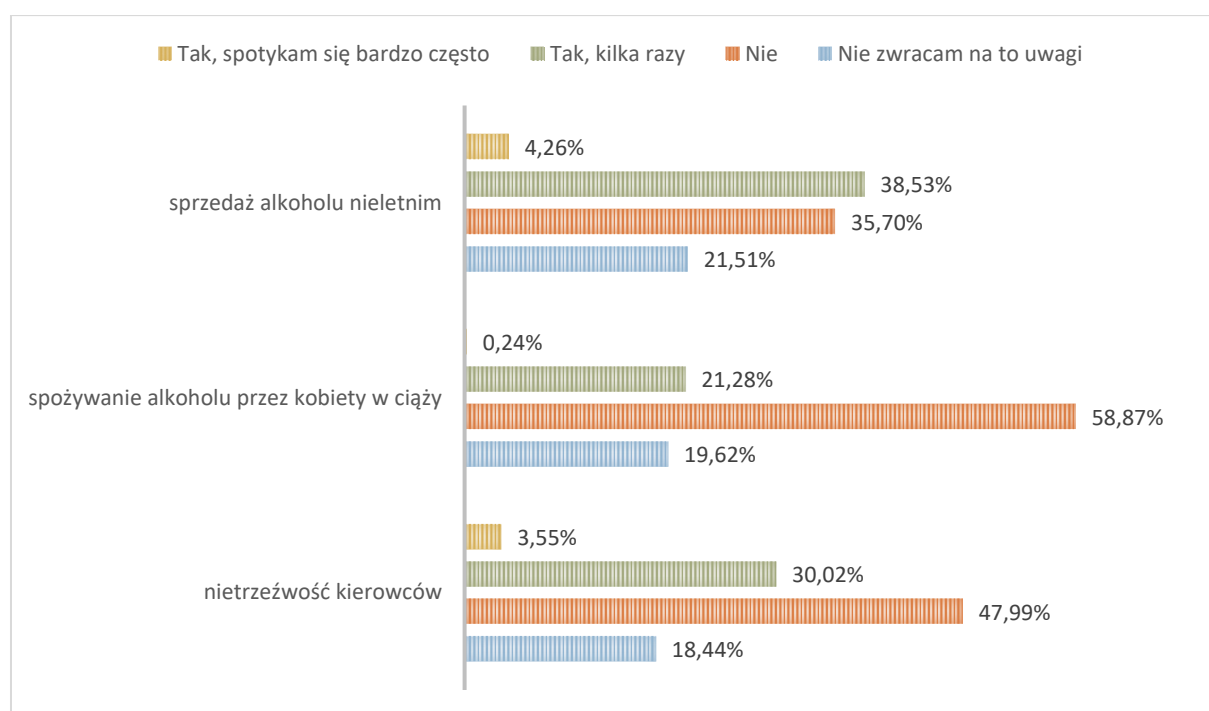
Kolejno poprosiliśmy mieszkańców o odpowiedź, czy znają przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim. 4,26% badanych zadeklarowało, że bardzo często spotykają się z taką sytuacją. Kolejne 38,53% spotkało się z tym kilka razy. Pozostałe 35,70% odpowiedziało, iż nigdy nie byli świadkami sprzedaży alkoholu nieletnim, zaś 21,51% badanych zaznaczyło, że nie zwracają uwagi na to, komu sprzedawany jest alkohol. Zatem ważne jest szkolenie osób odpowiedzialnych za sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w zakresie egzekwowania prawa zakazującego sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim⁴.

Następnie zbadaliśmy zjawisko picia alkoholu przez kobiety w ciąży. Choć 58,87% ankietowanych nie spotkało się nigdy z konsumpcją napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży, to jednak niemal co piąty badany zadeklarował, że kilka razy zdarzyło mu się widzieć kobiety w ciąży pijące alkohol (21,28%). Ponadto jedna osoba zadeklarowała, że spotyka się z tym bardzo często. Pozostałe 19,62% zaznaczyło brak zainteresowania tym problemem. Zatem określanie skali zjawiska oraz uświadamianie na temat szkodliwości spożycia nawet niewielkiej ilości alkoholu w ciąży nadal pozostaje ważnym przedsięwzięciem, gdyż wypity

⁴ PARPA, *Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu*, [http://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/deklaracja-w-sprawie-młodzieży-i-alkoholu](http://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/deklaracja-w-sprawie-mlodziezy-i-alkoholu), data dostępu: 07.11.2018.

alkohol negatywnie wpływa na rozwój płodu, prowadząc między innymi do poronień, czy różnego rodzaju schorzeń określanych mianem FAS (ang. *fetal alcohol syndrome*)⁵. Dzieci z zaburzeniem FAS cechuje prenatalne i postnatalne spowolnienie rozwoju fizycznego, uszkodzenie Ośrodkowego Układu Nerwowego (OUN) oraz specyficzne anomalie w budowie twarzy⁶.

Z kolei ze zjawiskiem prowadzenia pojazdu przez osobę będącą pod wpływem alkoholu spotkało się 33,57% badanych, w tym 3,55% bardzo często widziało nietrzeźwego za kierownicą, a 30,02% doświadczyło takiej sytuacji kilka razy. Niemniej jednak, blisko połowa badanych zadeklarowała, iż nie była świadkiem prowadzenia pojazdu po alkoholu (47,99%). Pozostałe 18,44% wskazało, że nie zwraca na to uwagi.

Wykres 10. Rozpowszechnienie problemu alkoholizmu w gminie Piaseczno

Ponadto w zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy gminy Piaseczno skłaniali się ku stwierdzeniu, iż obecność osób pijących alkohol w miejscach publicznych na przestrzeni ostatnich 10 lat nie uległa zmianie. Takiego zdania było 54,14% badanych. Kolejne 28,61% zadeklarowało, że

⁵ PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?*, <http://www.parpa.pl/index.php/ciaza-bez-alkoholu/badania>, data dostępu: 07.11.2018.

⁶ J. Klimczak, *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, w: M. Banach (red.), *Alkoholowy zespół płodu*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011, s. 1-329, https://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl/sites/wydawnictwo/files/publikacje_pdf/alkoholowy_zespoly_plodu.pdf, data dostępu: 07.11.2018, s. 149.

obecnie jest to rzadsze zjawisko, a 10,40% było zdania przeciwnego. Co więcej, 46,81% wyraziło opinię, że od 10 lat spotyka z taką samą częstotliwością osoby pijące lub awanturujące się pod wpływem alkoholu. Z kolei 37,83% odpowiedziało, że jest to zjawisko rzadsze, zaś zdaniem 8,04% jest ono częstsze. Oprócz tego, spożywanie alkoholu przez dorosłych i nieletnich w ocenie badanych również utrzymuje się od lat na podobnym poziomie. Warto dodać, iż 19,15% odpowiedziało, że obecnie dorośli piją mniej, a 10,40% stwierdziło, że więcej. Z odwrotną tendencją mamy do czynienia w przypadku oceny spożywania alkoholu przez nieletnich, bowiem 26,00% zaznaczyło, że na przestrzeni ostatnich 10 lat jest to zjawisko częstsze. Natomiast 13,71% było zdania przeciwnego. Jak się okazuje, największą trudność badanym sprawiła ocena spożycia alkoholu w miejscu pracy (62,86%). Niemniej jednak, 25,95% uznało, że jest to zjawisko rzadsze. Kolejne 9,76% zadeklarowało, że spożycie napojów alkoholowych w miejscu pracy jest takie samo, zaś zdaniem 1,43% uległo to nasileniu.

Ocena zjawiska alkoholizmu w czasie ostatnich 10 lat	Częściej	Podobnie	Rzadziej	Nie wiem
osoby pijące alkohol w miejscach publicznych	10,40%	54,14%	28,61%	6,86%
osoby pijane lub awanturujące się pod wpływem alkoholu	8,04%	46,81%	37,83%	7,33%
spożywanie alkoholu przez dorosłych	10,40%	61,47%	19,15%	8,98%
spożywanie alkoholu przez nieletnich	26,00%	49,65%	13,71%	10,64%
spożycie alkoholu w miejscu pracy	1,43%	9,76%	25,95%	62,86%

Tabela 5. Analiza zjawiska spożywania alkoholu w czasie ostatnich 10 lat

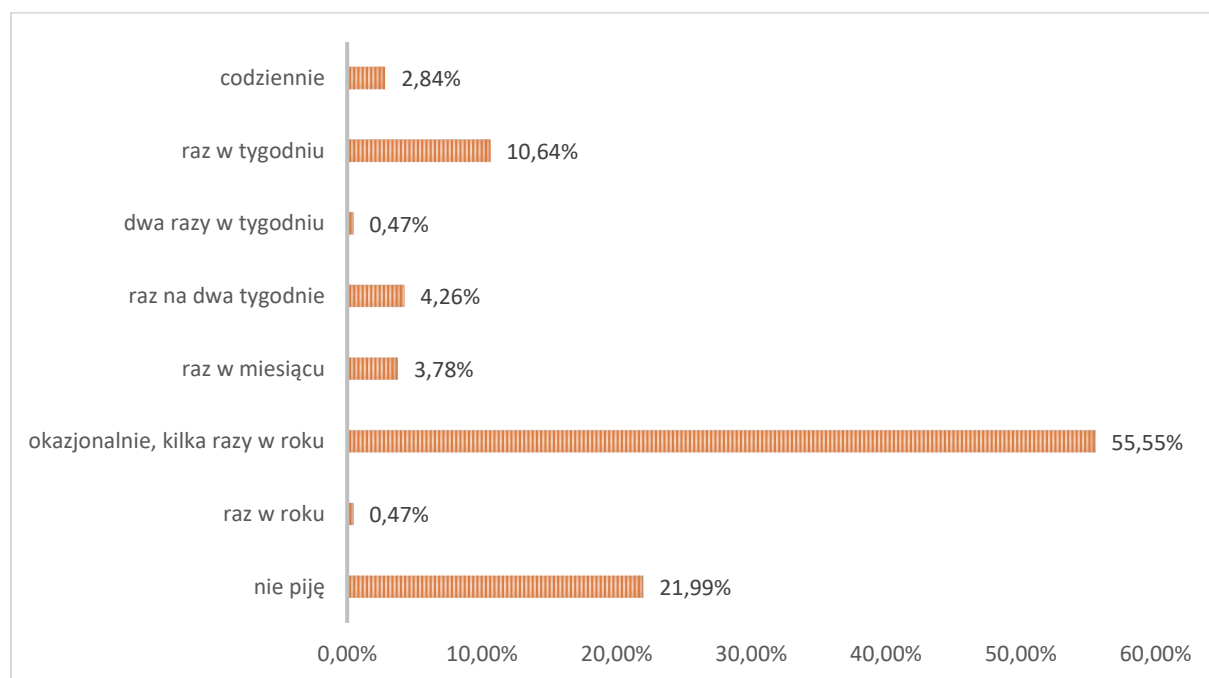
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Badania ogólnopolskie CBOS na rok 2015 pokazują, że napoje alkoholowe ogółem spożywa 89,7% Polaków, abstynencję zaś deklaruje nieco ponad 10%. Widzimy zatem, że spożywanie jakichkolwiek napojów alkoholowych jest naprawdę popularnym zjawiskiem w Polsce, a osób niepijących jest niewiele. Nieco ponad 3% Polaków spożywa napoje alkoholowe codziennie. Najwięcej, bo ponad 18% Polaków pije średnio 2-3 razy w miesiącu. Co więcej, badani przez CBOS respondenci deklarują, że spożywają napoje alkoholowe przez

średnio 52 dni w roku, możemy zatem stwierdzić, iż przeciętny Polak pije co 7 dni, to jest raz w tygodniu⁷.

Deklaracje badanych mieszkańców gminy Piaseczno dotyczące aktualnych zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu wskazują, że częstotliwość spożywania alkoholu przez badanych mieszkańców jest najczęściej okazjonalna. Najliczniejsza grupa, to jest 55,55% ankietowanych spożywa napoje alkoholowe okazjonalnie, to jest średnio kilka razy w roku. Uwzględniając cechy społeczno-demograficzne respondentów okazuje się, iż okazjonalne spożycie alkoholu jest typowe zarówno dla kobiet (59,93%), jak i mężczyzn (47,44%) oraz osób aktywnych zawodowo w wieku 31-60 lat.

Kolejno 2,84% ankietowanych, to jest sami mężczyźni piją alkohol każdego dnia. 10,64% zadeklarowało spożycie napojów alkoholowych raz w tygodniu, a 0,47% dwa razy w tygodniu. Raz na dwa tygodnie styczność z alkoholem ma 4,26% badanych, 3,78% raz w miesiącu, a raz na rok 0,47% ankietowanych. Pozostałe 21,99% mieszkańców zadeklarowało abstynencję.

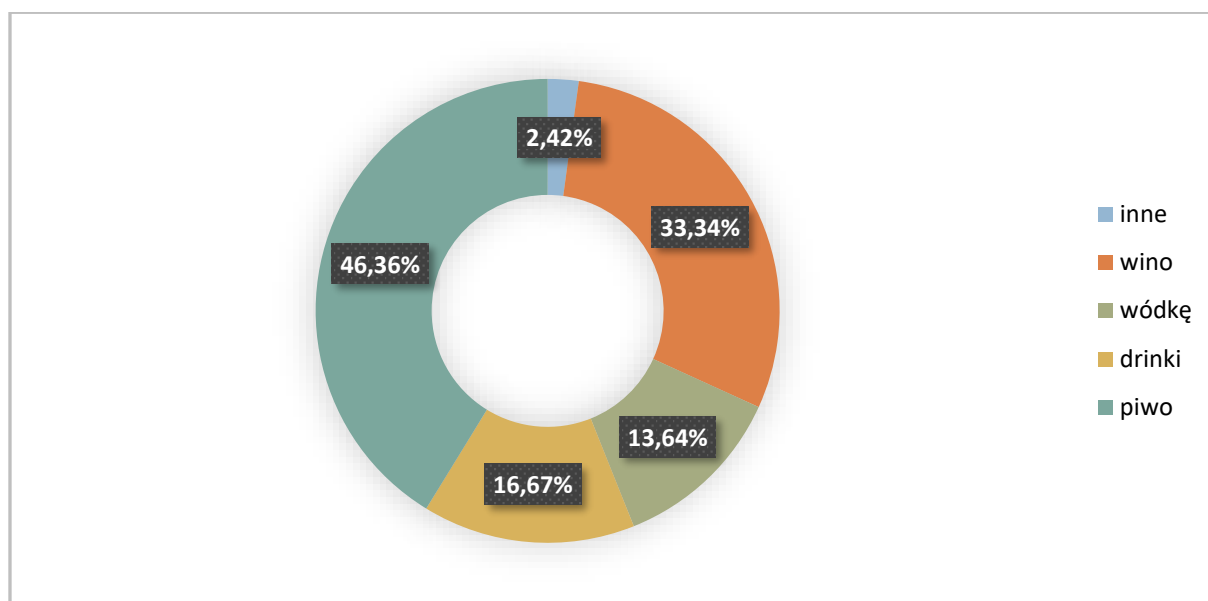

Wykres 11. Jak często spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe?

W odpowiedzi na pytanie odnośnie rodzaju spożywanego alkoholu ankietowani mieszkańcy najczęściej wskazywali piwo (46,36%). Kolejno 33,34% badanych mieszkańców

⁷ CBOS, Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, 2015, s. 1-275, <https://docplayer.pl/16009776-Oszacowanie-rozpowszechnienia-wybranych-uzaleznien.html>, data dostępu: 29.10.2018.

przeważnie pije wino. 16,67% twierdziło, że są to drinki, a 13,64% wskazało na wódkę. Natomiast 2,42% badanych zaznaczyło odpowiedź inne i wskazało whisky.

Wykres 12. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?

Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta widzimy, że preferencje co do rodzaju spożywanego alkoholu różnią się znacząco. Jak się okazuje, mężczyźni najczęściej spożywają piwo (53,73%), a następnie wódkę (23,88%). Z kolei kobiety oprócz piwa (41,33%) równie często sięgają po wino (40,82%).

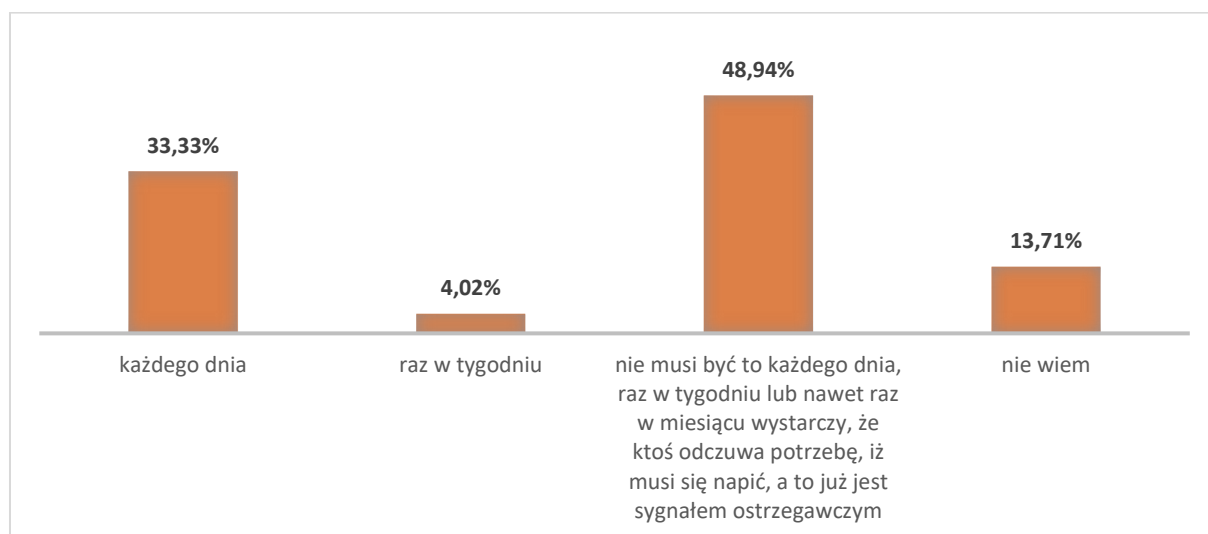
Jeśli chodzi o motywacje sięgania po alkohol, to zdecydowana większość badanych, to jest 70,00%, pije go dla towarzystwa. Kolejno 12,12% spożywa alkohol ze względu na walory smakowe, zaś 11,82% zaznaczyło, że napoje alkoholowe służą im do poprawy nastroju. Co więcej, w opinii 0,91% ankietowanych picie alkoholu pozwala zapomnieć o problemach. Natomiast 4,85% sięga po alkohol podczas różnego rodzaju uroczystości (w tym wesela i rodzinne spotkania), bądź w celach zdrowotnych. Pozostałe 9,09% badanych zadeklarowało, że nie wiążą spożycia alkoholu z jakimkolwiek powodem.

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło również pytań odnośnie oceny szkodliwości alkoholu i jego bezpiecznego picia, które może zapobiegać uzależnieniu.

Zdaniem 71,39% ankietowanych alkohol zawarty w piwie i winie jest tak samo szkodliwy, jak alkohol zawarty w wódce. Przeciwnego zdania było 12,06% badanych, w tym 17,95% mężczyzn i 8,61% kobiet. Natomiast 16,55% zadeklarowało, iż nie orientują się na ten temat. Co więcej, w opinii 74,94% jak najbardziej można uzależnić się od piwa i wina tak jak od wódki. Z drugiej strony zaledwie 6,86% badanych zaznaczyło, że piwo i wino są jednak

zbyt słabym alkoholem, aby można było się od nich uzależnić. Natomiast 18,20% nie miało zdania na ten temat.

Jeśli chodzi o określoną częstotliwość spożywania alkoholu, która daje podstawę do mówienia o występującym problemie uzależnienia okazuje się, iż zdaniem 48,94% spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić. Powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych⁸. „Nierzadko jednak nawet osoby spożywające alkohol okazjonalnie mogą doświadczyć problemów spowodowanych piciem, na przykład zatrucia alkoholem, upicia patologicznego, kaca, urazów fizycznych i wypadków, „urwanych filmów” przemocy oraz problemów zdrowotnych wynikających z połączenia alkoholu i leków”⁹. Kolejno 33,33% było zdania, iż o uzależnieniu można mówić w momencie, gdy ktoś spożywa alkohol każdego dnia. Pozostałe 13,71% nie miało zdania na ten temat.

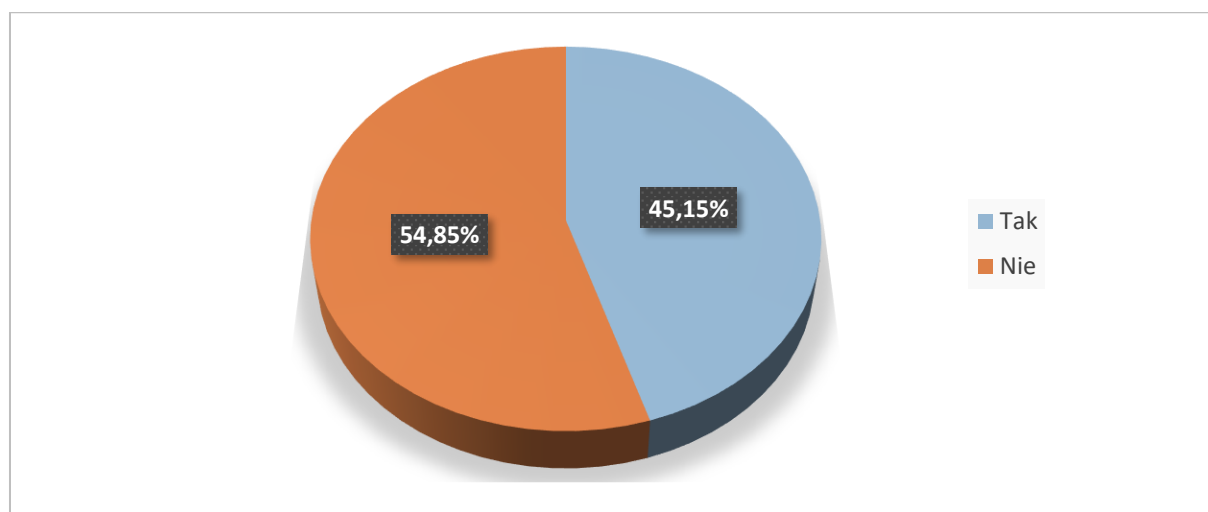
Wykres 13. Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych świadczących o uzależnieniu

Ponadto w części poruszającej problematykę alkoholizmu zadaliśmy badanym pytanie odnośnie przyzwolenia w ich domu na picie względnie nowych na naszym rynku napojów alkoholowych, to jest cydru i alkopopu oraz napojów bezalkoholowych, w tym piwa

⁸ Za: J. Fudała, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu>, data dostępu: 07.11.2018.

⁹ Za: J. Fudała, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu>, data dostępu: 07.11.2018.

bezalkoholowego i napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie. 45.15% badanych stwierdziło, że w ich domach nie ma zakazu spożywania powyższych napojów.

Wykres 14. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów alkoholowych bądź bezalkoholowych przez nieletnich?

Warto dodać, iż prawie we wszystkich tych gospodarstwach najpopularniejszą używką wśród młodzieży nieletniej były napoje energetyzujące (92,11%). Ponadto w co trzecim gospodarstwie domowym nieletni mogli spożywać piwo 0,00% (28,42%), a w co piątym cydr (20,00%). Natomiast alkopop mógł być spożywany jedynie w czterech gospodarstwach domowych (2,11%). Zgodnie z oficjalnym stanowiskiem Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sprzedaż piwa bezalkoholowego osobom poniżej 18 roku życia może poddawać w wątpliwość ustawę o wychowaniu w trzeźwości, bowiem w ten sposób od najmłodszych lat uczy się młodzież złych nawyków i tym samym przyswajają się ich do konsumowania piwa w dorosłym życiu¹⁰.

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków

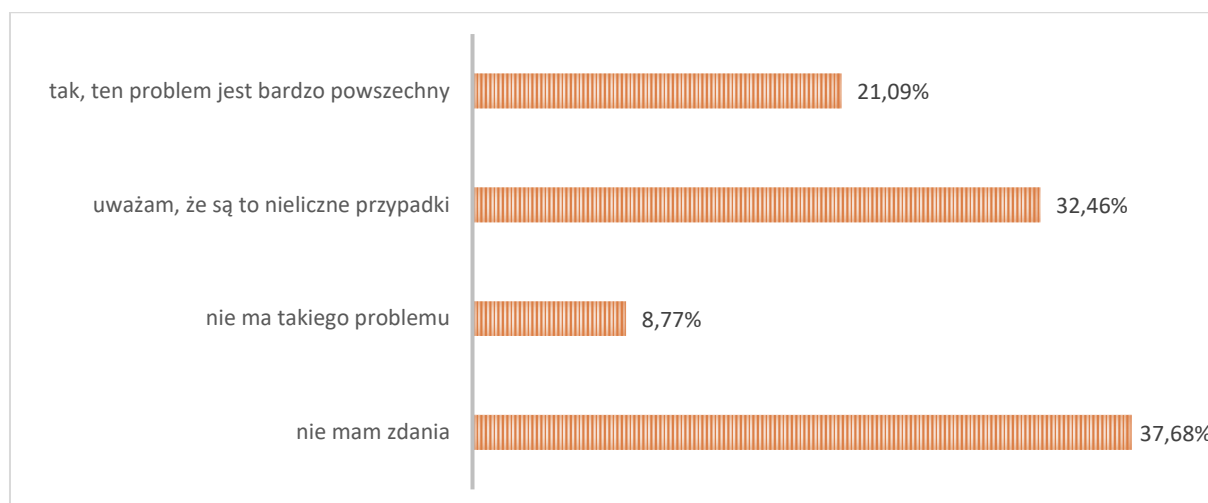
Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej powszechne, bowiem szacuje się, iż w Polsce jest obecnie od 100 do 120 tys. uzależnionych od tego typu substancji psychoaktywnych¹¹. Stąd też zjawisko to postrzegane jest jako najpoważniejsza choroba XXI wieku.

Zdaniem 32,46% badanych zjawisko narkomanii w gminie Piaseczno jest rzadko spotykane. Kolejne 21,09% zaklasyfikowało narkomanię do problemów bardzo

¹⁰ Za: PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*, 2018, <http://www.parpa.pl/images/file/piwo%20bezalkoholowe.docx>, data dostępu: 07.11.2018.

¹¹ Za: T. Gdaniec, *W Polsce jest ponad 100 tys. osób uzależnionych od narkotyków*, 2015, <https://wiadomosci.wp.pl/w-polsce-jest-ponad-100-tys-osob-uzalezniionych-od-narkotykow-6027418525160065a>, data dostępu: 07.11.2018.

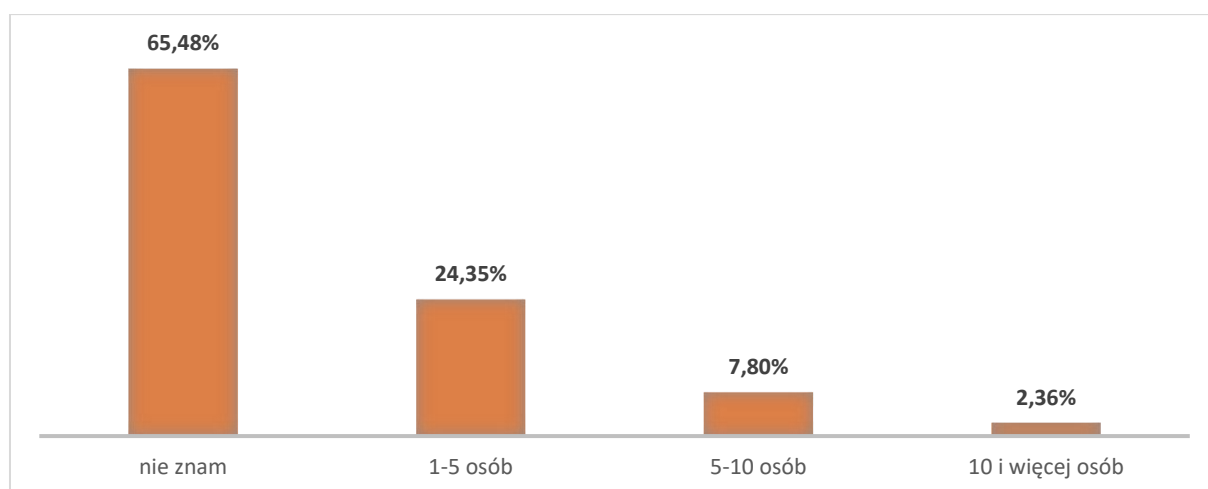
powszechnych, a 8,77% zaprzeczyło, aby w gminie występował taki problem. Natomiast 37,68% nie było w stanie jednoznacznie ocenić skali tego problemu.

Wykres 15. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?

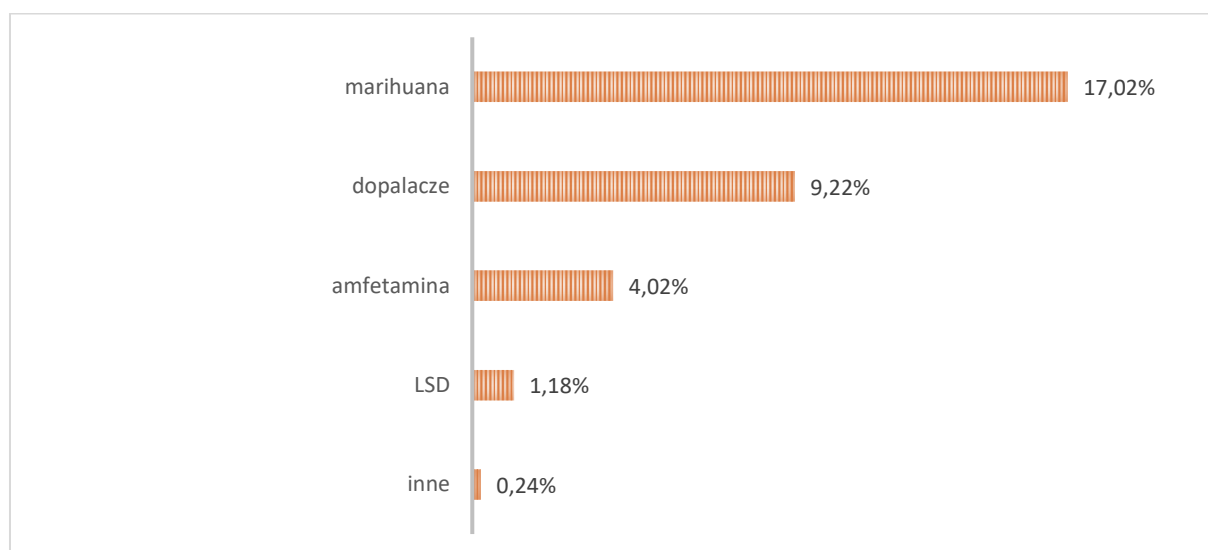
Spośród badanych mieszkańców gminy Piaseczno, 65,48% nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki. Pozostałe 34,52% respondentów przyznało się do znajomości osób sięgających po narkotyki. Biorąc pod uwagę cechy badanej próby okazuje się, iż takie znajomości są częstsze w gronie kobiet, wśród badanych z wyższym wykształceniem oraz osób aktywnych w wieku produkcyjnym.

Wśród ankietowanych, którzy zadeklarowali posiadanie wiedzy o osobach używających narkotyki w ich środowisku lokalnym, co czwarty badany zna mniej niż pięć takich osób (24,35%), a co trzynasty od pięciu do dziesięciu (7,80%). Pozostali badani, to jest 2,36%, zaznaczyli, że wiedzą o 10 i więcej osobach używających narkotyki.

Wykres 16. Czy zna Pan/Pani osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki?

Następnie zapytaliśmy mieszkańców o to, czy znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. Ankietowani, którzy zadeklarowali znajomość takich miejsc mieli możliwość wskazania własnej odpowiedzi, gdzie w ich przekonaniu narkotyki są możliwe do nabycia. Jak się okazuje, 7,09% przyznało, że posiada taką wiedzę i tym samym zaznaczyło, że narkotyki są możliwe do nabycia przez Internet, a dokładniej Darknet, w szkole i na dworcu oraz w Słomczynie należącym do gminy Konstancin-Jeziorna. Zdaniem 21,75% badanych stosunkowo łatwo jest zdobyć narkotyki również na terenie gminy Piaseczno. Ponadto ci sami badani ocenili, iż wśród różnorodnych substancji psychoaktywnych najłatwiej dostępne w ich gminie są: marihuana (17,02%) dopalacze (9,22%) i amfetamina (4,02%).

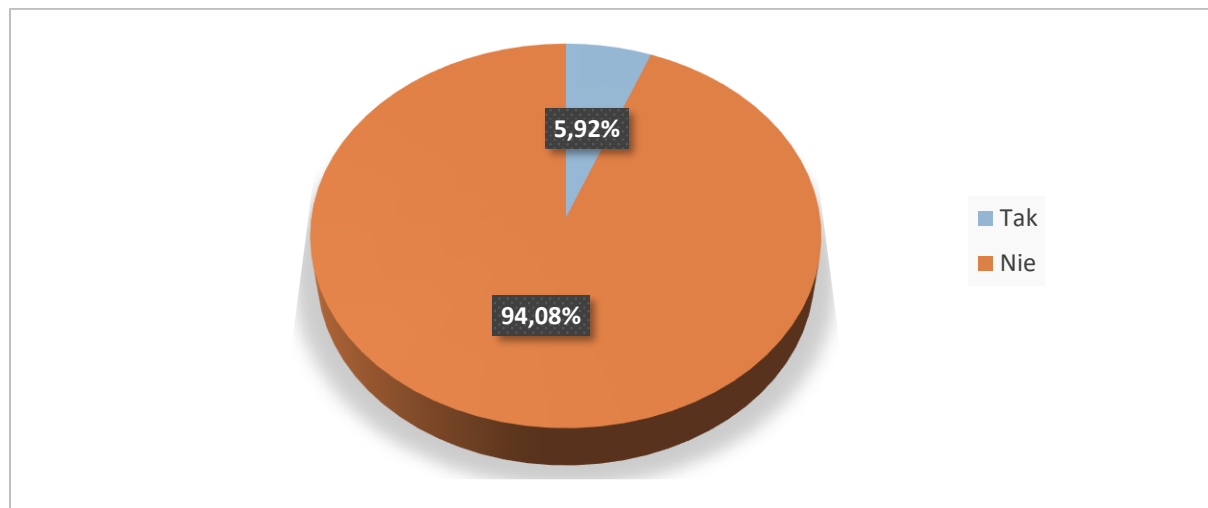
Wykres 17. Najłatwiej dostępne substancje psychoaktywne w środowisku badanych

Mieszkańcy gminy Piaseczno są radykalni w zakresie poglądów dotyczących szkodliwości substancji zwanych dopalaczami. Większość, bo aż 91,02% badanych, było zgodnych w twierdzeniu, że dopalacze są równie szkodliwe jak narkotyki, a 3,31% wyraziło odmienne zdanie. Natomiast 5,67% nie miało zdania na powyższy temat.

Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się 22,22% badanych, w tym 34,62 mężczyzn i 5,24% kobiet. 15,84% badanych zdarzyło się używać narkotyków kilka razy, a 5,20% tylko raz. 1,18% ankietowanych, to jest pięciu mężczyzn (w tym trzech w wieku 20-30 lat z wykształceniem średnim i wyższym oraz dwóch w wieku 31-60 lat z wykształceniem wyższym) przyznało, że sięgają po nie raz na jakiś czas.

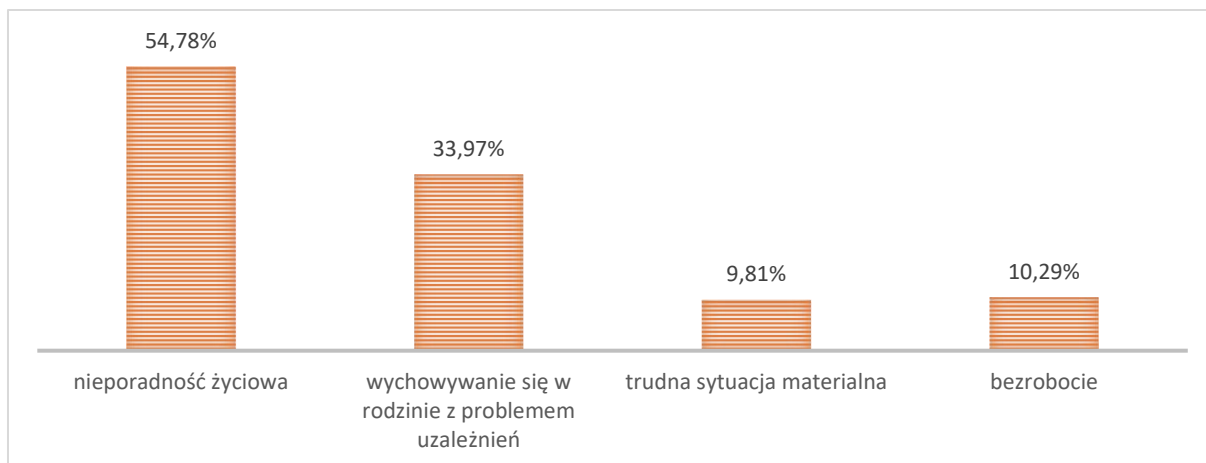
Gdy poprosiliśmy badanych o wskazanie dokładnych miejsc w gminie, w których ich zdaniem młodzież ma łatwy dostęp do środków psychoaktywnych okazało się, że 94,08% badanych nie posiada wiedzy na ten temat. Z kolei 5,92% ze wszystkich ankietowanych

mieszkańców dodało od siebie, że dogodnymi miejscami do rozprowadzania narkotyków są szkoła, dworzec, skatepark, ulica Kusocińskiego i Gwalberta w Piasecznie oraz trasa Piaseczno-Tarczyn.

Wykres 18. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy są miejsca, w których młodzież ma łatwy dostęp do środków psychoaktywnych?

Sięganie po substancje psychoaktywne w sytuacjach kryzysowych to jeden z ważnych sygnałów zmiany wzorca częstotliwości ich używania, począwszy od abstynencji, poprzez szkodliwe używanie, a skończywszy na uzależnieniu. Zatem badani zostali poproszeni o wskazanie przyczyn sprzyjających uzależnieniom od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu i narkotyków. W opinii 54,78% badanych główną przyczyną uzależnienia od substancji psychoaktywnych jest nieporadność w radzeniu sobie z przeżywanymi trudnościami życiowymi. Następnie 33,97% ankietowanych było zdania, iż za skłonność do nadużywania tego typu substancji odpowiadają wzorce rodzinne. Z kolei co dziesiąty badany uznał, iż bezrobocie oraz trudna sytuacja materialna również nasilają częstość spożywania substancji psychoaktywnych (odpowiednio 10,29% i 9,81%). Dodatkowo badani zwrócili uwagę, iż do czynników powodujących wystąpienie i rozwój uzależnienia należy zaliczyć także wzorce społeczne, trudności w radzeniu sobie ze stresem i emocjami, presję otoczenia i słabą wolę, porażki, czy też brak wsparcia rodzinnego.

Wykres 19. Jaka w Pana/Pani opinii jest główna przyczyna uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych?

W związku z powyższym, badani mieszkańcy nie są skłonni traktować substancji psychoaktywnych jako dobrego sposobu na radzenie sobie ze stresem, bowiem zdecydowana większość badanych wybrała odpowiedź, iż alkohol i narkotyki nie pomagają w takiej sytuacji (odpowiednio 74,23% i 85,58%). Co szósty badany uznał, że alkohol może być pomocny w zależności od indywidualnej sytuacji życiowej. 3,07% badanych mieszkańców stwierdziło, że alkohol pomaga w takich przypadkach, a 4,73% zadeklarowało brak wiedzy na ten temat. W przypadku narkotyków, 5,20% było zdania, iż narkotyki mogą być dobrym sposobem na radzenie sobie ze stresem w zależności od konkretnej sytuacji. 0,95% zadeklarowało, iż narkotyki są pomocne w takich przypadkach, zaś 8,27% nie miało wiedzy na ten temat.

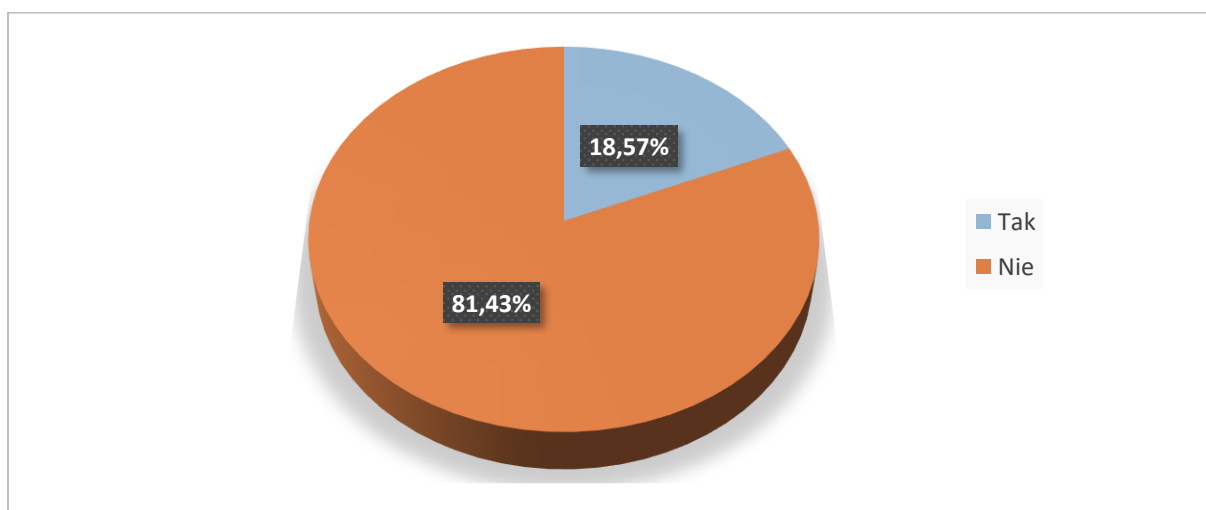
Stosunek do substancji psychoaktywnych	Alkohol	Narkotyki
tak, uważam że pomaga	3,07%	0,95%
zależy od sytuacji	17,97%	5,20%
nie wiem	4,73%	8,27%
nie pomaga	74,23%	85,58%

Tabela 6. Czy uważa Pan/Pani, że alkohol lub narkotyki mogą być dobrym sposobem na radzenie sobie ze stresem?

Profilaktyka uzależnień

Wielokrotne używanie substancji psychoaktywnych nasila ich uzależniające działanie, które objawia się silną potrzebą ich ciągłego przyjmowania, pomimo bycia świadomym szkód

(somatycznych, psychicznych, społecznych), jakie te substancje powodują¹². Co więcej, uzależnienie to choroba niezwykle złożona wymagająca kompleksowego leczenia. Stąd też na zakończenie badania zapytaliśmy mieszkańców o to, czy na terenie swojej gminy znają instytucje, które udzielają pomocy osobom uzależnionym. Jak się okazało, 18,57% badanych (w tym 18,94% kobiet i 17,95% mężczyzn) potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się taką pomocą. Co więcej, taką wiedzę posiadały głównie osoby w wieku 31-60 lat i z wykształceniem wyższym. Najwięcej badanych samodzielnie wskazało Mityngi AA organizowane na przykład w parafii św. Anny, Poradnię Leczenia Uzależnień przy szpitalu św. Anny, Miejski Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisję Rozwiązywania Problemu Alkoholowego oraz Gminny Punkt Konsultacyjny. Oprócz tego, pojedynczy badani wskazali, iż problemem uzależnień zajmują się także Stowarzyszenie MONAR, Stowarzyszenie „Patronat”, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy Rodzinie oraz Centrum Zdrowia Psychicznego DROMADER. Pozostałe 81,43% zadeklarowało brak znajomości instytucji leczenia uzależnień.

Wykres 20. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym?

Osoby ankietowane zostały również poproszone o wskazanie kierunków działań, jakie w ich opinii powinny podjąć władze gminy w celu przeciwdziałania uzależnieniom. W pierwszej kolejności zdaniem większości respondentów należy prowadzić profilaktyczną działalność edukacyjną – skierowaną do dzieci i młodzieży szkolnej – z zakresu postaw prozdrowotnych. Następnie według respondentów powinien zostać położony nacisk na organizowanie spotkań informacyjnych na temat możliwości i form udzielanej pomocy

¹² Za: A. Dietrich-Muszalska, *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015, <http://a.umed.pl/psychiatria/dydaktyka/2015/Uzaleznienia%20od%20SPA%20VI.pdf>, data dostępu: 30.10.2018.

osobom uzależnionym oraz spotkań informacyjno-profilaktycznych z zakresu szkód, jakie powoduje spożywanie alkoholu. Ponadto część respondentów zwróciła uwagę na potrzebę tworzenia Centrów Integracji Społecznej pomagających osobom uzależnionym, które odbyły leczenie odwykowe. Co więcej, respondenci wskazywali także własne odpowiedzi i sugestie działań profilaktycznych, w tym:

- organizowanie spotkań z osobami, które poradziły sobie z problemem uzależnień,
- pokazywanie poruszających sytuacji będących skutkiem uzależnień,
- promowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych o charakterze bezalkoholowym oraz bezalkoholowe i aktywne spędzanie wolnego czasu,
- tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych marginalizacją,
- wspieranie rodzin w budowaniu relacji z dziećmi,
- kontrolowanie otoczenia sklepów, w których sprzedawany jest tani alkohol,
- skuteczne karanie osób spożywających alkohol i środki psychoaktywne w miejscach publicznych oraz
- wzmożenie wieczornej kontroli młodzieży.

Dane przedstawione w rozdziale dotyczącym problemów społecznych w gminie Piaseczno pokazują, iż wśród różnorodnych problemów społecznych zdaniem 41,13% badanych mieszkańców istotnym problemem jest alkoholizm.

Z przeprowadzonych badań dowiedzieliśmy się, że blisko połowa badanych (48,70%) postrzega osoby pijące alkohol na terenie ich gminy jako zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Deklaracje badanych mieszkańców wskazują, że ponad połowa, to jest 53,93%, zna w swoim środowisku osoby nadużywające napoje wysokokowe i z czego 42,00% posiada wiedzę o mniej niż 5 osobach nadużywających alkoholu. Ponadto w opinii badanych mieszkańców obecność osób spożywających alkohol w miejscach publicznych na przestrzeni ostatnich 10 lat nie uległa zmianie. Co piąty badany stwierdził, że obecnie dorośli piją mniej, a co czwarty zadeklarował, że obecnie nieletni piją więcej.

Z obszaru postaw ankietowanych wobec alkoholu dowiedzieliśmy się, że mieszkańcy spożywają napoje procentowe okazjonalnie i dla towarzystwa, a najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo. Co ważniejsze, ankietowani mieszkańcy deklarują sporą wiedzę na

temat alkoholu, gdyż przeszło połowa badanych (71,39%) ma świadomość tego, że bez względu na to jaki rodzaj alkoholu jest spożywany (piwo, wino, czy wódka), to jego szkodliwość jest taka sama. Porównywalnie 74,94% było zdania, iż piwo i wino są tak samo uzależniającymi napojami alkoholowymi, jak na przykład wódka. Zdaniem 48,94% spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić. W kontekście przyzwolenia na spożywanie napojów alkoholowych niskoprocentowych takich, jak alkopop oraz cydr, czy też napojów energetyzujących i piwa 0% przez nieletnich okazuje się, że w domach 45,15% badanych występuje zgoda na spożywanie tych używek.

W przypadku danych dotyczących problemu narkomani dowiedzieliśmy się, że nie jest to uwidaczniający się problem na terenie gminy. 32,46% postrzega problem narkomanii jako znikomy (pojedyncze przypadki). Stąd też badani w większości nie znają osób, które zażywają narkotyki i nie wiedzą także, gdzie można je nabyć.

Dobrym sygnałem jest to, że zdecydowana większość badanych była zdania, iż alkohol oraz narkotyki nie są dobrym sposobem na radzenie sobie ze stresem, bowiem sięganie po różnego rodzaju używki w sytuacjach kryzysowych grozi uzależnieniem. Z drugiej strony 81,43% badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji w ich środowisku lokalnym, które zajmują się pomocą osobom uzależnionym.

CZĘŚĆ III

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych

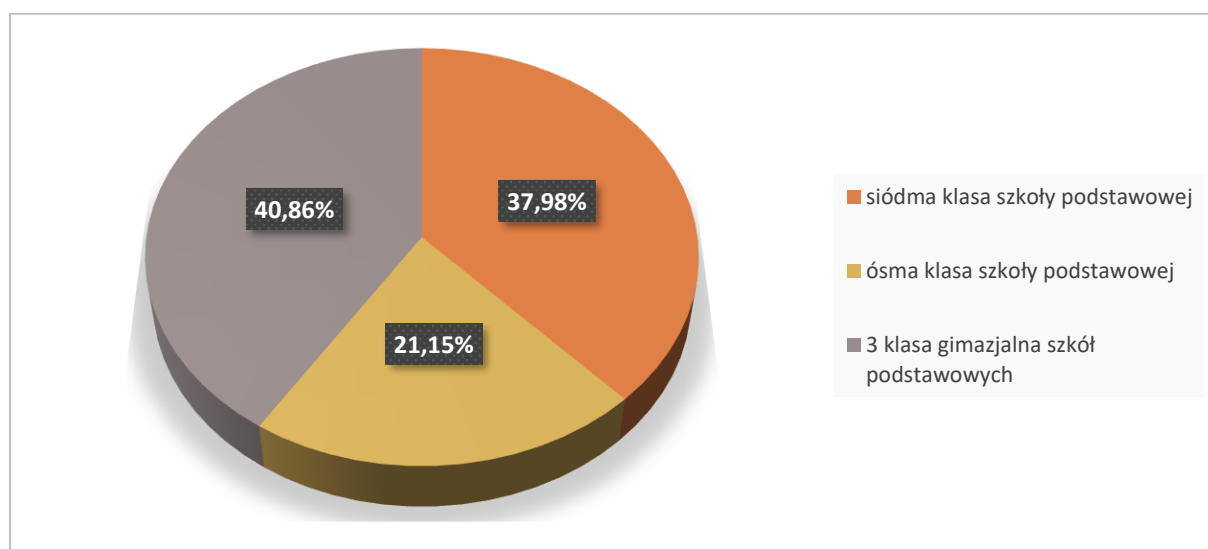
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety było rozpoznanie problemów społecznych występujących w gminie Piaseczno poprzez ustalenie:

- 1) inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród młodzieży szkolnej (wiek, miejsce i rodzaj spożycia tych substancji);
- 2) częstotliwości spożywania substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze);
- 3) świadomości konsekwencji spożywania substancji psychoaktywnych.

Grupa badawcza

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na próbie reprezentatywnej uczniów klas 7 i 8 oraz klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych z terenu gminy Piaseczno we wrześniu 2018 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 208 uczniów, w tym 123 uczniów (64 dziewcząt i 59 chłopców) klas 7-8 szkół podstawowych oraz 85 uczniów (47 dziewcząt i 38 chłopców) klas 3 gimnazjalnych.

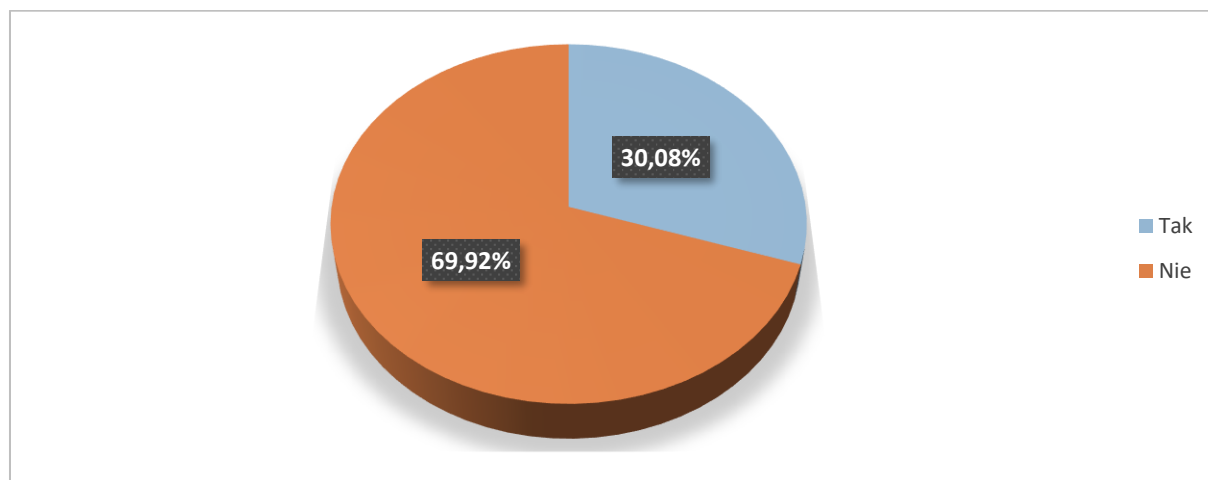

Wykres 21. Struktura próby badawczej

Uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Spożywanie alkoholu

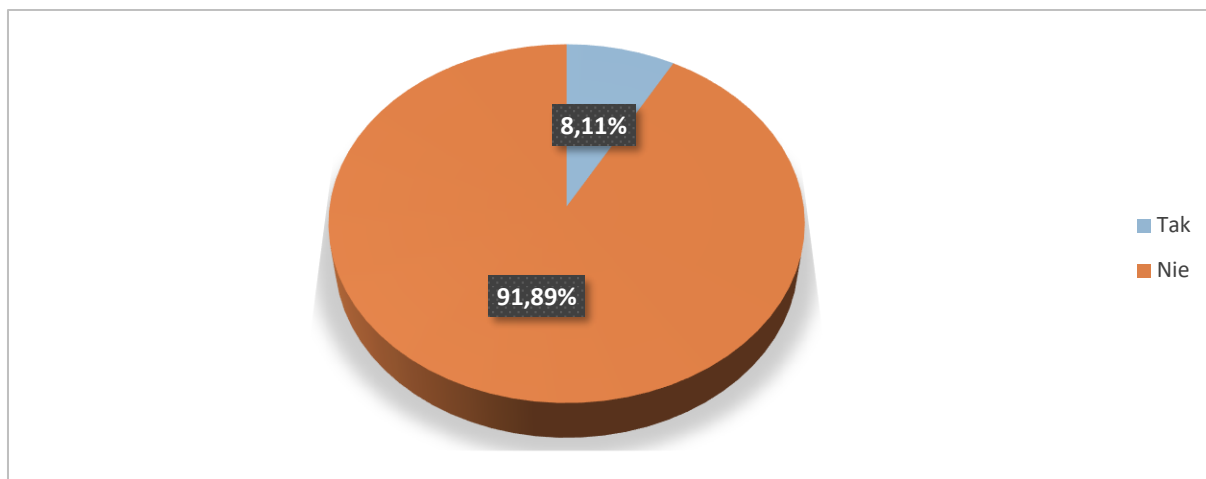
Wśród uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych z terenu gminy Piaseczno pierwszy kontakt z alkoholem ma za sobą 30,08% uczniów, w tym porównywalnie 18 dziewcząt i 19 chłopców. Pozostali badani, to jest 69,92%, zadeklarowali, że nie pili jeszcze alkoholu.

Wykres 22. Czy kiedykolwiek piłeś/eś alkohol?

Od badanych, którzy przyznali się do spróbowania alkoholu chcieliśmy dowiedzieć się, w jakim wieku po raz pierwszy sięgnęli po alkohol. Jak się okazuje, do pierwszego kontaktu z alkoholem dochodziło najczęściej w wieku 11 i 12 lat (odpowiednio po 35,14%), następnie w wieku 13 lat (24,32%), zaś najrzadziej w wieku 14 lat (5,41%).

Jeśli chodzi o okoliczności towarzyszące inicjacji alkoholowej, to ośmiu badanych (22,22%) po raz pierwszy piło alkohol na wakacjach, zaś siedem osób (19,46%) zadeklarowało, iż pierwszy raz pili alkohol w towarzystwie rodziców, który dali im go spróbować. Co więcej, pojedynczy badani pierwszy raz spożywali alkohol między innymi podczas Sylwestra (3 osoby), na dyskotecę/w pubie (2 osoby), na weselu (2 osoby), na wagarach (1 osoba), czy też z okazji urodzin (1 osoba). W tym miejscu warto zaznaczyć, iż zdaniem większości badanych (91,89%) nikt nie namawiał ich do spożycia alkoholu, a 8,11% przyznało, iż wypilo alkohol pod namową innych osób.

Wykres 23. Czy ktoś namawiał Cię do wypicia alkoholu?

W kolejnym pytaniu staraliśmy się zbadać częstotliwość spożywania alkoholu przez 36 uczniów klas 7-8 szkół podstawowych. Zgromadzone dane na ten temat prezentują się następująco. 22,22% uczniów sięga po alkohol kilka razy w roku (w tym 35,29% dziewcząt i 10,53% chłopców), 13,89% kilka razy w miesiącu (23,53% dziewcząt i 5,26% chłopców), a jeden chłopiec zadeklarował, iż spożywa alkohol kilka razy w tygodniu. Pozostałe 61,11% zaznaczyło, iż zdarzyło im się spożyć alkohol jednorazowo.

Jak często sięgasz po alkohol	Uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych n=36
codziennie lub prawie codziennie	0,00%
kilka razy w tygodniu	2,78% - 1 osoba
kilka razy w miesiącu	13,89% - 5 osób
kilka razy w roku	22,22% - 8 osób
piłam/em tylko raz	61,11% - 22 osoby

Tabela 7. Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów klas 7-8 szkół podstawowych

Wśród powodów, dla których 14 uczniów sięgnęło po alkohol więcej niż jeden raz znalazły się kwestie towarzyskie (35,71%). Pojedynczy badani piją alkohol z przyzwyczajenia (7,14%), pod naciskiem znajomych (7,14%), dla odkrywania nowych smaków (7,14%) lub, gdy czują ochotę (7,14%).

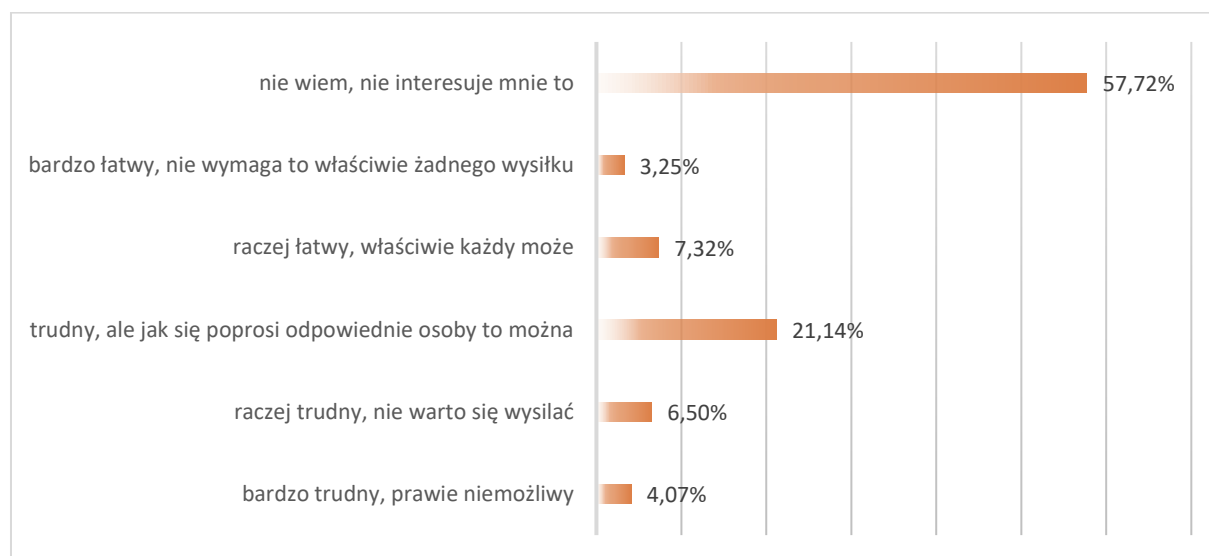
Wśród pytań przygotowanych dla uczniów mających za sobą inicjację alkoholową nie zabrakło również pytania o to, czy alkohol pomaga w sytuacji kryzysowej. Znaczna część tej grupy badanych (54,05%) jest zdania, iż alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej. Kolejno

21,62% twierdzi, że należy rozpatrywać udział alkoholu w zapobieganiu problemom w zależności od sytuacji, a zdaniem dwóch badanych (5,41%) alkohol jest w stanie pomóc przezwyciężyć sytuację kryzysową. Pozostałe 18,92% zadeklarowało brak wiedzy na ten temat.

Użytki pomagające w sytuacji kryzysowej	Alkohol
nie	54,05%
zależy od sytuacji	18,92%
nie wiem	21,62%
tak	5,41%

Tabela 8. Czy uważasz, że alkohol pomaga w sytuacji kryzysowej?

Oprócz zidentyfikowania na ile alkohol jest rozpowszechnioną używką wśród uczniów klas 7-8 szkół podstawowych zapytaliśmy wszystkich badanych także o opinię na temat dostępności alkoholu w ich środowisku lokalnym. 21,14% ankietowanych jest zdania, iż kupno alkoholu jest trudne i wymaga odpowiednich znajomości, aby można było sfinalizować tę transakcję. 7,32% twierdzi, że zakup alkoholu jest raczej łatwy i właściwie każdy może swobodnie nabyć napoje alkoholowe. 57,72% odpowiedziało, że nie wie i się tym nie interesuje.

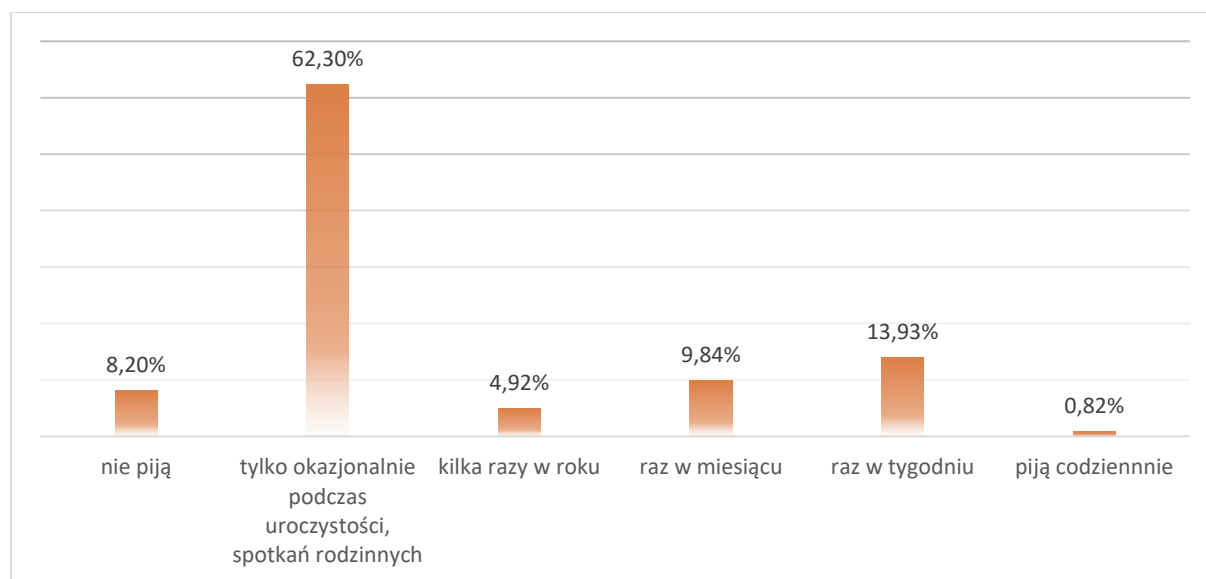

Wykres 24. Dostęp do alkoholu w środowisku badanych uczniów klas 7-8 szkół podstawowych

Ponadto do ustalenia skali problemu alkoholowego w gminie Piaseczno zapytaliśmy badanych, czy znają osoby spożywające alkohol poniżej 18 roku życia oraz jak często rodzice spożywają alkohol.

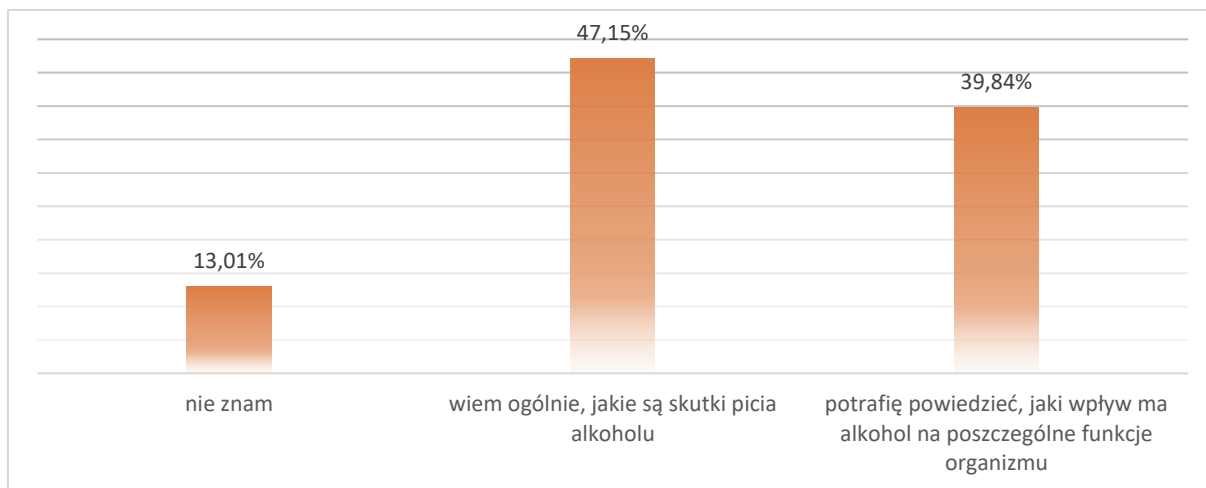
Ponad połowa badanych uczniów (57,38%) przyznała, że zna osoby nieletnie, które spożywają alkohol. Było to 69,84% dziewcząt oraz 44,07% chłopców spośród wszystkich ankietowanych. Pozostałe 42,62% badanych zadeklarowało brak takich znajomości.

Z kolei, jeśli chodzi o częstotliwość spożywania alkoholu przez rodziców badanych, to według złożonych deklaracji rodzice tylko jednego ucznia sięgają po alkohol codziennie. Następnie rodzice 17 uczniów (13,93%) piją alkohol raz w tygodniu. Według 9,84% uczniów ich rodzice spożywają alkohol raz w miesiącu, zaś 4,92% badanych zadeklarowało, iż rodzice piją alkohol kilka razy w roku. Zdecydowana większość rodziców badanych pije tylko okazjonalnie podczas uroczystości i spotkań rodzinnych, co zadeklarowało 62,30% uczniów. Pozostałe 8,20% badanych zaznaczyło, iż ich rodzice nie spożywają alkoholu.

Wykres 25. Czy Twoi rodzice piją alkohol?

W badaniu nie zabrakło też pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 47,15% uczniów zadeklarowało, że posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, a 39,84% stwierdziło, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu. 13,01% (w tym 18,64% chłopców i 7,81% dziewcząt) przyznało, że nie zna konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu.

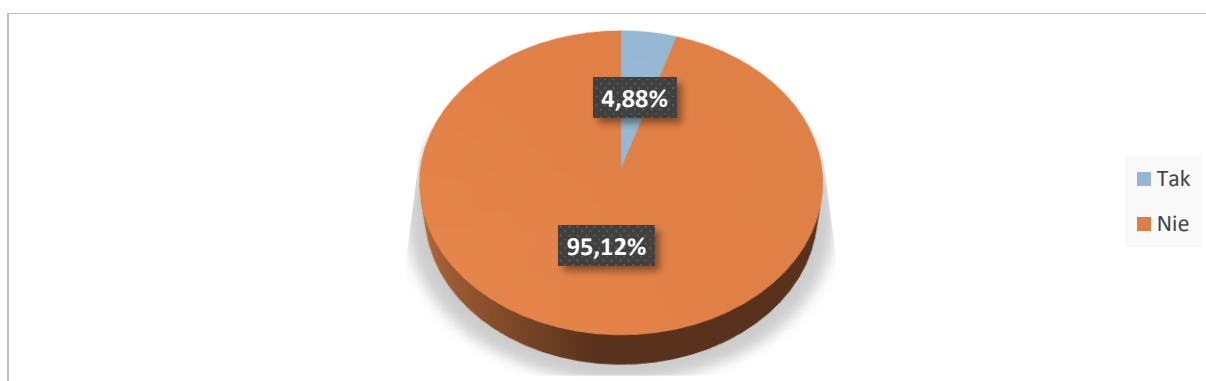

Wykres 26. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Powyższa analiza dotycząca spożywania alkoholu wśród osób w wieku 13-15 lat pozwala stwierdzić, iż zdecydowana większość badanych nie miała styczności z napojami alkoholowymi. Do odbycia inicjacji alkoholowej przyznało się 37 osób, to jest 30,08%. Warto dodać, że inicjację alkoholową przeszło mniej więcej tyle samo dziewcząt, co chłopców, zaś do pierwszego kontaktu z alkoholem najczęściej dochodzi podczas wakacji i w towarzystwie rodziców. Co ważniejsze, dostęp do alkoholu w środowisku badanych wydaje się być trudny i ponad 80% ankietowanych przyznaje, że zna ogólne bądź szczegółowe skutki spożywania alkoholu.

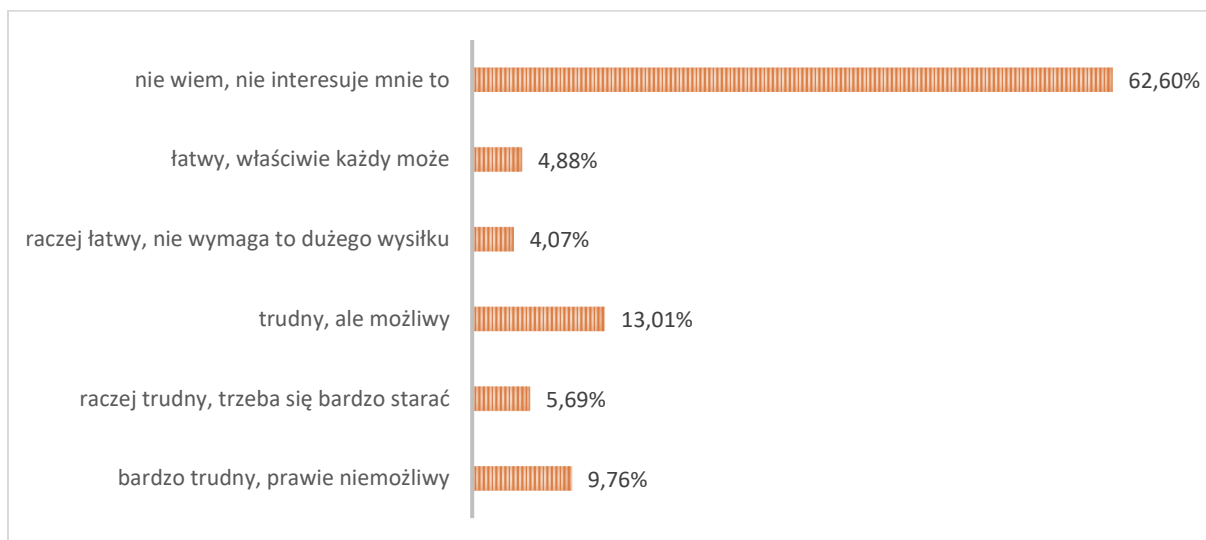
Uczniowie wobec problemu narkomanii

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas 7-8 szkół podstawowych na temat problemu narkomanii wynika, że 4,88% (w tym cztery dziewczęta oraz dwóch chłopców) wie, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Pozostałe 95,12% neguje posiadanie wiedzy na ten temat.

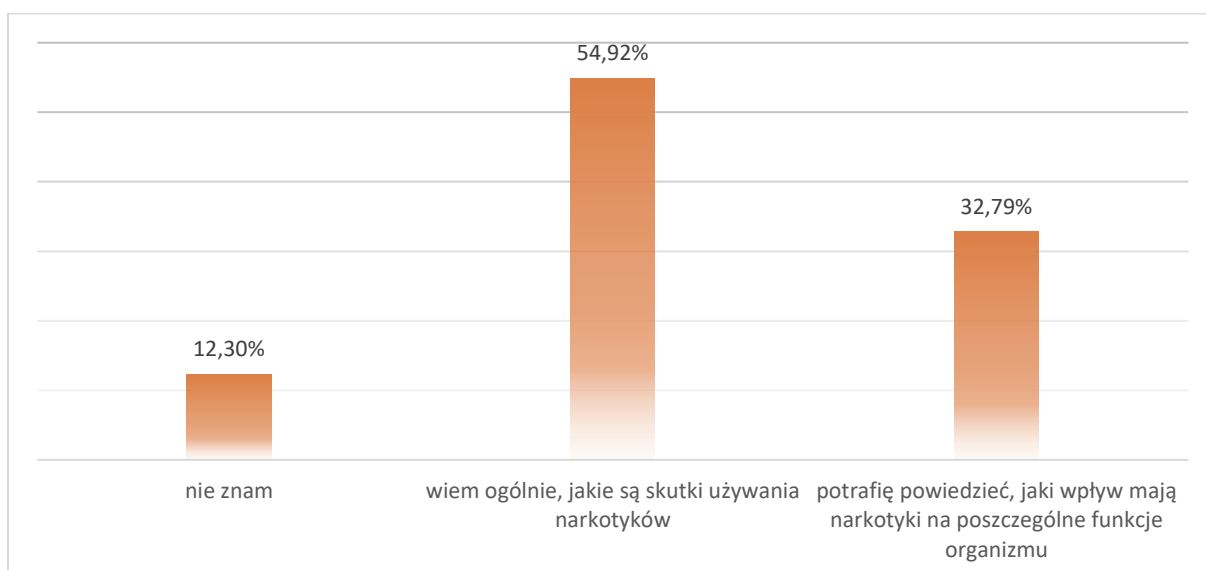
Wykres 27. Czy wiesz, gdzie i u kogo kupić narkotyki?

13,01% badanych uczniów przyznało, że narkotyki są towarem trudno dostępnym w ich środowisku, ale jednocześnie możliwym do nabycia. 9,76% uważało, iż zakup narkotyków jest bardzo trudny, wręcz prawie niemożliwy. Zdaniem 4,88% badanych zakup narkotyków jest bardzo trudny, wręcz prawie niemożliwy. Zdaniem 4,88% badanych zakup narkotyków jest łatwy i właściwie każdy może je nabyć. Kolejne 4,07% badanych zadeklarowało, że zakup narkotyków jest raczej łatwy. Pozostałe 62,60% uczniów odpowiedziało, że nie wie i nie interesuje się tym.

Wykres 28. Dostęp do narkotyków w środowisku badanych uczniów klas 7-8 szkół podstawowych

Gdy zapytaliśmy badanych o konsekwencje zdrowotne kontaktu z narkotykami, 54,92% badanych uczniów przyznało, że wie ogólnie, jakie są skutki zdrowotne ich zażywania. 32,79% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu, a 12,30% tych konsekwencji nie zna.

Wykres 29. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

57,02% badanych zadeklarowało, że zna w stopniu ogólnym konsekwencje prawne posiadania narkotyków, a 28,93% uznało, że potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje. Z kolei 14,05% zaznaczyło, że nie posiada wiedzy na temat przewidzianych kar za posiadanie narkotyków.

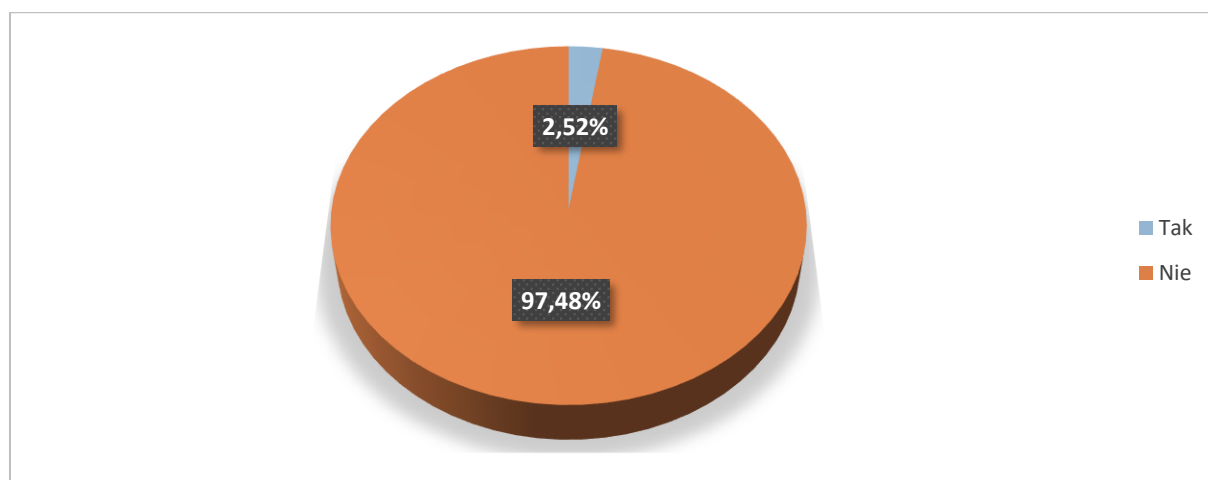
Wykres 30. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło również pytania o znajomość osób, które zażywają narkotyki. 17,07% uczniów (w tym 23,44% dziewcząt i 10,17% chłopców) posiada w swoim środowisku takie znajomości. Pozostałe 82,93% odpowiedziało, że nie zna takich osób. 7,56% badanych zdarzyło się widzieć osobę rozprowadzającą narkotyki (w tym sześciu dziewczętom i trzem chłopcom). Reszta badanych uczniów, to jest 92,44%, nie spotkała do tej pory żadnej osoby, która rozprowadza narkotyki. Stąd też 6,72% badanych wydaje się, iż narkotyki można kupić na ulicy. Tyle samo osób uważa, iż narkotyki można pozyskać: przez Internet, w miejscu bez ludzi, a także na uliczce pod szkołą. Kolejno po 4,20% badanych stwierdziło, że dostęp do narkotyków można uzyskać w parku miejskim i na dyskotecę. Nieco mniej, bo 3,36% uczniów zaznaczyło, że narkotyki mogą być łatwe do nabycia w szkole, zaś pozostałe 83,19% zadeklarowało, iż nie wie i nie interesuje się tym, gdzie można kupić narkotyki.

Do zażywania narkotyków na 119 osób¹³ przyznały się trzy osoby (2,52%), a dokładnie tylko dziewczęta miały styczność z narkotykami, w tym marihuaną i haszyszem. Co więcej, dziewczęta te wskazały, iż do pierwszorazowego kontaktu z narkotykami doszło podczas

¹³ Od udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy badanym zdarzyło się kiedykolwiek zażywać narkotyki wstrzymały się cztery osoby.

wakacji. Pozostałe 97,48% badanych, to jest 116 osób, udzieliło odpowiedzi, iż nigdy nie sięgnęli po narkotyki.

Wykres 31. Czy używałeś/eś kiedykolwiek narkotyków?

Powyższe dane dotyczące problemu narkomanii pokazują, iż zdecydowana większość (95,12%) uczniów klas 7-8 szkół podstawowych z gminy Piaseczno nie wie, gdzie i u kogo można kupić narkotyki oraz 62,60% uczniów nie interesuje się ich pozyskaniem.

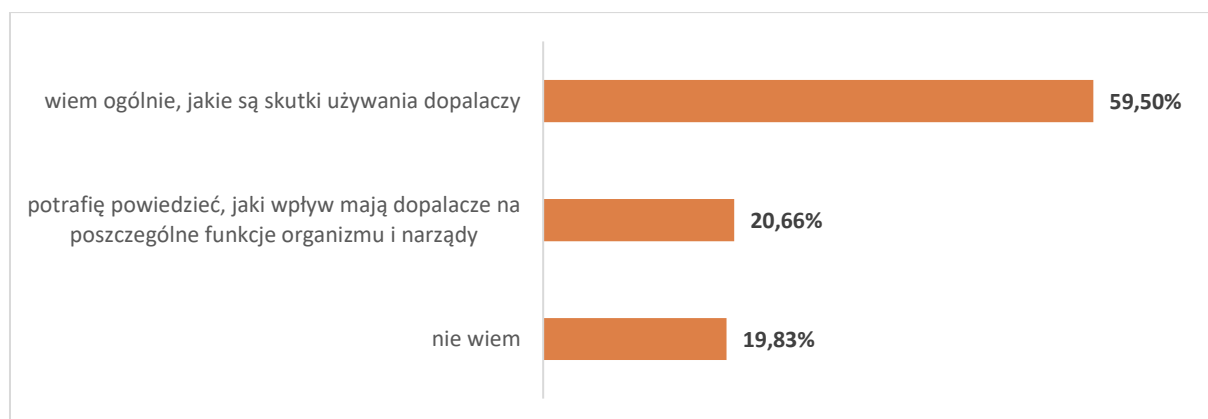
W przypadku danych dotyczących konsekwencji zdrowotnych stosowania tych używek, ponad połowa badanych (54,92%) posiada ogólną wiedzę na temat konsekwencji zdrowotnych ich stosowania. Podobnie 57,02% badanych zna w stopniu ogólnym konsekwencje prawne posiadania narkotyków.

Uczniowie wobec problemu dopalaczy

Ostatni moduł kwestionariusza ankiety dostarczył wiedzy na temat postaw uczniów względem dopalaczy w gminie Piaseczno.

Badając problem używania dopalaczy, uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych zostali poproszeni o odpowiedź, czym w ich opinii są dopalacze. Dobrym sygnałem jest wynik, pokazujący, że 74,00% z 50 uczniów postrzega dopalacze jako realne zagrożenie dla ich zdrowia. Dla 14,00% badanych jest to objaw chwilowej mody, a zdaniem czterech badanych (8,00%) dopalacze nie są tak niebezpieczne jak narkotyki. Z kolei trzy inne osoby są zdania, iż dopalacze są nawet gorsze niż narkotyki, zaś jedna osoba z tej grupy badawczej nie miała zdania na ten temat.

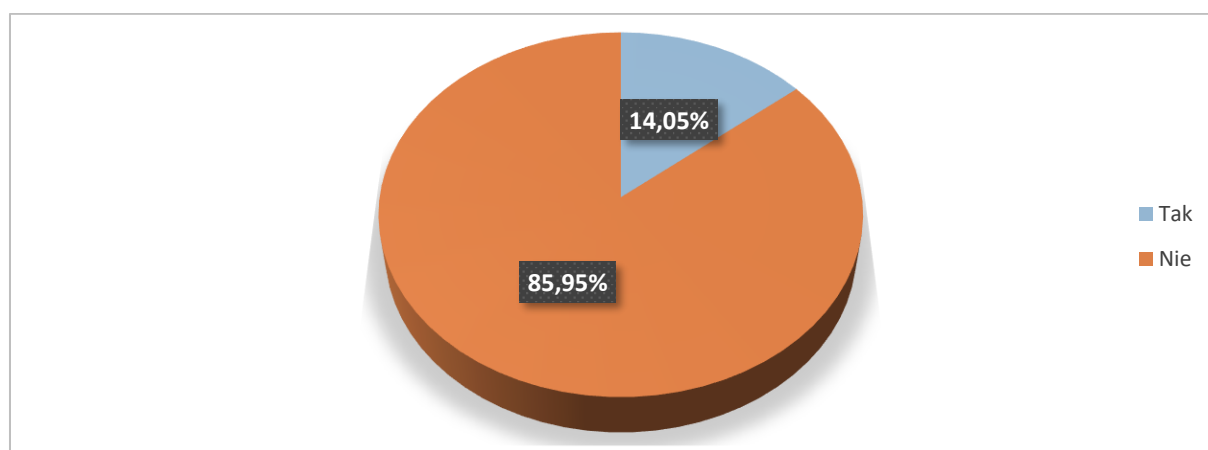
W związku z powyższym, badani dość wysoko oceniają swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji zażywania dopalaczy. 59,50% uczniów posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich zażywania, a 20,66% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Pozostałe 19,83% uczniów przyznało, że nie zna konsekwencji zdrowotnych ich zażywania.

Wykres 32. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?

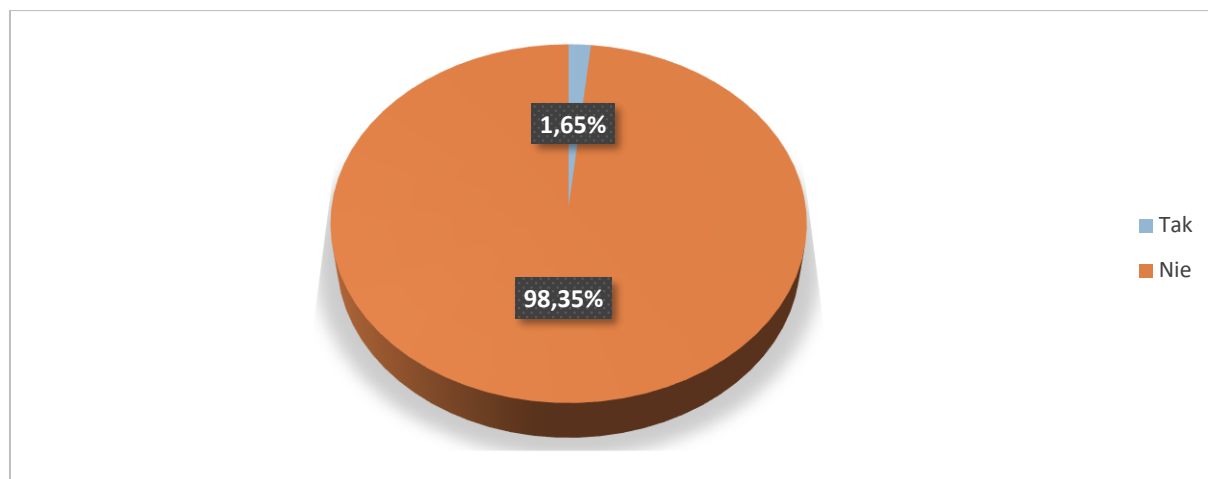
Co więcej, przeszło połowa ankietowanych (62,30%) była zdania, że dopalacze nie mogą pomóc w sytuacji kryzysowej. Kolejne 32,79% nie miało zdania na ten temat, zaś 2,46% uzależniało to od sytuacji i tyle samo procent ankietowanych (2,46%) zadeklarowało, iż dopalacze są pomocne w takich przypadkach.

Kolejno, gdy zapytaliśmy ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze, to 14,05% badanych, to jest 17 osób, odpowiedziało twierdząco na to pytanie, pozostałe 85,95% przyznało, że nie zna takich osób. Tym samym 95,08% nie wie i nie interesuje się tym, gdzie można kupić dopalacze, zaś 4,92% (6 osób) zaznaczyło, że posiada wiedzę, gdzie i od kogo można kupić dopalacze.

Wykres 33. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?

Badani zostali również poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek używali dopalaczy. 98,35% uczniów zgodnie odpowiedziało, że nie zażywało nigdy takich substancji psychoaktywnych. Pozostałe dwoje badanych przyznało, że miało styczność z dopalaczami, w tym jedna z tych osób przyznała, iż miejscem ich użycia była szkoła. Co więcej, dla jednej z osób używającej dopalaczy ciekawość okazała się silnym powodem do ich spróbowania.

Wykres 34. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?

Zgromadzone informacje od uczniów klas 7-8 szkół podstawowych na temat dopalaczy informują, iż większość ankietowanych nie stosowała substancji, jakimi są dopalacze. Co więcej, 85,95% przyznało, że nie zna w swoim środowisku osób zażywających te substancje i 95,08% nie wie, gdzie i od kogo można je kupić.

Prócz tego, badani najczęściej deklarowali, że tego typu używki nie są pomocne w sytuacjach kryzysowych i tym samym postrzegają je jako realne zagrożenie. Co więcej, ponad 80% uczniów deklaruje znajomość ogólnych lub szczegółowych konsekwencji zdrowotnych zażywania dopalaczy.

Uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Spożywanie alkoholu

Poziom nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodzieży w Polsce daje powód do niepokoju. Badania ESPAD 2015 przedstawiają, iż próbę picia ma za sobą blisko 84% uczniów

w wieku 15-16 lat z całej Polski¹⁴. Poniżej prezentujemy dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez młodzież z gminy Piaseczno.

Gdy zapytaliśmy uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych, czy i kiedy zdarzyło im się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy, to 44,05% (w tym 45,95% chłopców i 42,55% dziewcząt) odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca. Spośród 47 ankietowanych mających już za sobą inicjację alkoholową, 45,45% wskazało wiek 14 lat jako jej początek. Wiek 15 lat wskazało 27,27% respondentów. Natomiast rozpoczęcie inicjacji alkoholowej w wieku 11, 12 i 13 lat wskazało odpowiednio po 9,09% ankietowanych. Z kolei, biorąc pod uwagę płeć respondenta, dziewczęta podają wiek 14 lat jako najczęstszy moment rozpoczęcia takiej inicjacji. W przypadku chłopców jest to wiek 15 lat.

Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy	Uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych
nigdy	44,05% - 37 osób
11 lat	9,09% - 4 osoby
12 lat	9,09% - 4 osoby
13 lat	9,09% - 4 osoby
14 lat	45,45% - 20 osób
15 lat	27,27% - 12 osób

Tabela 9. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić alkohol?

Wśród badanych uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych, którzy spróbowali już alkoholu 72,34% było zdania, iż alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej. Kolejne 17,02% nie miało zdania na ten temat, a 8,51% uzależniało to od sytuacji.

Zadając pytanie uczniom z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych mającym już za sobą inicjację alkoholową o okoliczności pierwszej próby jego spożycia, to 58,70% z nich odpowiedziało, że miała ona miejsce na wakacjach. 39,13% badanych wskazało inne okazje jako moment sprzyjający ich pierwszemu kontaktowi z alkoholem, na przykład spotkanie ze znajomymi i rodziną, nocowanie u znajomych, czy też zabawa sylwestrowa. Natomiast jeden z badanych zadeklarował, że sięgnął po alkohol na dyskotecę bądź w pubie. Warto dodać, iż nikt z tej grupy badanych nie pił alkoholu po raz pierwszy na wagarach.

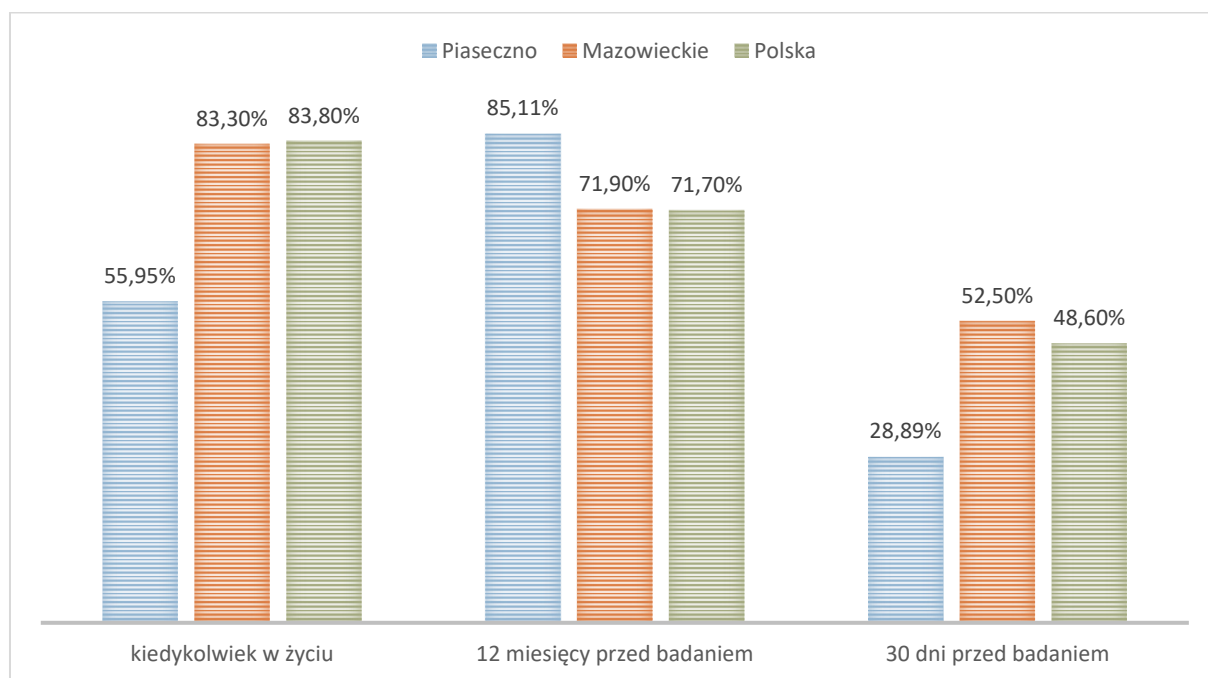
¹⁴ Wieczorek, J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015r.*, s. 1-120, <http://www.parpa.pl/images/file/Raport%20ESPAD%202015.pdf>, data dostępu: 19.10.2018, s. 20.

Okoliczności pierwszorazowego spożycia alkoholu	Uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych (n=46)
na wagarach	0,00%
na dyskotecie/w pubie	2,17% - 1 osoba
na wakacjach	58,70% - 27 osób
w innych okolicznościach	39,13% - 18 osób

Tabela 10. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piłaś/eś alkohol?

Spośród tych, którzy pili już alkohol, 85,11% wskazało, iż nikt nie namawiał ich do pierwszorazowego picia alkoholu i tym samym pili go z własnej woli. Pozostałe 14,89% badanych (w tym 20% chłopców oraz 11,11% dziewcząt) pierwszy raz spożywało alkohol za namową osób trzecich.

Do spożywania alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do badania przyznało się 85,11% ankietowanych. 28,89% uczniów z grupy osób mających za sobą inicjację alkoholową zadeklarowało spożycie alkoholu także 30 dni przed tym badaniem. Poniżej prezentujemy tabelę zawierającą wyniki badań uzyskanych na terenie gminy Piaseczno w zestawieniu z wynikami ESPAD 2015.

Wykres 35. Czy piłaś/eś alkohol w ciągu ostatnich...?

Kolejno chcieliśmy sprawdzić, jak przedstawia się ilość i częstotliwość ostatnio spożytych napojów alkoholowych (piwo, wino, wódka) przez badanych mających już za sobą inicjację alkoholową z dodatkowym wskazaniem na wyniki ESPAD 2015.

Na pytanie, jak dużą ilość piwa uczniowie wypili podczas ostatniej okazji do picia, 6,38% ankietowanych wybrało odpowiedź powyżej 2 litrów. Tyle samo badanych zadeklarowało, że wypilo podczas takiej okazji powyżej 1 litra piwa do 2 litrów, a 23,40% przyznało, że było to od 0,5 do 1 litra. Poniżej pół litra wypilo 19,15% badanych. Natomiast inny alkohol podczas ostatniej okazji do picia spożywało 21,28% uczniów, a 23,40% zadeklarowało, że nie pije piwa.

Dziewczęta najczęściej odpowiadały, iż podczas ostatniej okazji picia alkoholu, wypily od 0,5 do 1 litra piwa (25,93%). Warto dodać, iż tyle samo dziewcząt (25,93%) zaznaczyło, iż w ogóle nie piją piwa. Z kolei chłopcy najczęściej wskazywali, iż ostatnio spożyli piwo w ilości nieprzekraczającej pół litra (30,00%).

Ilość spożytego piwa	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
nigdy nie piję piwa	23,40% - 11 osób	24,7%	24,6%
ostatnim razem nie piłam/em piwa (piłam/em inny alkohol)	21,28% - 10 osób	14,9%	14,5%
poniżej 0,5 litra	19,15% - 9 osób	25,2%	25,3%
od 0,5 do 1 litra	23,40% - 11 osób	26,0%	25,5%
powyżej 1 litra do 2 litrów	6,38% - 3 osoby	6,0%	6,4%
powyżej 2 litrów	6,38% - 3 osoby	3,1%	3,7%

Tabela 11. Jak dużą ilość piwa wypić/aś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Gdy zapytaliśmy, jaką ilość wina wypili pijący ankietowani podczas ostatniej okazji do picia alkoholu, to 6,52% wskazało odpowiedź powyżej 200 ml do 749 ml. Na równi badani zadeklarowali spożycie wina powyżej 100 ml do 200 ml, co objętościowo przekłada się na jedną/dwie lampki wina. Kolejne 23,91% wypilo poniżej 100 ml, a więc mniej niż jedną lampkę. 19,57% ankietowanych zadeklarowało, że podczas ostatniej okazji do picia alkoholu nie spożywało wina, a 43,48% odpowiedziało, że nigdy nie pije wina.

Uwzględniając płeć respondenta, najczęściej wybieraną odpowiedzią przez dziewczęta było „nigdy nie piję wina”, co wskazało 30,77% respondentów. Natomiast wśród

tych, które go spożywały, ilość poniżej 100 ml była najczęstszą (26,92%). Chłopcy, podobnie jak dziewczęta, najczęściej (60,00%) nie piją wina. Również dla tych chłopców, którzy go spożywają, ilość poniżej 100 ml była tą najczęstszą i którą wybrało 20,00% badanych.

Ilość spożytego wina	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
nigdy nie piję wina	43,48% - 20 osób	43,6%	45,5%
ostatnim razem nie piłam/em wina (piłam/em inny alkohol)	19,57% - 9 osób	30,4%	29,5%
poniżej 100 ml (mniej niż jeden kieliszek)	23,91% - 11 osób	15,7%	15,7%
powyżej 100 ml do 200 ml (jeden, dwa kieliszki)	6,52% - 3 osoby	6,0%	5,0%
powyżej 200 ml do 749 ml	6,52% - 3 osoby	2,7%	2,2%
powyżej 750 ml	0,00%	1,6%	2,1%

Tabela 12. Jaką ilość wina wypijaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Pytając o ilość wypitej wódki podczas ostatniej okazji do picia alkoholu, 16,28% badanych wskazało odpowiedź, że wypilo jej powyżej 250 ml. 9,30% ankietowanych zadeklarowało, iż podczas ostatniej takiej okazji wypilo od 100 ml do 250 ml, a 6,98% wskazało odpowiedź od 50 ml do 100 ml. 4,65% wskazało, że było to poniżej 50 ml. Z kolei 6,98% uczniów przyznało, że podczas ostatniej okazji do picia spożywało inny alkohol, a pozostałe 55,81% przyznało, że nigdy nie piją wódki.

Zarówno dziewczęta (58,33%), jak i chłopcy (52,63%) najczęściej odpowiadali, że w ogóle nie piją wódki. Wśród osób spożywających wódkę, 21,05% chłopców i 12,50% dziewcząt podczas ostatniej takiej okazji wypilo powyżej 250 ml.

Ilość spożytej wódki	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
nigdy nie piję wódki	55,81% - 24 osoby	42,5%	42,6%
ostatnim razem nie piłam/em wódki (piłam/em inny alkohol)	6,98% - 3 osoby	22,0%	21,6%
poniżej 50 ml	4,65% - 2 osoby	9,4%	9,9%

powyżej 50 ml do 100 ml	6,98% - 3 osoby	8,1%	7,8%
powyżej 100 ml do 250 ml	9,30% - 4 osoby	7,8%	7,8%
powyżej 250 ml	16,28% - 7 osób	10,2%	10,3%

Tabela 13. Jaką ilość wódki wypijał/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

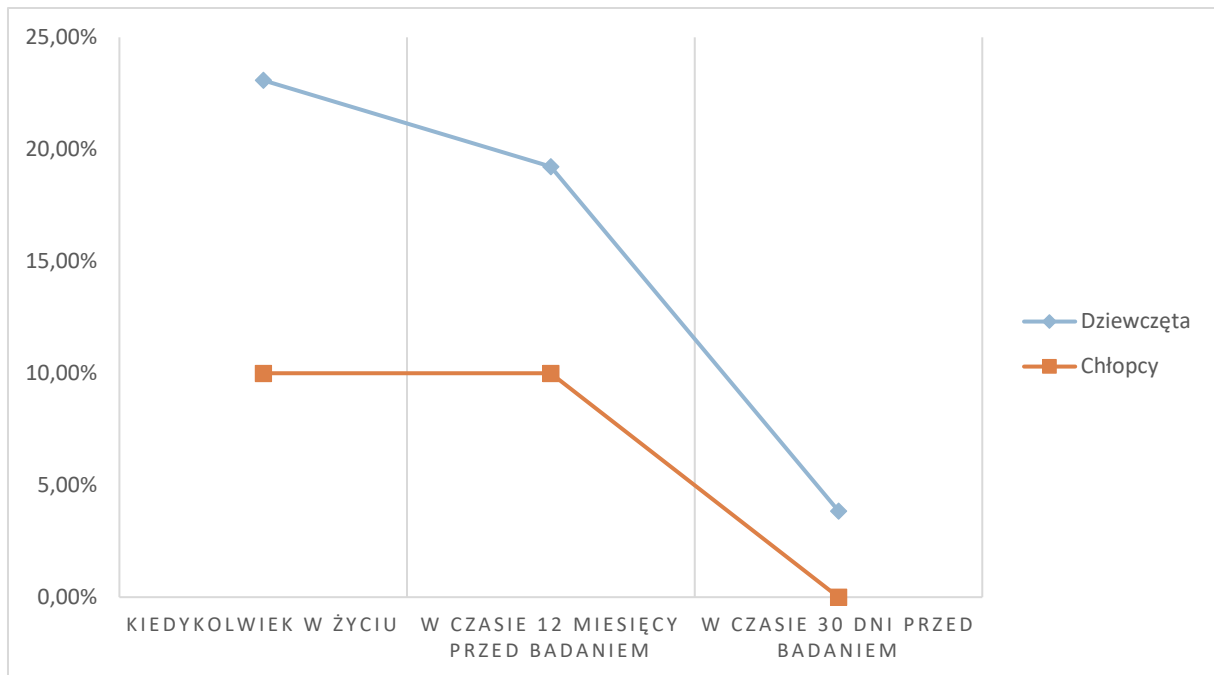
Ankietowani zostali również poproszeni o oszacowanie na skali dziesięciopunktowej stanu nietrzeźwości w efekcie ostatniego spożywania napojów alkoholowych. Przyjmując oznaczenie (zgodnie z badaniami ESPAD 2015), iż o upiciu świadczy poziom 7 i wyższy na skali okazuje się, iż pięciu badanych (11,1%) zdarzyło się silne upicie. Z racji tego, iż większość badanych określiła swój stopień nietrzeźwości w skali od 1 do 3 możemy przyjąć, iż stopień nietrzeźwość wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych spożywających alkohol utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie.

Badani zostali również zapytani o to, czy zdarzyło im się tak silne upicie, że stracili kontrolę nad własnym zachowaniem. Zdecydowana większość badanych, bo 82,61% uczniów twierdziło, że taka sytuacja nie miała nigdy miejsca. Spośród 17,39% badanych, które wyznało, że przytrafiło im się tak silne upicie w życiu, pod wpływem którego stracili kontrolę nad własnym zachowaniem, 15,22% osób umiejscowiło takie zdarzenie w przeciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Natomiast jedna osoba (2,17%) wskazała, iż miało to miejsce 30 dni przed badaniem.

Utrata kontroli nad własnym zachowaniem w wyniku spożycia alkoholu	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
kiedykolwiek w życiu	17,39% - 8 osób	38,6%	36,9%
w czasie 12 miesięcy przed badaniem	15,22% - 7 osób	29,6%	27,6%
w czasie 30 dni przed badaniem	2,17% - 1 osoba	16,5%	12,5%

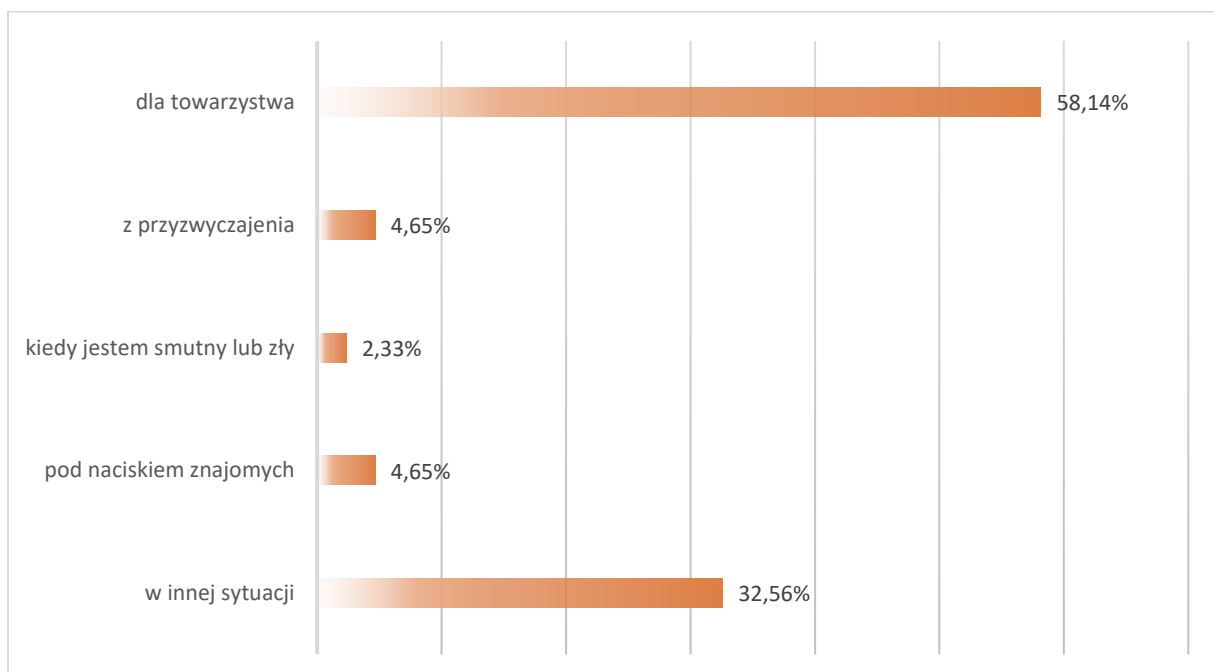
Tabela 14. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem

Biorąc pod uwagę płeć respondenta, do tak silnego upicia najczęściej nie przyznaje się zarówno większość badanych chłopców (90,00%), jak i dziewcząt (76,92%).

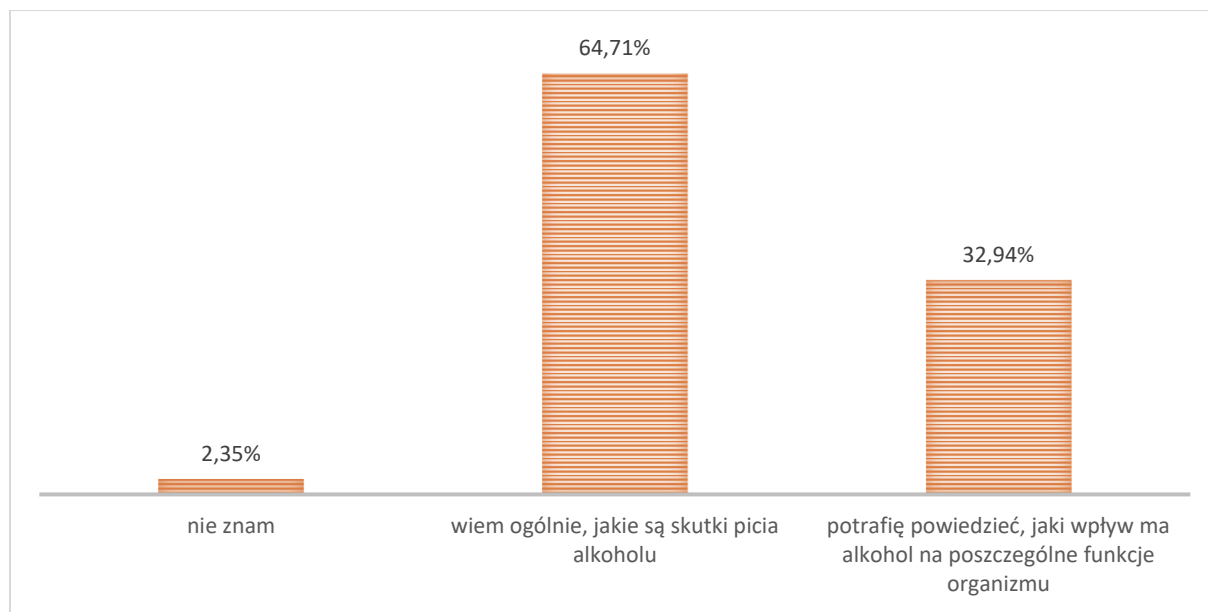
Wykres 36. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem

Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową odpowiadali także na pytanie dlaczego najczęściej sięgają po alkohol. Ponad połowa – 58,14% zadeklarowało, iż tym powodem jest towarzystwo, kolejne 32,56% odpowiedziało, że piją alkohol między innymi dla smaku oraz po to, aby dobrze się bawić. 4,65% uznało, iż jest to przyzwyczajenie. Tyle samo badanych pije alkohol pod naciskiem znajomych, zaś w przypadku jednego badanego (2,33%) odpowiada za to zły nastrój.

Wykres 37. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

Młodzież z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych także wysoko ocenia swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu. 64,71% uczniów posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, a 32,94% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie alkoholu na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 2,35%, to jest dwóch uczniów przyznało, że nie zna konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu.

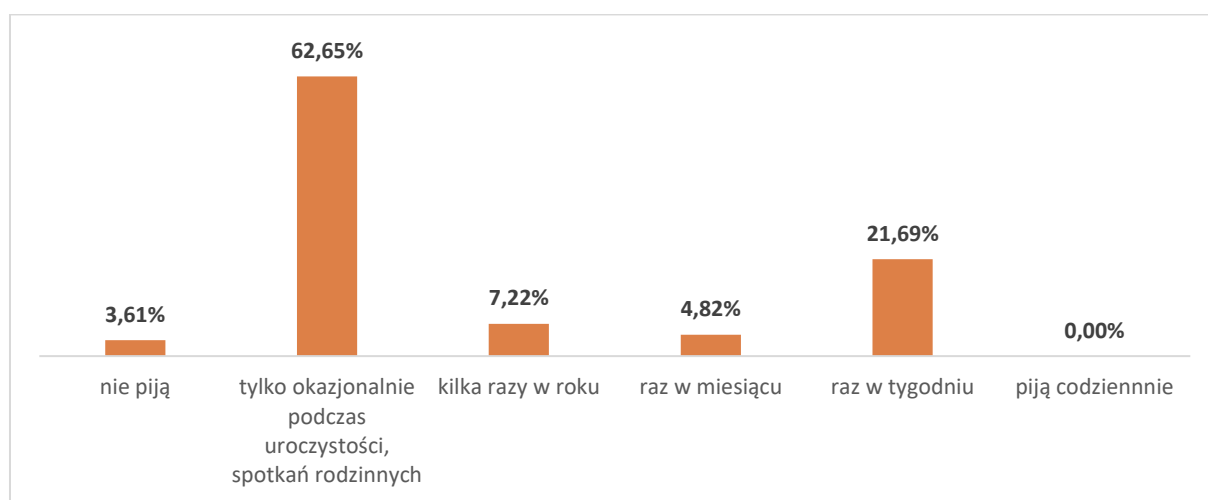
Wykres 38. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Dodatkowo uczniowie zostali zapytani o częstotliwość spożywania alkoholu przez ich rodziców. 21,69% uczniów zadeklarowało, że ich rodzice sięgają po alkohol raz w tygodniu. Kolejno 4,82% badanych zaznaczyło, że rodzice piją alkohol raz w miesiącu, zaś rodzice 7,22% uczniów spożywają alkohol kilka razy w roku. Niemniej jednak, zdecydowana większość badanych, to jest 62,65%, wskazało, że rodzice piją alkohol tylko okazjonalnie podczas uroczystości i spotkań rodzinnych. Pozostałe 3,61% badanych zaznaczyło, iż ich rodzice nie spożywają alkoholu.

Powołując się na zdanie ekspertki ze Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom czasami zdarza się, że młodzi ludzie od najmłodszych lat swojego życia uczestniczą w różnego rodzaju uroczystościach (w tym domowych), podczas których dochodzi do przyswajania wzorów od najbliższych im osób używających alkoholu¹⁵. Co więcej, w wielu przypadkach to sami rodzice przyzwalają na picie alkoholu przez nieletnich. Na przykład,

¹⁵ Za: M. Widła, *Rodzice mogą spowodować, że ich dzieci zaczynają pić wcześniej. Ekspertka radzi, czego nie robić*, 2018, <http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103094,23387110,jak-rozmawiac-z-dzieckiem-o-alkoholu-szczepionka-z-promilami.html>, data dostępu: 28.11.2018.

kupując im szampana i piwo bezalkoholowe do celebrowania zabawy sylwestrowej uczą nieletnich patrzenia na alkohol przez pryzmat dobrej zabawy. To z kolei rodzi nawyk, iż jeśli dzieje się dobrze, to trzeba się napić. Ponadto rodzice, próbując uwrażliwić swoje dzieci na tego typu substancje, niejednokrotnie zachęcają młodych ludzi do pierwszorazowego spożycia alkoholu w ich obecności po to, aby zapobiec jego spożyciu poza domem. Niemniej jednak, należy zdać sobie sprawę z tego, iż takie podejście jest błędne. Szczególnie rodzice, którzy nie potrafią odmówić alkoholu nie powinni oczekiwać takiego zachowania od własnych dzieci w sytuacji częstowania ich napojami wysokokowymi poza domem.

Wykres 39. Czy Twój rodzic pije alkohol?

Analiza danych dotyczących spożywania napojów alkoholowych przez uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych pokazuje, iż 44,05% uczniów nie odbyło inicjacji alkoholowej. Próbę spożywania alkoholu ma za sobą ponad połowa badanych (55,95%), a czas wakacyjny jest momentem najbardziej sprzyjającym inicjacji alkoholowej. Rozpoczęcie inicjacji alkoholowej nastąpiło u dziewcząt o rok wcześniej niż u chłopców oraz zdaniem zdecydowanej większości badanych (85,11%) nikt nie namawiał ich do pierwszorazowego spożycia alkoholu.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy do spożycia alkoholu przyznało się 40 badanych (85,11%), a najczęściej spożywanym alkoholem przez badanych podczas ostatniej okazji do picia było piwo. Ponadto w rozpatrywanym okresie czasu 7 badanych (15,22%) zdarzyło się silne upicie, w wyniku którego stracili kontrolę nad własnym zachowaniem. Wykazano, że towarzystwo ma największy wpływ na sięganie po alkohol przez badanych.

Z przeprowadzonych badań istotny okazuje się wynik dotyczący znajomości konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu, bowiem 97,65% badanych posiada wiedzę na ten temat.

Uczniowie wobec problemu narkomanii

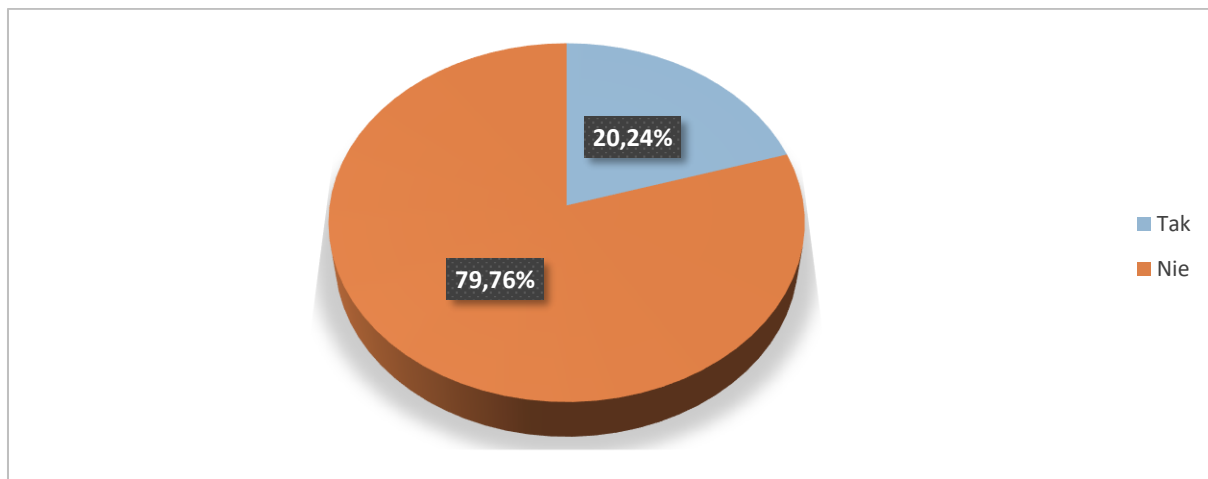
Problem narkomanii dotyczy coraz częściej środowisk młodych ludzi, przy czym współcześnie trudno jest wyodrębnić tę grupę osób pod względem jednolitych cech społeczno-demograficznych. Jak się okazuje, nie tylko młodzież pochodząca z małych miejscowości oraz biednych rodzin dotkniętych patologią sięga po narkotyki, ale także biorą je nastolatki z dobrych domów i dużych miast. Dlatego też znaczący wpływ na używanie narkotyków przez młodych ludzi może mieć nie tylko trudność w sprostaniu wygórowanym oczekiwaniom rodziców bądź chęć zachowania równowagi w dysfunkcyjnej rodzinie, ale także sam okres dojrzewania rzutujący na zmiany hormonalne i emocjonalne. Szczególnie ze względu na tę z ostatnich przyczyn możemy mówić o niemal powszednim zjawisku zażywania narkotyków w środowiskach młodzieżowych, bowiem od 2003 roku liczba uczniów w Polsce sięgających po narkotyki utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie (w granicach 20%)¹⁶.

W ostatnich latach zwiększyła się podaż i różnorodność narkotyków na nielegalnym rynku, a tym samym ich dostępność. Zmieniły się zarówno wzory używania, jak i rodzaj najczęściej używanych substancji. Niepokojący jest fakt, że zmieniła się również ocena stosowania niektórych narkotyków, dopuszczająca używanie niektórych substancji w efekcie podążania za modą, gdzie narkotyki stają się elementem towarzyszącym zabawom młodzieży, czy wspomagają młodych ludzi w nauce. Młodzieńcze eksperymentowanie z narkotykami sprowadza się najczęściej do doświadczeń z marihuaną, która jest najczęściej używanym przez młodzież narkotykiem.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych z gminy Piaseczno wynika, że zdecydowana większość respondentów (81,18%) nie wie, gdzie i u kogo można kupić narkotyki, zaś 18,82% posiada wiedzę na ten temat.

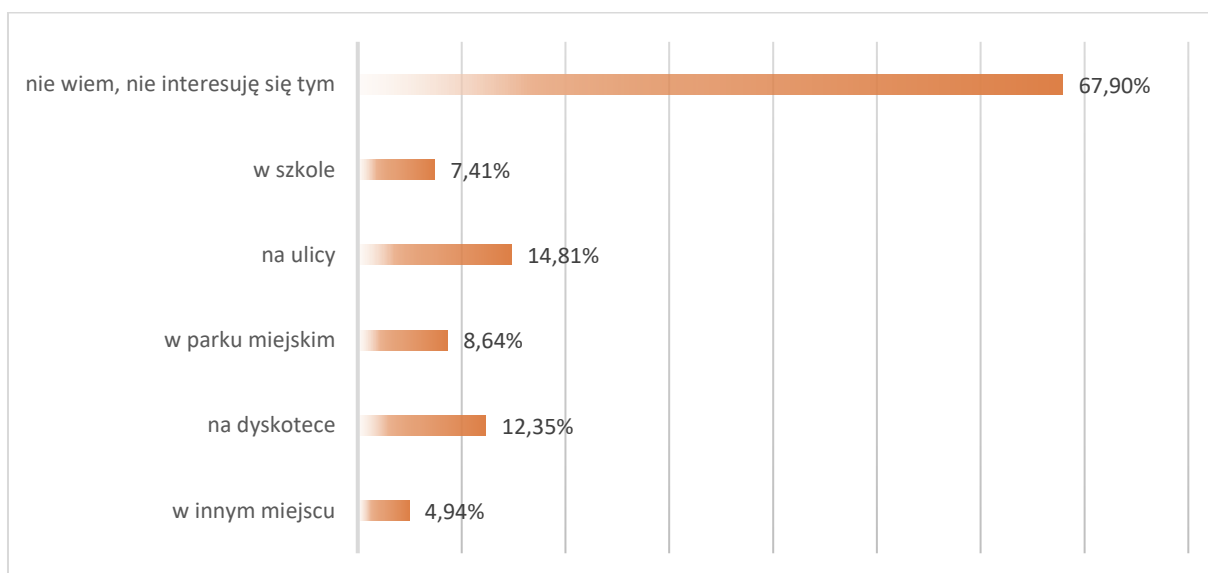
¹⁶ CBOS, *Młodzież 2016*, 2016, <http://www.cinn.gov.pl/porta1?id=166545>, data dostępu: 08.11.2018.

20,24% badanych (w tym 21,74% dziewcząt i 18,42% chłopców) spotkało kiedyś osobę, która rozprawdza narkotyki. Pozostali badani (79,76%) nigdy nie widzieli takiej osoby.

Wykres 40. Czy spotkałeś kiedyś osobę, która rozprawdza narkotyki?

Wobec powyższego, 67,90% badanych nie wie i nie interesuje się tym, gdzie można kupić narkotyki. W opinii 14,81% badanych narkotyki są możliwe do nabycia na ulicy, a zdaniem 12,35% na dyskotece. Co więcej, 8,64% badanych wskazało park miejski, a 7,41% szkołę. Z kolei 4,94% uczniów wskazało inne odpowiedzi, podając, że narkotyki można kupić u kolegi, przez Internet i w Powsinie.

Wykres 41. Gdzie według Ciebie można kupić narkotyki?

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych na temat problemu narkomanii wynika, że połowa badanych (50,00%) zna

osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki. Było to 54,35% dziewcząt oraz 44,74% chłopców. Druga połowa badanych (50,00%) odpowiedziała, że nie zna takich osób.

54,76% badanych uczniów wie ogólnie, jakie są skutki zdrowotne zażywania narkotyków. 40,48% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu, a 4,76% tych konsekwencji nie zna. Porównywalnie 4,71% uczniów nie zna także konsekwencji prawnych posiadania narkotyków. Kary te w stopniu ogólnym zna 76,47% badanych uczniów, a tylko 18,82% potrafi dokładnie powiedzieć, jakie grożą za to sankcje.

Analizując inicjację narkotykową okazuje się, że zdecydowana większość badanych, to jest 92,86%, nie miała jeszcze kontaktu z tego typu substancjami psychoaktywnymi. Do pierwszych eksperymentów z narkotykami przyznało się 7,14% badanych (3 dziewczęta i 3 chłopcy)¹⁷. Zgodnie z deklaracjami badanych marihuana lub haszysz były najczęściej wybieranymi narkotykami zarówno przez dziewczęta, jak i chłopcy. Warto dodać, iż dziewczęta miały także kontakt z substancjami wziewnymi, zażywały leki przeciwbólowe w nadmiernej ilości oraz popijały tabletki alkoholem. Chłopcy mający za sobą inicjację narkotykową zrobili to po raz pierwszy z ciekawości, zaś dziewczęta używały narkotyków dla towarzystwa.

Do spożywania narkotyków w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do tego badania przyznali się wszyscy uczniowie mający za sobą inicjację narkotykową. W rozpatrywanym okresie czasu 5 osób (w tym 2 dziewczyny i 3 chłopcy), miało kontakt z marihuaną i haszyszem, zaś 1 z substancjami wziewnymi. Z kolei w ciągu ostatnich 30 dni przed tym badaniem 2 dziewczyny sięgnęły po marihuanę bądź haszysz, a 1 po substancję wziewną. Natomiast żaden chłopiec nie używał substancji psychoaktywnej w ciągu ostatnich 30 dni.

W odniesieniu do pytania, czy narkotyki mogą pomóc w sytuacji kryzysowej dane zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Użytki pomagające w sytuacji kryzysowej	Narkotyki
nie	33,33% - 2 osoby
zależy od sytuacji	33,33% - 2 osoby

¹⁷ Niski odsetek badanych mających za sobą inicjację narkotykową uniemożliwia porównanie zgromadzonych danych na ten temat z wynikami ESPAD 2015.

nie wiem	16,67% - 1 osoba
tak	16,67% - 1 osoba

Tabela 15. Czy uważasz, że narkotyki mogą pomóc w sytuacji kryzysowej?

Ostatnie pytanie skierowane do osób zażywających narkotyki dotyczyło przebywania pod ich wpływem na terenie szkoły. Jak się okazuje, żaden z badanych mających za sobą inicjację narkotykową nie przebywał nigdy pod wpływem narkotyków na terenie szkoły.

Wyniki otrzymane w podrozdziale dotyczącym problemu narkomanii pokazały, iż ankietowani w zdecydowanej większości nie mieli styczności z tego typu substancjami psychoaktywnymi, a do odbycia inicjacji narkotykowej przyznało się sześć osób (7,14%).

Dobrym sygnałem jest to, iż 67,90% badanych uczniów nie wie i nie interesuje się tym, gdzie można nabyć narkotyki oraz niemal wszyscy badani, to jest 95,24%, zadeklarowali znajomość konsekwencji zdrowotnych stosowania tych używek. Porównywalnie 95,29% uczniów zna także konsekwencje prawne ich posiadania.

Uczniowie wobec problemu dopalaczy

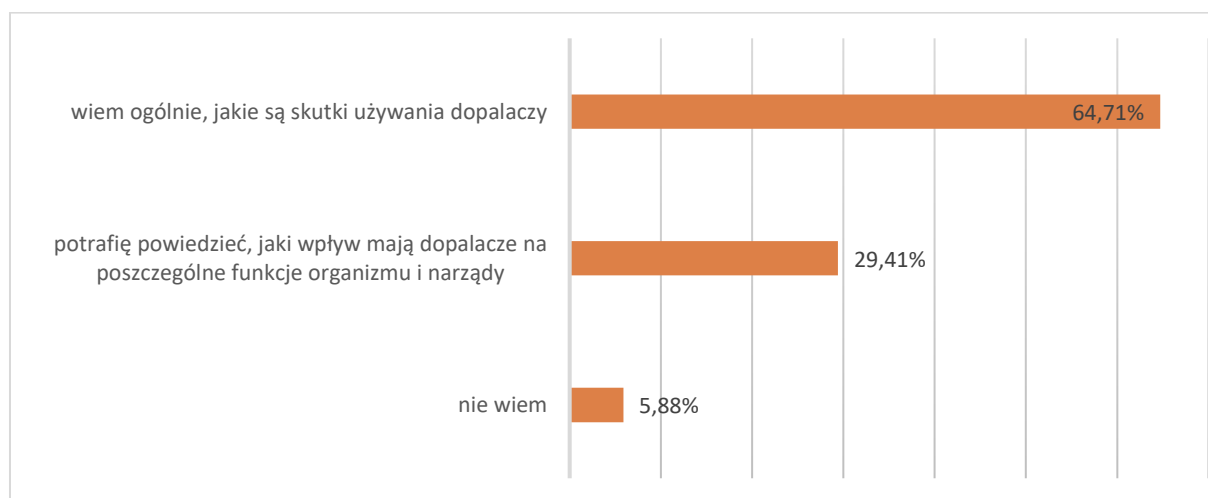
Problem „dopalaczy” pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać w ostatnich latach. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane są w większości krajów europejskich, a także w internecie. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego. Nasza wiedza na temat dopalaczy jest wrywkowa, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak społeczno- kulturowym. Brak nawet precyzyjnej naukowej definicji „dopalaczy”. „Dopalacze” określić można jako preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne- syntetycznego. Doposalacze w zasadzie cieszą się statusem legalności- jednak obrót nimi odbywa się na zasadach pewnego wybiegu, stanowi omińnięcie prawa. W Polsce doposalacze jeszcze do października 2010 sprzedawane były jako produktu kolekcjonerskie,

w innych krajach sprzedawane bywają jako kładzidełka, sole do kąpeli, odświeżacze powietrza, itp.¹⁸.

Od uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych z gminy Piaseczno również chcieliśmy dowiedzieć się tego, jaki mają stosunek do dopalaczy oraz czy kiedykolwiek w swoim środowisku mieli do czynienia z tymi substancjami.

79,75% badanych postrzega dopalacze jako realne zagrożenie. Do tego stwierdzenia warto dołączyć odpowiedzi dwóch badanych (2,53%), dla których narkotyki są tak niebezpieczną substancją, że nie mają zamiaru jej zażywać. Z kolei dla 10,13% badanych jest to objaw chwilowej mody, a zdaniem sześciu osób (7,59%) dopalacze nie są tak niebezpieczne jak narkotyki.

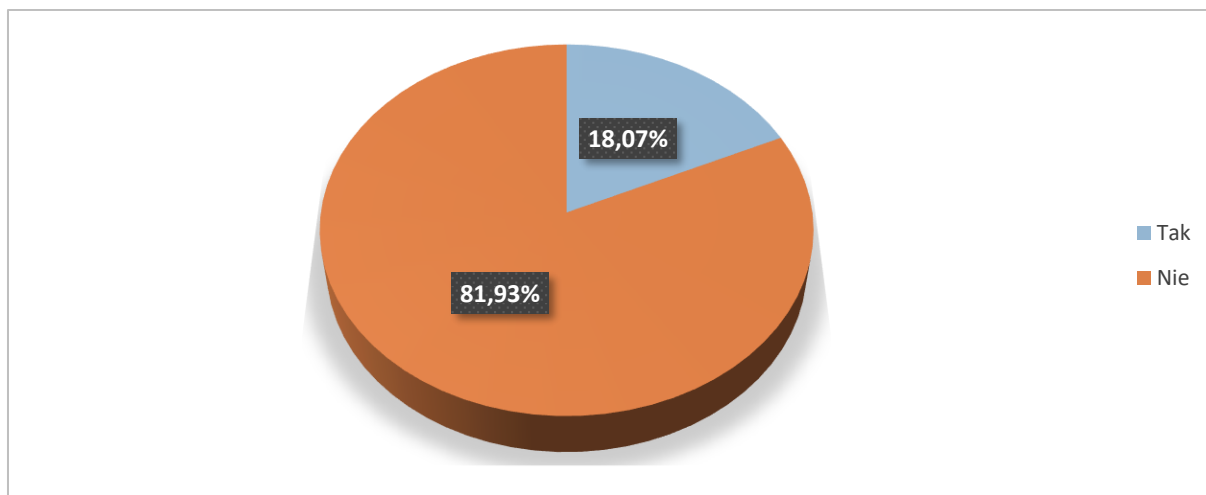
64,71% badanych uczniów posiada ogólną wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji zażywania dopalaczy, a 29,41% potrafi powiedzieć, jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Natomiast pięcioro badanych (5,88%) nie wie, jakiego rodzaju są to konsekwencje.

Wykres 42. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?

Gdy zapytaliśmy ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze, to 18,07% (w tym 12 dziewcząt i 3 chłopców) odpowiedziało twierdząco na to pytanie, pozostałe – 81,93% przyznało, że nie zna takich osób.

¹⁸ Za: Ł. Wieczorek, J. Sierostawski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015r.*, s. 1-120, <http://www.parpa.pl/images/file/Raport%20ESPAD%202015.pdf>, data dostępu: 26.10.2018, s. 53.

Wykres 43. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?

5,95% badanych uczniów (w tym 4 dziewczęta i 1 chłopiec) zadeklarowało, że posiada wiedzę, gdzie i od kogo można kupić dopalacze. Pozostałe 20,24% odpowiedziało, że nie posiada wiedzy na ten temat, a 73,81% zaznaczyło, że nie wie i nie interesuje się tym. Co więcej, badani zostali poproszeni także o odpowiedź czy kiedykolwiek używali dopalaczy. Żaden z badanych nie odpowiedział na to pytanie twierdząco.

Dostępność substancji psychoaktywnych

Na zakończenie badań, ankietowani zostali poproszeni o ocenę dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych. W opinii respondentów bardzo łatwo jest pozyskać napoje alkoholowe takie, jak: piwo – 58,54%, wino – 41,46% i wódkę – 35,80%. Z drugiej strony nikt z badanych nie uważa, aby piwo było niemożliwe do zdobycia, zaś zdaniem pojedynczych badanych nie można pozyskać wina i wódki (odpowiednio 1,22% i 2,47%). Kolejno, choć 30,86% badanych nie ma wiedzy na temat dostępności cydru, to 29,63% uważa, że bardzo łatwo jest pozyskać ten alkohol. Natomiast, w przypadku alcopopsu 62,50% badanych nie wie, jak przedstawia się sytuacja z dostępnością tego alkoholu, a jedynie 11,25% uważa, iż bardzo łatwo jest pozyskać tę substancję. 56,79% uczniów trzeciej klasy gimnazjum zadeklarowało także bardzo łatwy dostęp do tytoniu, podczas gdy jedna osoba (1,23%) uznała za niemożliwe zdobycie papierosów.

Jeśli chodzi o możliwości w zakresie dostępu do narkotyków, to warto zwrócić uwagę na stosunkowo wysokie odsetki badanych, którzy nie potrafili oszacować dostępu do konkretnych narkotyków. Najwięcej badanych miało trudność z oceną dostępu do cracku

(64,63%). Warto dodać, iż nikt z badanych nie uważał, aby dostęp do amfetaminy, metamfetaminy, cracku i heroiny był bardzo łatwy.

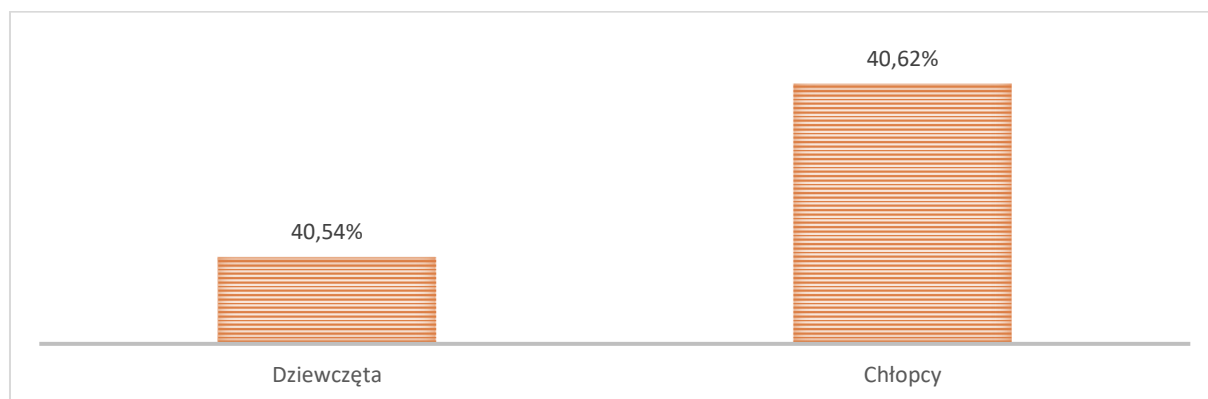
Substancje psychoaktywne	Nie-możliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
papierosy	1,23%	0,00%	6,17%	29,63%	56,79%	6,17%
piwo	0,00%	2,44%	9,76%	26,83%	58,54%	2,44%
cydr	3,70%	1,23%	12,35%	22,22%	29,63%	30,86%
alcopops	3,75%	2,50%	8,75%	11,25%	11,25%	62,50%
wino	1,22%	2,44%	17,07%	28,05%	41,46%	9,76%
wódka	2,47%	3,70%	14,81%	34,57%	35,80%	8,64%
marihuana lub haszysz	3,70%	9,88%	30,86%	11,11%	4,94%	40,74%
amfetamina	7,41%	14,81%	20,99%	4,94%	0,00%	51,85%
metamfetamina	6,49%	15,58%	19,48%	5,19%	0,00%	53,25%
leki uspokajające lub nasenne	3,66%	3,66%	7,32%	19,51%	45,12%	20,73%
ecstasy	6,25%	13,75%	16,25%	2,50%	1,25%	60,00%
kokaina	4,88%	14,63%	18,29%	4,88%	1,22%	56,10%
crack	7,32%	10,98%	17,07%	0,00%	0,00%	64,63%
heroina	6,10%	18,29%	13,41%	4,88%	0,00%	57,32%
dopalacze	7,32%	7,32%	10,98%	12,20%	6,10%	56,10%

Tabela 16. Ocena dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych

Zgromadzone dane na temat problemu dopalaczy wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych pokazują, że badani nigdy nie zażywali tej substancji psychoaktywnej. Co więcej, zdecydowana większość uczniów klas 3 gimnazjalnych nie zna także osób, które by je zażywały, a substancje te zostały ocenione przez sześciu respondentów (7,32%) jako niemożliwe do zdobycia. Natomiast relatywnie wysokie odsetki badanych wybierających odpowiedź „Nie wiem” przy ocenie dostępu do pozostałych narkotyków sygnalizują, iż wielu badanych nie interesuje się pozyskiwaniem takich substancji.

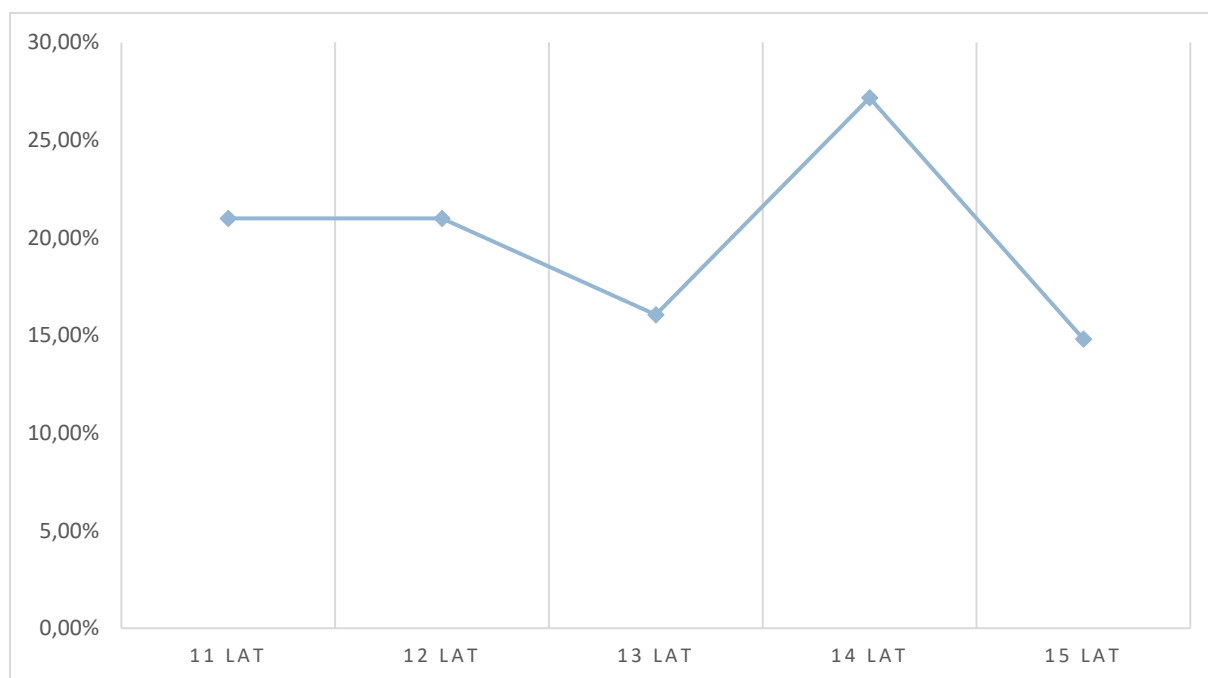
Podsumowanie

Wśród badanych uczniów szkół podstawowych, to jest uczniów klas 7, 8 oraz 3 gimnazjalnych, do inicjacji alkoholowej przyznało się 40,38% osób (w tym 40,54% dziewcząt i 40,62% chłopców). Pozostałe 59,62% ankietowanych zadeklarowało, iż do tej pory nie sięgnęli po alkohol.

Wykres 44. Odsetek uczniów szkół podstawowych mających za sobą inicjację alkoholową z podziałem na płeć

Zgodnie z deklaracjami badanych do pierwszego kontaktu z alkoholem dochodzi najczęściej w wieku 14 lat (27,16%). Niemniej jednak, stosunkowo wysoki odsetek badanych odbył inicjację alkoholową już w wieku 11 i 12 lat (odpowiednio po 20,99%).

Wykres 45. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów szkół podstawowych

Z kolei do odbycia inicjacji narkotykowej przyznało się 4,43% badanych (w tym 5,40% dziewcząt i 3,09% chłopców), spośród których niemal wszyscy mieli kontakt z marihuaną lub

haszyszem. Pozostałe 95,57% udzieliło odpowiedzi, iż nigdy nie zdarzyło im się używać narkotyków.

CZĘŚĆ IV

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów szkół średnich

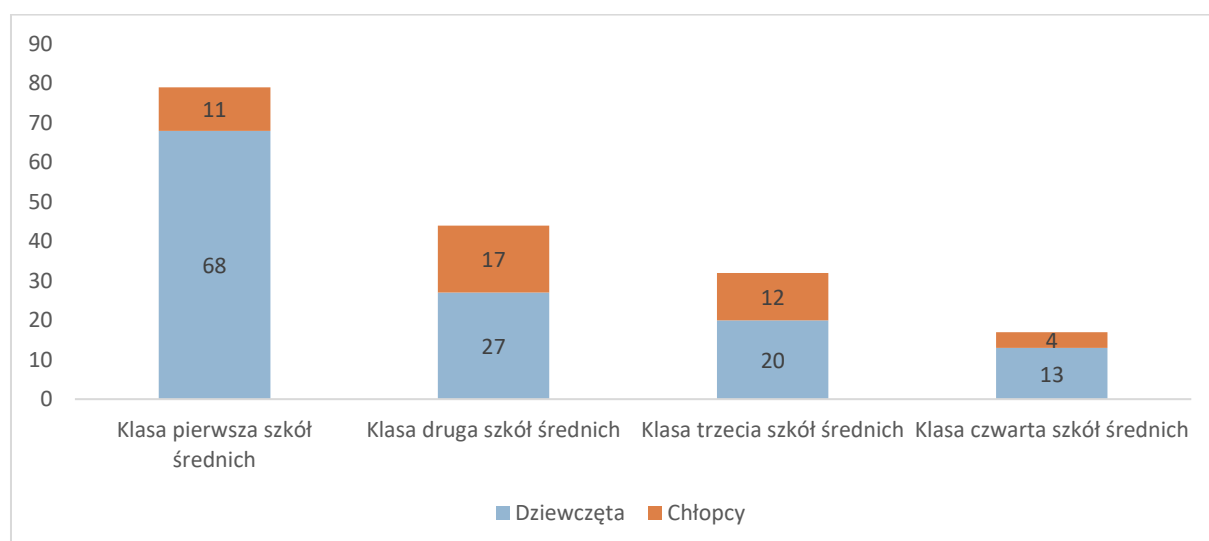
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety było rozpoznanie problemów społecznych występujących w gminie Piaseczno poprzez ustalenie:

- 1) inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród młodzieży szkolnej (wiek, miejsce i rodzaj spożycia tych substancji);
- 2) częstotliwości spożywania substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze);
- 3) świadomości konsekwencji spożywania substancji psychoaktywnych.

Grupa badawcza

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na próbie reprezentatywnej uczniów szkół średnich z terenu gminy Piaseczno we wrześniu 2018 roku. W badaniu ankietowym wzięło udział 172 uczniów. Wśród badanych było 74,42% dziewcząt i 25,58% chłopców. Uczniów klas pierwszych szkół średnich było łącznie 79 osób (w tym 86,08% dziewcząt i 13,92% chłopców). Z klas drugich szkół średnich przebadano 44 uczniów (61,36% dziewcząt i 38,64% chłopców). Kolejno z klas trzecich było 32 uczniów (w tym 62,50% dziewcząt i 37,50% chłopców), zaś uczniów klas czwartych było 17 osób (76,47% dziewcząt i 23,53% chłopców).

Wykres 46. Liczebność próby badawczej z podziałem na klasę i płeć

Młodzież szkół średnich wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Spożywanie alkoholu

Z przeprowadzonych badań wynika, że niemal wszyscy uczniowie szkół średnich odbyli już inicjację alkoholową (90,12%), zaś zaledwie 13 dziewczętom (10,16%) i 4 chłopcom (9,09%) nie zdarzyło się jeszcze spożywać napojów procentowych.

W przypadku osób, które odbyły już inicjację alkoholową moment jej rozpoczęcia przypadał najczęściej na wiek 16 lat (29,22%) i 14 lat (27,92%). Niemniej jednak, po uwzględnieniu podziału na płeć okazuje się, iż to dziewczęta częściej rozpoczynały inicjację alkoholową w wieku 16 lat (31,30%), a chłopcy w wieku 14 lat (30,77%).

Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy	Uczniowie szkół średnich
nigdy	9,88% - 17 osób
11 lat	1,30% - 2 osoby
12 lat	2,60% - 4 osoby
13 lat	14,29% - 22 osoby
14 lat	27,92% - 43 osoby
15 lat	24,03% - 37 osób
16 lat	29,22% - 45 osób
17 lat	0,65% - 1 osoba

Tabela 17. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić alkohol?

Wśród badanych mających za sobą pierwszorazowe spożycie alkoholu 63,23% jest zdania, iż alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej. 24,52% zadeklarowało, iż zależy to od konkretnej sytuacji, a 10,32% badanych nie ma zdania na ten temat. Natomiast w opinii trzech osób (1,94%) alkohol pomaga w takich sytuacjach.

Użytki pomagające w sytuacji kryzysowej	Alkohol
nie	63,23%
zależy od sytuacji	24,52%
nie wiem	10,32%
tak	1,94%

Tabela 18. Czy uważasz, że alkohol pomaga w sytuacji kryzysowej?

Dokonując charakterystyki inicjacji alkoholowej dla uczniów szkół średnich należy wskazać, iż 44,81% badanych po raz pierwszy piło alkohol na wakacjach. Kolejno 40,26% uczniów wskazało szereg innych okoliczności towarzyszących pierwszorazowemu spożyciu alkoholu między innymi takich, jak: urodziny – 12,34%, spotkanie ze znajomymi – 7,15%, Sylwester – 3,25%, z rodzicami – 1,30%, domówka – 1,30%, czy też z okazji wygranej na zawodach – 0,65%. Co więcej, spośród propozycji podanych w kafeterii 11,04% uczniów zaznaczyło, iż do pierwszorazowego spożycia alkoholu doszło na dyskotecę/w pubie, zaś 3,90% piło alkohol podczas wagarów.

Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, 70,78% badanych zadeklarowało, iż samodzielnie podjęli decyzję o spróbowaniu alkoholu. Pozostałe 29,22% badanych (w tym 33,04% dziewcząt i 17,95% chłopców) pierwszy raz spożywało alkohol za namową osób trzecich.

Do spożywania alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do tego badania przyznało się 94,19% ankietowanych. Dwie trzecie badanych uczniów (67,10%) z grupy osób mających za sobą inicjację alkoholową zadeklarowało spożycie alkoholu także 30 dni przed tym badaniem. W przypadku prezentowanych tutaj informacji warto zwrócić uwagę na rozkład wyników wśród uczniów klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno wraz z dodatkowym wskazaniem na wyniki ESPAD 2015 dla młodzieży w wieku 17-18 lat z województwa mazowieckiego i całej Polski. Jak się okazuje, w momencie badania 93,18% uczniów z klas drugich szkół średnich miało za sobą inicjację alkoholową, co można powiązać z uzyskaniem pełnoletności przez samych badanych i świętowaniem wraz z pozostałymi rówieśnikami ich wkroczenia w dorosłość. Pozostałe 6,82% badanych, a dokładniej 3 dziewczęta nie spożywały jeszcze alkoholu. Na 41 uczniów klas drugich szkół średnich mających za sobą inicjację alkoholową niemal wszyscy z tej grupy badanych (97,56%) spożywali alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 65,85% zaznaczyło, iż spożywali go 30 dni przed tym badaniem.

Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
kiedykolwiek w życiu	93,18% - 41 osób	95,5%	95,8%
12 miesięcy przed badaniem	97,56% - 40 osób	91,3%	92,7%
30 dni przed badaniem	65,85% - 27 osób	81,7%	82,3%

Tabela 19. Czy piłaś/eś alkohol w ciągu ostatnich...?

Chcieliśmy także sprawdzić częstotliwość sięgania przez badanych po napoje alkoholowe, takie jak piwo, wino i wódka oraz ilość ich spożycia podczas ostatniej okazji picia alkoholu. Również i w tym przypadku zwróciliśmy dodatkową uwagę na rozkład wyników dla uczniów klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno w zestawieniu z wyniki ESPAD 2015 z województwa mazowieckiego i całej Polski.

1,94% uczniów klas szkół średnich podczas ostatniej okazji do picia alkoholu wypilo powyżej 2 litrów piwa. Kolejno 9,68% badanych wypilo od 1 do 2 litrów piwa. Najwięcej badanych, to jest 29,03%, spożywało go w ilości od 0,5 do 1 litra, zaś 21,29% skonsumowało poniżej pół litra. Pozostałe 22,58% ostatnim razem piło inny alkohol, zaś 15,48% badanych zadeklarowało, że nie piją piwa. Uwzględniając płeć badanych, podczas ostatniej okazji do picia alkoholu najwięcej dziewcząt spożyło od 0,5 do 1 litra piwa (31,30%), zaś najwięcej chłopców (25,00%) zadeklarowało, iż ostatnim razem pili inny alkohol. Niemniej jednak, spośród chłopców pijących piwo podczas ostatniej okazji picia alkoholu najwięcej z nich (podobnie jak dziewczęta) spożyło od 0,5 do 1 litra piwa (22,50%).

Typową ilością piwa skonsumowanego przez uczniów klas drugich szkół średnich jest od 0,5 litra do 1 litra (36,59%). Kolejno 9,76% zadeklarowało spożycie piwa w ilości od 1 do 2 litrów. 4,88% badanych uczniów klas drugich szkół średnich (w tym 3 dziewczęta i 1 chłopiec) wypilo poniżej 0,5 litra piwa, a spożycie piwa powyżej 2 litrów zadeklarowała tylko jedna uczennica (2,44%). Pozostałe 24,39% ostatnim razem piło inny alkohol, a 21,95% badanych zadeklarowało, że w ogóle nie piją piwa.

Ilość spożytego piwa przez uczniów klas drugich szkół średnich	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
nigdy nie piję piwa	21,95% - 9 osób	9,4%	8,5%
ostatnim razem nie piłam/em piwa (piłam/em inny alkohol)	24,39% - 10 osób	17,7%	16,8%
poniżej 0,5 litra	4,88% - 2 osoby	21,9%	18,5%
od 0,5 do 1 litra	36,59% - 15 osób	35,7%	38,0%
powyżej 1 litra do 2 litrów	9,76% - 4 osoby	9,2%	11,0%
powyżej 2 litrów	2,44% - 1 osoba	6,0%	7,1%

Tabela 20. Jak dużą ilość piwa wypić/aś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

W przypadku wina ponad połowa uczniów z grupy uczniów szkół średnich mających za sobą inicjację alkoholową zadeklarowała, iż w ogóle nie piją wina (27,10%) albo w czasie ostatniej okazji do picia alkoholu nie spożywała akurat tego rodzaju trunku (26,45%). W dalszej kolejności, 15,48% badanych zaznaczyło, iż w czasie swojej ostatniej okazji do picia alkoholu spożyli powyżej 100 do 200 ml wina, a 14,19% wypilo poniżej 100 ml. Pozostałe 12,26% ankietowanych wypilo powyżej 200 ml do 749 ml, zaś 4,52% powyżej 750 ml wina. Warto dodać, iż zarówno chłopcy, jak i dziewczęta najczęściej odpowiadali, że nigdy nie piją wina (odpowiednio 37,50% i 23,48%) bądź nie spożywali tego trunku w czasie ostatniej okazji picia alkoholu (odpowiednio 37,50% i 22,61%). Z kolei wśród osób pijących najwięcej dziewcząt (18,26%) podczas ostatniej okazji picia alkoholu wypilo poniżej 100 ml wina, zaś najwięcej chłopców wypilo ten trunek w ilości powyżej 100 ml do 200 ml (10,00%) lub powyżej 200 ml do 749 ml (10,00%).

W klasach drugich szkół średnich 29,27% badanych nigdy nie pije wina. Kolejno 21,95% uczniów z tej grupy badanych ostatnim razem nie piło tego trunku, ale też tyle samo ankietowanych (21,95%) zadeklarowało spożycie wina poniżej 100 ml. Od 100 ml do 200 ml wina wypilo 19,51% uczniów (5 dziewcząt i 3 chłopców). Natomiast 2 badanych zadeklarowało spożycie wina od 200 ml do 749 ml (4,88%), zaś 1 z dziewcząt wypila powyżej 750 ml (2,44%).

Ilość spożytego wina przez uczniów klas drugich szkół średnich	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
nigdy nie piję wina	29,27% - 12 osób	24,8%	23,8%
ostatnim razem nie piłam/em wina	21,95% - 9 osób	47,2%	47,7%
poniżej 100 ml (mniej niż jeden kieliszek)	21,95% - 9 osób	15,8%	15,7%
powyżej 100 ml do 200 ml (jeden, dwa kieliszki)	19,51% - 8 osób	6,5%	6,4%
powyżej 200 ml do 749 ml	4,88% - 2 osoby	3,7%	3,1%
powyżej 750 ml	2,44% - 1 osoba	1,9%	3,3%

Tabela 21. Jaką ilość wina wypić/aś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Gdy zapytaliśmy, jaką ilość wódki wypili pijący ankietowani ze wszystkich klas szkół średnich, to 25,81% z nich (w tym 30,43% dziewcząt i 12,50% chłopców) zadeklarowało, że nie sięgają po tak wysokoprocentowy alkohol, zaś 19,35% odpowiedziało, że podczas ostatniej okazji do picia alkoholu nie spożywało akurat wódki. Natomiast spośród osób, które podczas ostatniej okazji picia alkoholu spożywały wódkę, to 17,42% wypilo ją w ilości powyżej 250 ml, 14,84% powyżej 50 ml do 100 ml, 12,26% powyżej 100 ml do 250 ml, zaś poniżej 50 ml spożyło 10,32% uczniów. Warto dodać, iż najczęściej wybieraną odpowiedzią przez dziewczęta było „nigdy nie piję wódki”, co zadeklarowało 30,43% respondentek. Natomiast wśród tych, które go spożywały, ilość powyżej 50 ml do 100 ml była najczęstszą (15,65%). Z odwrotną tendencją mamy do czynienia w grupie badanych chłopców, bowiem aż 40,00% z nich zadeklarowało spożycie wódki powyżej 250 ml.

Natomiast ilość i częstotliwość spożytej wódki przez uczniów klas drugich szkół średnich przedstawia się następująco. 21,95% pijących uczniów z tej grupy badanych (w tym 6 dziewcząt i 3 chłopców) zaznaczyło, iż nigdy nie piją wódki. Z drugiej strony tyle samo osób (21,95%) zadeklarowało, iż podczas ostatniej okazji do picia alkoholu nie spożywali tego napoju alkoholowego. Niemniej jednak, już 17,07% badanych (w tym 6 chłopców i 1 dziewczyna) wypilo powyżej 250 ml wódki i podobnie 17,07% (5 dziewcząt i 2 chłopców) spożyło poniżej 50 ml. Pozostałe 12,20% uczniów wypilo powyżej 100 ml do 250 ml, zaś 9,76% (trzy dziewczęta i jeden chłopiec) powyżej 50 ml do 100 ml.

Ilość spożytej wódki przez uczniów klas drugich szkół średnich	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
nigdy nie piję wódki	21,95% - 9 osób	18,1%	14,8%
ostatnim razem nie piłam/em wódki	21,95% - 9 osób	32,0%	33,8%
poniżej 50 ml	17,07% - 7 osób	7,5%	7,6%
powyżej 50 ml do 100 ml	9,76% - 4 osoby	9,6%	8,7%
powyżej 100 ml do 250 ml	12,20% - 5 osób	13,1%	11,3%
powyżej 250 ml	17,07% - 7 osób	19,7%	23,8%

Tabela 22. Jaką ilość wódki wypijaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

W kwestionariuszu ankiety pojawiło się również pytanie o nasilenie nietrzeźwości w efekcie ostatniego picia alkoholu. Wszyscy uczniowie szkół średnich mający za sobą inicjację alkoholową na skali od 1 do 10 zaznaczali swoje odczucia odnośnie stanu nietrzeźwości. 18,29% badanych (w tym 16 dziewcząt i 12 chłopców) określiło swój stopień nietrzeźwości powyżej 5 na skali dziesięciopunktowej. Pozostałe 81,7% ankietowanych wskazało poziom 5 i niższy na skali. Warto dodać, iż bardzo silne upicie (10 punktów) deklarowały częściej dziewczęta (6 osób) niż chłopcy (2 osoby).

Analizując skalę nasilenia nietrzeźwości wśród badanych z drugich klas szkół średnich okazuje się, iż większość badanych oceniła swój stopień nietrzeźwości w efekcie ostatniego picia alkoholu poniżej 5 na skali dziesięciopunktowej (82,93%). Z drugiej strony tylko dwóm badanym zdarzyło się silne upicie (4,88%), o czym zgodnie z przyjętym oznaczeniem w badaniach ESPAD 2015 świadczy poziom 7 i wyższy na skali.

Biorąc pod uwagę stopień nasilenia nietrzeźwości wśród uczniów drugich klas szkół średnich w podziale na płeć widać, iż wszystkie dziewczęta oceniły swój stopień nietrzeźwości w efekcie ostatniego spożywania alkoholu w skali od 1 do 5, zaś spośród wszystkich badanych chłopców 11,76% oceniło swój stan nietrzeźwości na poziomie 7 i więcej. Pozostali chłopcy ocenili swój stopień nietrzeźwości na poziomie poniżej 6 na dziesięciopunktowej skali (88,24%).

Ankietowani odpowiadali również na pytanie, czy zdarzyło im się tak silne upicie, że stracili kontrolę nad własnym zachowaniem. Zdecydowana większość badanych uczniów szkół średnich (76,62%) stwierdziła, że taka sytuacja nie miała nigdy miejsca. 23,38% wyznało, że przytrafiło im się takie upicie kiedyś w życiu. Co więcej, 21,57% uczniów przyznało, że do takiej sytuacji doszło w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, zaś 6,49% twierdziło, że doświadczyło tak silnego upicia w czasie 30 dni przed badaniem.

Do utraty kontroli nad własnym zachowaniem przyznało się 12,20% uczniów klas drugich szkół średnich. Ponadto tym samym badanym zdarzyło się utracić panowanie nad własnym zachowaniem w ciągu ostatnich 12 miesięcy (12,20%).

Utrata kontroli nad własnym zachowaniem w wyniku spożycia alkoholu	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
kiedykolwiek w życiu	12,20% - 5 osób	63,4%	64,4%

w czasie 12 miesięcy przed badaniem	12,20% - 5 osób	45,6%	46,9%
w czasie 30 dni przed badaniem	2,44% - 1 osoba	19,7%	19,7%

Tabela 23. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, uczniowie klas drugich szkół średnich

Analizując powyższe pytanie pod kątem płci, do silnego upojenia alkoholem najczęściej nie przyznaje się zarówno większość badanych chłopców (77,50%), jak i dziewcząt (76,32%) ze wszystkich klas szkół średnich objętych badaniem. 22,81% dziewczętom i 17,95% chłopcom zdarzyło się doprowadzić do takiego stanu w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Z kolei w ostatnich 30 dniach w stanie silnego upicia się było 7 dziewcząt (6,14%) i 3 chłopców (7,50%).

Jeśli chodzi o ankietowanych z drugich klas szkół średnich, silnego upojenia alkoholem doświadczyło 3 chłopców (17,65%) i 2 dziewczyny (8,33%), i co miało miejsce 12 miesięcy przed badaniem. Ponadto żadnej z dziewcząt nie zdarzyło się utracić kontroli nad własnym zachowaniem w wyniku silnego upicia w czasie ostatnich 30 dni. Do takiej sytuacji przyznał się 1 chłopiec (5,88%).

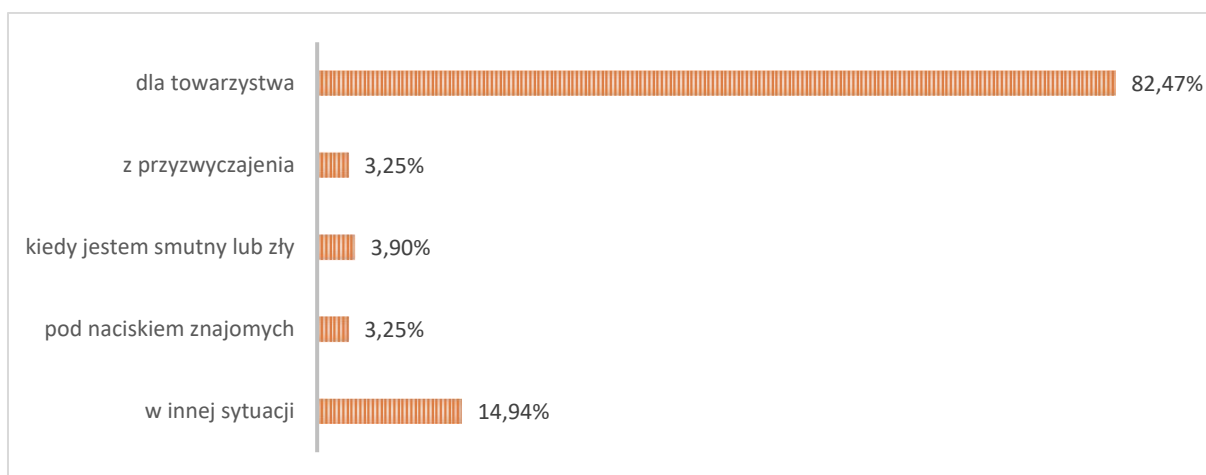
Utrata kontroli nad własnym zachowaniem w wyniku spożycia alkoholu	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
kiedykolwiek w życiu	17,65% - 3 osoby	69,7%	69,0%
w czasie 12 miesięcy przed badaniem	17,65% - 3 osoby	50,1%	52,2%
w czasie 30 dni przed badaniem	5,88% - 1 osoba	23,8%	24,7%

Tabela 24. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, wśród chłopców klas drugich szkół średnich

Utrata kontroli nad własnym zachowaniem w wyniku spożycia alkoholu	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
kiedykolwiek w życiu	8,33% - 2 osoby	58,7%	60,2%
w czasie 12 miesięcy przed badaniem	8,33% - 2 osoby	42,3%	42,3%
w czasie 30 dni przed badaniem	0,00%	16,8%	15,2%

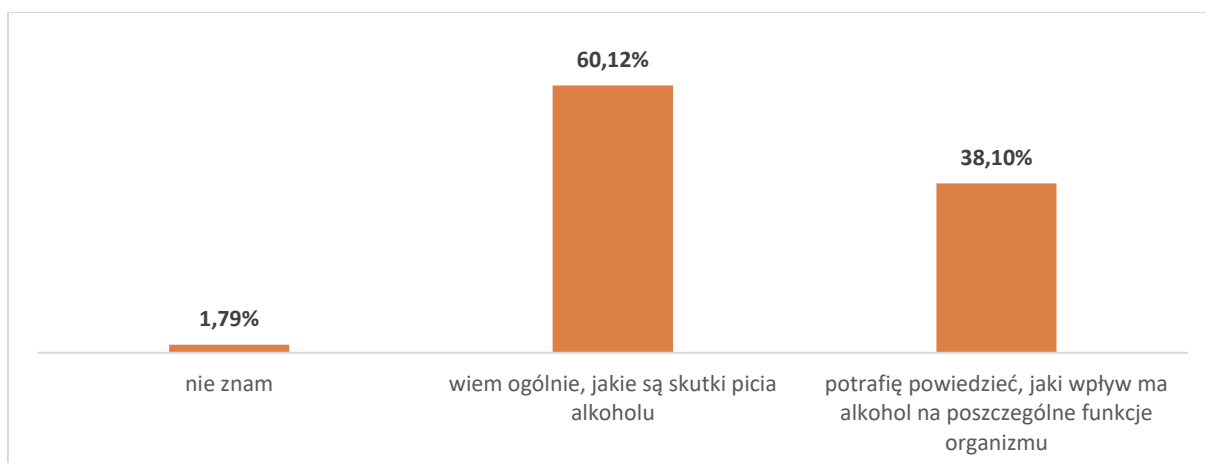
Tabela 25. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, wśród dziewcząt klas drugich szkół średnich

Uczniowie wszystkich klas szkół średnich, którzy mają za sobą inicjację alkoholową zostali zapytani także o najczęstsze powody sięgania po alkohol. Najliczniej badani odpowiedzieli, że towarzystwo jest główną przyczyną częstego spożywania napojów alkoholowych. Odpowiedź tę wybrało 82,47% badanych. 14,94% wskazało inne powody, wśród których warto wyróżnić sięganie po alkohol przez wzgląd na jego smak, zapewnienie rozluźnienia i lepszej zabawy na imprezie oraz pojawienie się ochoty. Kolejno pojawiły się odpowiedzi, jak złe samopoczucie (3,90%), przyzwyczajenie (3,25%) oraz za namową znajomych (3,25%).

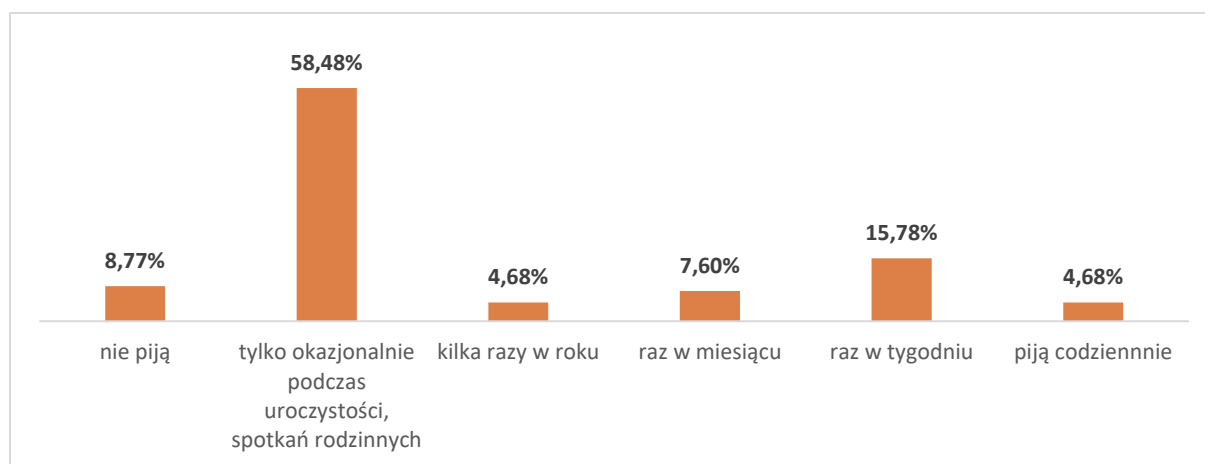
Wykres 47. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?

Młodzież ze szkół średnich wysoko ocenia swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu. 60,12% ankietowanych przyznało, że potrafi ogólnie wskazać, jakie są skutki picia alkoholu, zaś 38,10% odpowiedziało, że potrafi dokładnie powiedzieć, jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu. Natomiast 1,79% badanych (3 osoby) nie znało tych konsekwencji.

Wykres 48. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Ponadto wszyscy uczniowie szkół średnich zostali zapytani o częstotliwość spożywania alkoholu przez swoich rodziców. 4,68% uczniów zadeklarowało, iż ich rodzice sięgają po alkohol codziennie, zaś rodzice 15,78% uczniów spożywają napoje alkoholowe raz w tygodniu. Kolejno raz w miesiącu alkohol piją rodzice 7,60% badanych. Co więcej, 4,68% zaznaczyło, iż rodzice piją alkohol kilka razy w roku. Niemniej jednak, zdecydowana większość badanych (58,48%) wskazała, że rodzice piją alkohol tylko okazjonalnie podczas uroczystości i spotkań rodzinnych. Pozostałe 8,77% badanych zaznaczyło, iż ich rodzice nie spożywają alkoholu.

Wykres 49. Czy Twoi rodzice piją alkohol?

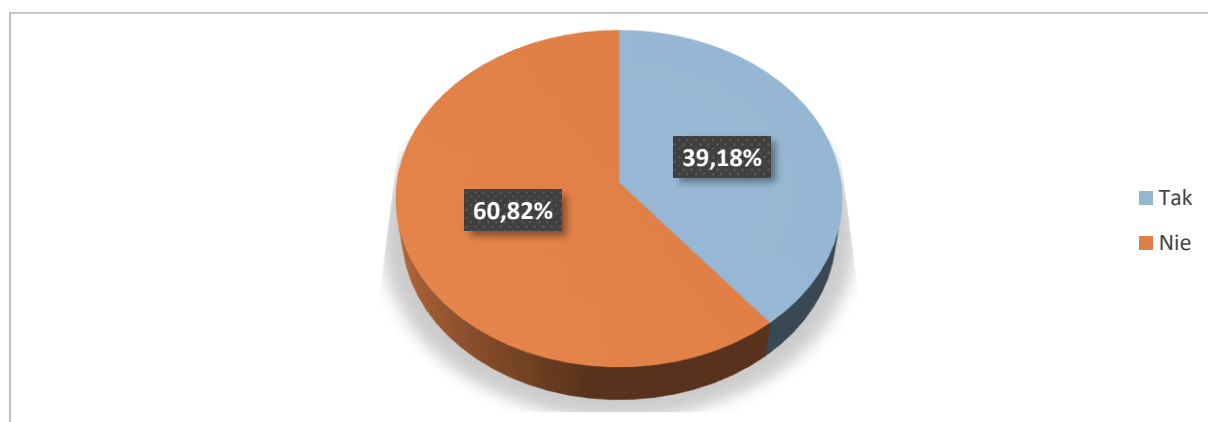
Analiza skali problemu spożywania napojów alkoholowych przez młodzież ze szkół średnich z terenu gminy Piaseczno pokazuje, iż inicjację alkoholową odbyło 90,12% badanych uczniów, z czego najwięcej osób zadeklarowało pierwszorazowe spożycia alkoholu na wakacjach (44,81%). W przypadku dziewcząt mających ją już za sobą, wiek 16 lat został najczęściej podany jako moment startowy, zaś najwięcej chłopców po raz pierwszy spożywało alkohol w wieku 14 lat.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy do spożycia alkoholu przyznało się 146 badanych (94,19%), zaś najczęściej spożywanym alkoholem przez badanych podczas ostatniej okazji picia alkoholu było piwo.

Na tle zgromadzonych informacji od młodzieży szkół średnich warto podkreślić wynik dotyczący znajomości konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu, bowiem 98,22% badanych posiada wiedzę na ten temat.

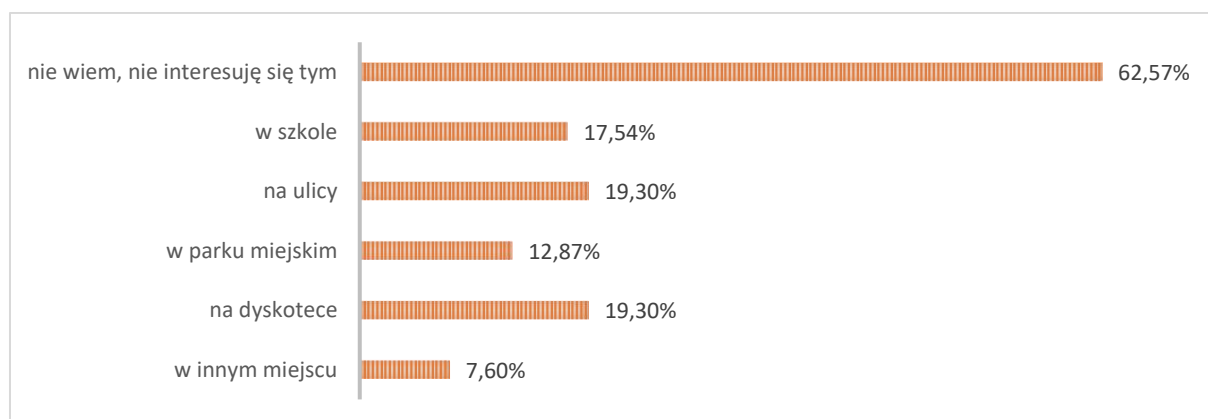
Uczniowie wobec problemu narkomanii

Badając problem narkomanii wśród młodzieży szkół średnich zapytaliśmy naszych badanych o to, czy wiedzą, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Uczniowie w przeważającej większości zadeklarowali, że nie posiadają wiedzy na ten temat (71,18%). Pozostałe 28,82%, to jest 49 osób, przyznało, że wie od kogo i w jakim miejscu można kupić tego typu substancje psychoaktywne. Po zapytaniu badanych o jednorazowe spotkanie osoby rozprowadzającej narkotyki, 39,18% (w tym 39,37% dziewcząt i 38,64% chłopców) zadeklarowało, że widziało taką osobę. Pozostałym badanym (60,82%) nie zdarzyła się taka sytuacja.

Wykres 50. Czy spotkałaś/eś kiedyś osobę rozprowadzającą narkotyki?

Dodatkowo badani zostali poproszeni o wskazanie miejsc, w których w ich odczuciu można nabyć narkotyki. Jak się okazuje, 62,57% badanych nie wie i nie interesuje się tym, gdzie można kupić narkotyki. Kolejno najczęściej badanych zadeklarowało, że narkotyki są możliwe do nabycia na ulicy (19,30%) oraz na dyskotece (19,30%). Zdaniem 17,54% uczniów narkotyki można kupić w szkole, zaś 12,87% wskazało na park miejski. Pozostałe 7,60% podało sklep oraz grono znajomych.

Wykres 51. Gdzie według Ciebie można kupić narkotyki?

Ze zgromadzonych danych od uczniów szkół średnich wynika, że 67,65% ankietowanych (w tym 74,42% chłopców i 65,35% dziewcząt) zna w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki. 32,35%, to jest 55 osób, zanegowało posiadanie takich znajomości.

Z kolei gdy zapytaliśmy badanych o konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków, to 55,88% uczniów przyznało, że wie ogólnie, jakie są skutki zdrowotne ich zażywania. 42,94% jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu, a tylko 2 osoby (1,18%) tych konsekwencji nie znają. Porównywalnie tyle samo badanych uczniów (1,17%) zadeklarowało brak znajomości prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. Kary te w stopniu ogólnym są znane 71,35% ankietowanym, a 27,49% potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje.

Zdecydowana większość badanych nie miała jeszcze kontaktu z narkotykami, bowiem 76,74% uczniów zadeklarowało, że nie odbyło inicjacji narkotykowej. Do pierwszych eksperymentów z narkotykami przyznało się 23,26% uczniów (w tym 22,66% dziewcząt i 25,00% chłopców) Blisko połowa tych badanych brała po raz pierwszy narkotyki na wakacjach (55,26%). Kolejne 31,58% badanych wskazało inne okoliczności pierwszorazowego kontaktu z narkotykami takie, jak: spotkanie ze znajomymi i dzień wolny od szkoły. Następne 7,89% badanych (w tym 2 dziewczyny i 1 chłopak) sięgnęło po raz pierwszy po narkotyki na dyskotecę, zaś pozostałe dwie uczennice brały narkotyki w szkole (2,63%) i na wagarach (2,63%). Natomiast, jeśli chodzi o powody pierwszorazowego użycia narkotyków, to 75,00% zrobiło to z ciekawości, 27,50% dla towarzystwa, zaś dwie osoby dla zabawy i relaksu (5,00%).

Ankietowani mający za sobą inicjację narkotykową zostali poproszeni o wskazanie substancji psychoaktywnych, z którymi mieli już do czynienia. Jak się okazuje, wszystkie osoby z tej grupy badanych zadeklarowały, iż miały styczność z marihuaną lub haszyszem. Ponadto badani mieli do czynienia z lekami uspokajającymi i nasennymi z przepisu lekarza (21,05%) oraz ecstasy (13,16%), a także niektórym z nich zdarzyło się popijać tabletki alkoholem (13,16%).

W ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do tego badania, 33 uczniów, spośród badanych mających za sobą inicjację narkotykową, używało marihuany lub haszyszu (82,50%). Z kolei 17,50% ankietowanych (w tym 6 dziewcząt i 1 chłopiec) nie używało żadnych substancji w rozpatrywanym czasie. Natomiast w ciągu ostatnich 30 dni przed tym badaniem nieco ponad połowa uczniów mających za sobą inicjację narkotykową zażywała

marihuanę lub haszysz (51,28%), a 5,13% (w tym 1 dziewczyna i 1 chłopiec) brało ecstasy. Z kolei 43,59% nie używało substancji psychoaktywnych w ostatnich 30 dniach.

Biorąc pod uwagę rozkład wyników wśród 7 ankietowanych z drugich klas szkół średnich, którzy używali narkotyków okazuje się, iż oprócz marihuany i haszyszu (zażytych przez 4 chłopców i 3 dziewczęta) tylko chłopcy mieli do czynienia także z innymi substancjami psychoaktywnymi, to jest kokainą, substancjami wziewnymi, amfetaminą i ecstasy. Umiejscawiając spożycie narkotyków w czasie dowiadujemy się, iż badani z drugich klas szkół średnich, którzy odbyli inicjację narkotykową, mieli do czynienia z wymienionymi substancjami psychoaktywnymi w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Natomiast 30 dni przed badaniem 6 osób (w tym 4 chłopców i 2 dziewczyny) zażywało marihuanę lub haszysz. Podobnie jak w przypadku uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych niski odsetek badanych również nie pozwala określić problemu narkomanii wśród badanych uczniów drugich klas szkół średnich na tle wyników ESPAD 2015.

Spośród wszystkich badanych uczniów ze szkół średnich mających za sobą inicjację narkotykową, 70,00% jest zdania, iż narkotyki nie pomagają w sytuacji kryzysowej. Przeciwnego zdania jest 7,50% badanych, zaś 20,00% uzależnia to od sytuacji. Natomiast zdania w tej sprawie nie miała 1 osoba (2,50%).

Użytki pomagające w sytuacji kryzysowej	Narkotyki
nie	70,00% - 28 osób
zależy od sytuacji	20,00% - 8 osób
nie wiem	2,50% - 1 osoba
tak	7,50% - 3 osoby

Tabela 26. Czy uważasz, że narkotyki mogą pomóc w sytuacji kryzysowej?

Ponadto, wśród uczniów szkół średnich, którzy spróbowali narkotyków, 25,00% (w tym 7 dziewcząt i 3 chłopców) przyznało, że przebywało na terenie szkoły pod ich wpływem, a u pozostałych 75,00% osób taka sytuacja nie miała miejsca.

Z otrzymanych wyników dotyczących zażywania substancji psychoaktywnych uzyskaliśmy informacje, że badani uczniowie szkół średnich w większości nie mieli z nimi

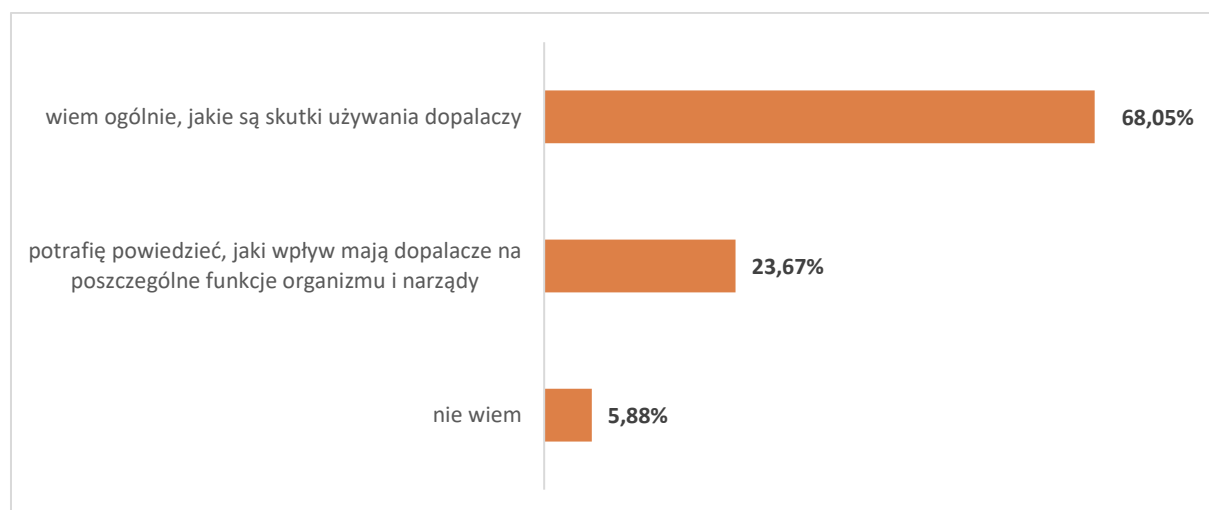
styczności. Ich zażywanie zadeklarowało 23,26%, a marihuana lub haszysz okazały się być najczęściej wskazywanymi narkotykami używanymi przez wszystkich uczniów klas szkół średnich deklarujących ich branie.

Rozważając problem narkomanii w środowisku badanych warto mieć na uwadze fakt, iż 67,65% ankietowanych uczniów ze szkół średnich zna osoby zażywające narkotyki, 39,18% widziało osobę rozprawdzającą narkotyki, a 28,82% wie, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Z drugiej strony dobrym sygnałem jest to, iż zarówno osoby mające za sobą inicjację narkotykową i te, które nigdy nie używały tego rodzaju substancji psychoaktywnych są w dużym stopniu świadome konsekwencji zdrowotnych stosowania tych używek (98,82%). Porównywalnie 98,84% badanych zna także konsekwencje prawne ich posiadania.

Uczniowie wobec problemu dopalaczy

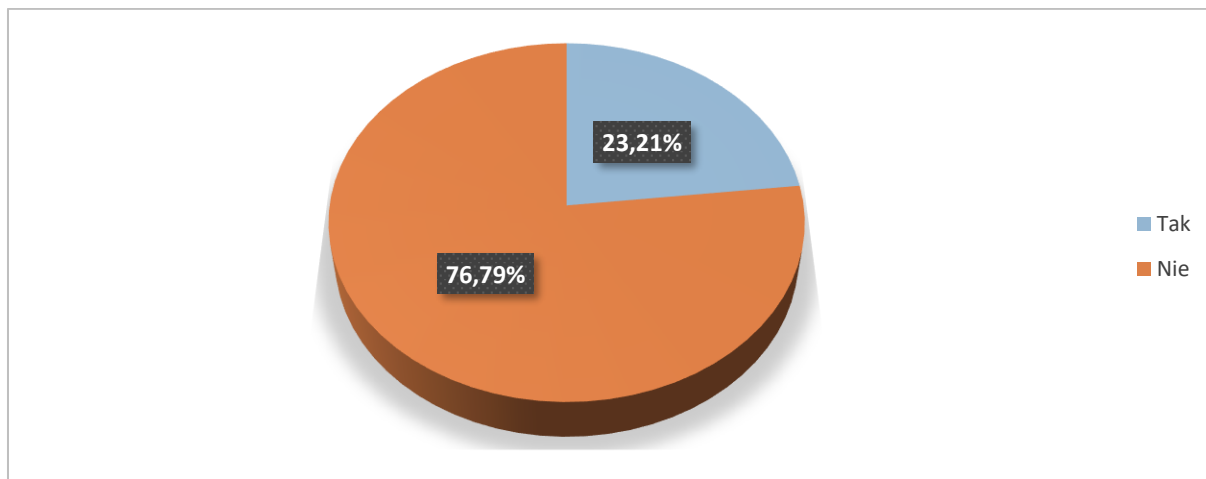
Pytając ankietowanych uczniów szkół średnich o postrzeganie dopalaczy dowiedzieliśmy się, iż zdaniem 88,34% substancja ta stanowi realne zagrożenie. Dla 10,43% badanych dopalacze można uznać za objaw przejściowej mody. Pozostałe 3,68% zadeklarowało, iż nie są one tak niebezpieczne jak narkotyki i tego zdania jest 4,13% dziewcząt i 2,38% chłopców.

Kolejno badani zostali poproszeni o ocenę własnej wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania dopalaczy. Znajomość ogólnych skutków używania dopalaczy zadeklarowało 68,05% ankietowanych, a 23,67% przyznało, że posiada wiedzę na temat wpływu dopalaczy na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Konsekwencji zażywania takich substancji są nieznane 8,28% respondentom.

Wykres 52. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?

Uczniowie szkół średnich w większości nie znają w swoim środowisku osób zażywających dopalaczy (76,79%). Pozostałe 23,21% potwierdziło posiadanie takich znajomości. Było to 35 dziewcząt (28,23%) i 4 chłopców (9,09%).

Wykres 53. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?

Ponadto 8,19% badanych uczniów (w tym 11 dziewcząt i 3 chłopców) zadeklarowało, że posiada wiedzę, gdzie i od kogo można kupić dopalacze. Pozostałe 26,32% odpowiedziało, że nie posiada wiedzy na ten temat, a 65,50% zaznaczyło, że nie wie i nie interesuje się tym.

Badani zostali poproszeni także o odpowiedź, czy kiedykolwiek zdarzyło im się używać dopalaczy. Do pierwszego kontaktu z dopalaczami przyznało się 2,34% badanych, w tym 2 chłopców (4,55%) i 2 dziewczyny (1,57%). Natomiast 97,66% badanych zaprzeczyło zażywaniu kiedykolwiek takich substancji.

Po zapytaniu ankietowanych używających kiedykolwiek dopalaczy o określenie, czy w czasie ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się zażywać tę substancję okazuje się, iż 1 chłopiec i 1 dziewczyna mieli wówczas do czynienia z dopalaczami. Również 1 chłopiec i 1 dziewczyna używali dopalaczy w czasie 30 dni przed badaniem. Co więcej, do pierwszorazowego kontaktu z dopalaczami doszło podczas wakacji, zaś głównym powodem ich użycia była ciekawość.

Biorąc pod uwagę grupę badanych uczniów z drugich klas szkół średnich tylko 1 chłopiec (2,33%) zaznaczył, iż miał do czynienia z dopalaczami zarówno w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i 30 dni przed badaniem. Ankietowany, wybierając tę substancję kierował się ciekawością oraz używał jej po raz pierwszy na wakacjach.

Uzyskane dane w podrozdziale poświęconym tematyce dopalaczy pokazały, że większość ankietowanych uczniów ze szkół średnich nie miała styczności z dopalaczami, nie posiada też wiedzy i nie interesuje się tym, gdzie i u kogo można je kupić. Ponadto dla 88,34% badanych substancja ta stanowi realne zagrożenie i 91,72% zna konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy.

Dostępność substancji psychoaktywnych

Gdy zapytaliśmy uczniów szkół średnich o dostępność poszczególnych substancji, to w opinii badanych, z napojów alkoholowych bardzo łatwo jest pozyskać piwo (69,41%), następnie cydr (59,41%), wino (56,80%) i wódkę (52,66%). Natomiast alcopops okazał się być substancją, o której dostępności nie wie zbyt wielu badanych. Niemniej jednak, w ocenach respondentów jeszcze łatwiej jest pozyskać wyroby tytoniowe (77,65%). Ponadto w opinii 37,65% badanych niezwykle łatwo jest zdobyć leki uspokajające lub nasenne.

W przypadku dostępności substancji nielegalnych warto zwrócić uwagę na stosunkowo wysokie odsetki badanych, którzy nie potrafili oszacować dostępu do cracku (67,65%), heroiny i ecstasy (po 66,47%) oraz kokainy (65,88%). Co więcej, ponad połowa badanych nie potrafiła także sprecyzować dostępności do amfetaminy (57,99%) i metamfetaminy (59,88%). Z kolei odsetki uczniów szkół średnich uważających te narkotyki za niemożliwe do osiągnięcia wahają się od 2,94% w przypadku ecstasy do 5,29% w przypadku heroiny. Jeśli chodzi o dostęp do marihuany lub haszyszu, to z jednej strony zdaniem 33,53% badanych (w tym 12 dziewcząt i 5 chłopców) dosyć łatwo jest pozyskać te substancje, z drugiej zaś tyle samo osób (33,53%) nie miało wiedzy na ten temat. Natomiast w kontekście dopalaczy 17,06% badanych uważa tę substancję psychoaktywną za dosyć łatwą do pozyskania.

Substancje psychoaktywne	Nie-możliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
papierosy	0,59%	0,00%	0,59%	19,41%	77,65%	1,76%
piwo	0,59%	0,00%	1,76%	27,06%	69,41%	1,18%
cydr	0,59%	0,59%	2,94%	23,53%	59,41%	12,94%

alcopops	1,20%	0,60%	4,19%	11,98%	26,35%	55,69%
wino	1,18%	0,00%	4,14%	31,36%	56,80%	6,51%
wódka	1,78%	2,96%	8,88%	26,63%	52,66%	7,10%
marihuana lub haszysz	1,76%	6,47%	14,71%	33,53%	10,00%	33,53%
amfetamina	4,14%	11,83%	12,43%	10,06%	3,55%	57,99%
metamfetamina	3,59%	13,17%	10,18%	8,98%	4,19%	59,88%
leki uspokajające lub nasenne	1,18%	4,71%	8,24%	25,29%	37,65%	22,94%
ecstasy	2,94%	8,24%	11,76%	8,82%	1,76%	66,47%
kokaina	4,71%	10,59%	11,18%	6,47%	1,18%	65,88%
crack	4,12%	10,00%	12,35%	4,71%	1,18%	67,65%
heroina	5,29%	12,35%	10,59%	4,12%	1,18%	66,47%
dopalacze	4,12%	5,29%	8,82%	17,06%	7,06%	57,65%

Tabela 27. Ocena dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych

Opinie badanych na temat dostępności poszczególnych substancji pozwalają stwierdzić, iż tytoń, napoje alkoholowe takie, jak piwo, cydr, wino i wódka oraz leki uspokajające lub nasenne są bardzo łatwo dostępne w środowisku badanych. W przypadku pozostałych substancji badani najczęściej deklarowali, iż nie posiadają wiedzy na temat stopnia dostępności tych substancji.

CZĘŚĆ V

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz klas drugich szkół średnich w porównaniu do badania ESPAD 2015

Cel badania

Europejski program badań ankietowych w szkołach wywodzi się z idei współpracy, powstałej wśród badaczy skupionych wokół Rady Europy zajmujących się tematyką używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną. Badania prowadzone są co cztery lata, korzystając przy tym z tych samych wystandaryzowanych technik.

W Polsce w 2015 roku badania ESPAD zrealizowano w 9 województwach (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie i zachodniopomorskie) i 4 miastach (Wrocław, Bydgoszcz, Kędzierzyn-Koźle, Poznań). Stąd też celem niniejszej analizy jest przybliżenie, jak na tle uczniów z województwa mazowieckiego i całej Polski wypadają uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i klas drugich szkół średnich z terenu gminy Piaseczno w zakresie:

- a) częstotliwości spożywania wybranych napojów alkoholowych wraz ze szczegółową analizą ilości ich skonsumowania oszacowaną metodą „ostatniej okazji picia alkoholu”;
- b) postaw wobec innych legalnych i nielegalnych substancji psychoaktywnych.

Grupa badawcza

Dane zamieszczone w poniższych zestawieniach zaczerpnięte są z badań własnych przeprowadzonych wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno oraz z Europejskiego programu badań ankietowych w szkołach zrealizowanego w maju i czerwcu 2015 roku.

Do przeprowadzenia badań ESPAD z 2015 roku zebrano 1022 uczniów w wieku 15-16 lat oraz 904 uczniów w wieku 17-18 lat z województwa mazowieckiego, przy czym ważona próba ogólnopolska liczyła 3526 uczniów w wieku 15-16 lat oraz 2770 uczniów w wieku 17-18 lat. W badaniach na terenie gminy Piaseczno uczestniczyło 85 uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i 44 uczniów z klas drugich szkół średnich.

Konsumpcja napojów alkoholowych

Pierwsze próby picia alkoholu ma za sobą 55,95% uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i 93,18% uczniów klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno. W czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem jakikolwiek napój alkoholowy spożywało 85,11% ankietowanych z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i 97,56% uczniów z klas drugich szkół średnich. Z kolei 30 dni przed badaniem napoje te piło już 28,89% młodszych uczniów, to jest z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i 65,85% starszych uczniów, to jest z klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno. Pomimo znaczących różnic w próbach badawczych możemy jednak przyjąć, iż uczniowie z gminy Piaseczno nie odróżniają się znacząco od uczniów z województwa mazowieckiego pod względem częstości spożycia napojów alkoholowych.

Poziom klasy	Częstotliwość spożycia napojów alkoholowych	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
III klasa gimnazjalna szkół podstawowych	kiedykolwiek w życiu	55,95% - 47 osób	83,3%	83,8%
	12 miesięcy przed badaniem	85,11% - 40 osób	71,9%	71,7%
	30 dni przed badaniem	28,89% - 13 osób	52,5%	48,6%
II klasa szkół średnich	kiedykolwiek w życiu	93,18% - 41 osób	95,5%	95,8%
	12 miesięcy przed badaniem	97,56% - 40 osób	91,3%	92,7%
	30 dni przed badaniem	65,85% - 27 osób	81,7%	82,3%

Tabela 28. Czy piłaś/eś napoje alkoholowe...?

Jeśli chodzi o spożycie konkretnych napojów alkoholowych podczas ostatniej okazji picia alkoholu okazuje się, iż w klasach 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych najczęściej konsumowano piwo, a następnie wódkę i wino. Natomiast w klasach drugich szkół średnich większość osób mających za sobą inicjację alkoholową piła wódkę. Warto dodać, iż zaraz po wódce najczęściej spożywanym alkoholem przez tych uczniów było także piwo. Rozkład odpowiedzi wśród uczniów ze starszej kohorty, to jest z klas drugich szkół średnich, można wiązać z tym, że w momencie badania część z nich była już pełnoletnia, a część do owej

pełnoletności się zbliżała. Stąd też w odniesieniu do badań ogólnopolskich widzimy, że tendencja jednorazowego spożycia napojów alkoholowych wśród młodszych uczniów, to jest z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz starszych uczniów z klas drugich szkół średnich jest podobna.

Analizując typową ilość wypitego piwa podczas ostatniej okazji do picia alkoholu zarówno przez uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz klas drugich szkół średnich okazuje się, iż najczęściej udzielana odpowiedź to od 0,5 do 1 litra (odpowiednio 23,40% i 36,59% badanych). Dane uzyskane od badanych uczniów z gminy Piaseczno są porównywalne do danych otrzymanych w badaniach ESPAD w województwie mazowieckim.

Poziom klasy	Ilość spożytego piwa	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
III klasa gimnazjalna szkół podstawowych	nigdy nie piję piwa	23,40% - 11 osób	24,7%	24,6%
	ostatnim razem nie piłam/em piwa (piłam/em inny alkohol)	21,28% - 10 osób	14,9%	14,5%
	poniżej 0,5 litra	19,15% - 9 osób	25,2%	25,3%
	od 0,5 do 1 litra	23,40% - 11 osób	26,0%	25,5%
	powyżej 1 litra do 2 litrów	6,38% - 3 osoby	6,0%	6,4%
	powyżej 2 litrów	6,38% - 3 osoby	3,1%	3,7%
II klasa szkół średnich	nigdy nie piję piwa	21,95% - 9 osób	9,4%	8,5%
	ostatnim razem nie piłam/em piwa (piłam/em inny alkohol)	24,39% - 10 osób	17,7%	16,8%
	poniżej 0,5 litra	4,88% - 2 osoby	21,9%	18,5%
	od 0,5 do 1 litra	36,59% - 15 osób	35,7%	38,0%
	powyżej 1 litra do 2 litrów	9,76% - 4 osoby	9,2%	11,0%
	powyżej 2 litrów	2,44% - 1 osoba	6,0%	7,1%

Tabela 29. Jak dużą ilość piwa wypitaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Gdy zapytaliśmy o ilość wypitego wina podczas ostatniej okazji do picia alkoholu okazało się, że większość młodszych uczniów z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych

albo wcale nie piła wina albo ostatnim razem nie sięgnęła po ten napój alkoholowy. Podobnie kształtowało się to wśród uczniów starszych z klas drugich szkół średnich. Zaobserwowane tendencje spożycia wina przez uczniów z gminy Piaseczno okazują się być typowymi zachowaniami na tle wyników pochodzących z województwa mazowieckiego i całej Polski.

Poziom klasy	Ilość spożytego wina	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
III klasa gimnazjalna szkół podstawowych	nigdy nie piję wina	43,48% - 20 osób	43,6%	45,5%
	ostatnim razem nie piłam/em wina (piłam/em inny alkohol)	19,57% - 9 osób	30,4%	29,5%
	poniżej 100 ml	23,91% - 11 osób	15,7%	15,7%
	powyżej 100 ml do 200 ml	6,52% - 3 osoby	6,0%	5,0%
	powyżej 200 ml do 749 ml	6,52% - 3 osoby	2,7%	2,2%
	powyżej 750 ml	0,00%	1,6%	2,1%
II klasa szkół średnich	nigdy nie piję wina	29,27% - 12 osób	24,8%	23,8%
	ostatnim razem nie piłam/em wina (piłam/em inny alkohol)	21,95% - 9 osób	47,2%	47,7%
	poniżej 100 ml	21,95% - 9 osób	15,8%	15,7%
	powyżej 100 ml do 200 ml	19,51% - 8 osób	6,5%	6,4%
	powyżej 200 ml do 749 ml	4,88% - 2 osoby	3,7%	3,1%
	powyżej 750 ml	2,44% - 1 osoba	1,9%	3,3%

Tabela 30. Jaką ilość wina wypijaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Pytając o częstotliwość picia wódki podczas ostatniej okazji do picia alkoholu okazało się, iż wśród uczniów z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych spożywających tego rodzaju alkohol najwięcej osób wypilo powyżej 250 ml (16,28%). Natomiast uczniowie klas drugich szkół średnich równie często odpowiadali, że spożyli powyżej 250 ml wódki (17,07%)

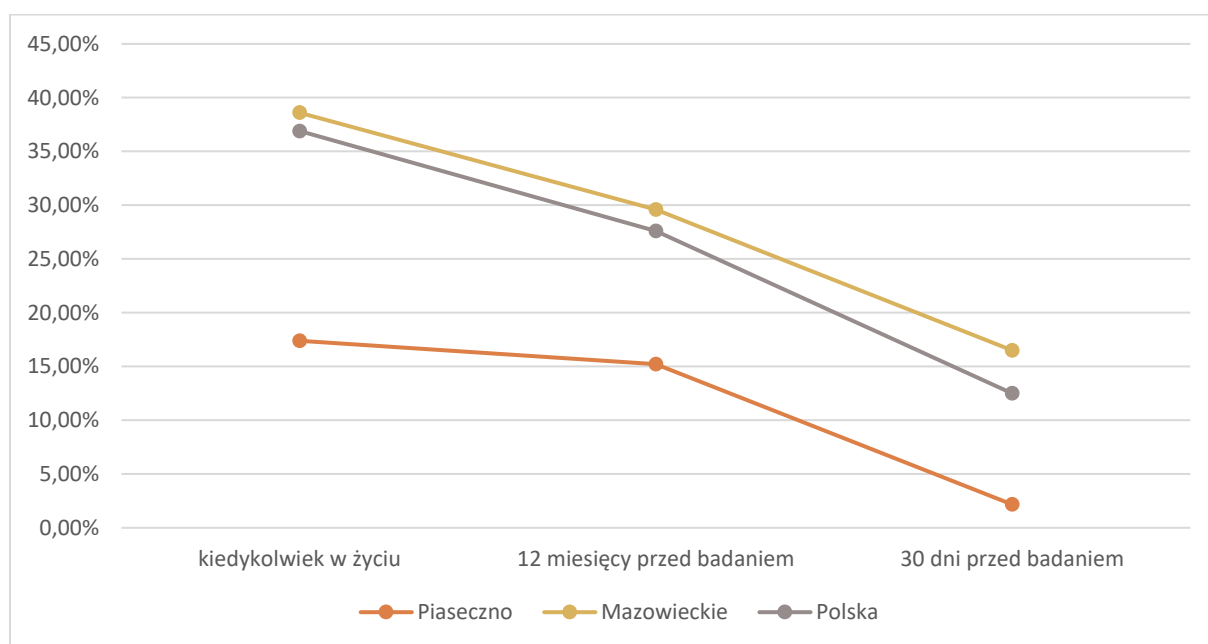
oraz poniżej 50 ml (17,07%). Ponadto uczniowie z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych częściej deklarowali, iż nigdy nie piją wódki. Analizując rozkład wyników wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno, województwa mazowieckiego i całej Polski można przyjąć, iż tylko nieliczni spożywali ten alkohol podczas ostatniej okazji alkoholowej, zaś najczęstszą ilością wypitej wódki było powyżej 250 ml.

Poziom klasy	Ilość spożytej wódki	Piaseczno	Mazowieckie	Polska
III klasa gimnazjalna szkół podstawowych	nigdy nie piję wódki	55,81% - 24 osoby	42,5%	42,6%
	ostatnim razem nie piłam/em wódki	6,98% - 3 osoby	22,0%	21,6%
	poniżej 50 ml	4,65% - 2 osoby	9,4%	9,9%
	powyżej 50 ml do 100 ml	6,98% - 3 osoby	8,1%	7,8%
	powyżej 100 ml do 250 ml	9,30% - 4 osoby	7,8%	7,8%
	powyżej 250 ml	16,28% - 7 osób	10,2%	10,3%
II klasa szkół średnich	nigdy nie piję wódki	21,95% - 9 osób	18,1%	14,8%
	ostatnim razem nie piłam/em wódki	21,95% - 9 osób	32,0%	33,8%
	poniżej 50 ml	17,07% - 7 osób	7,5%	7,6%
	powyżej 50 ml do 100 ml	9,76% - 4 osoby	9,6%	8,7%
	powyżej 100 ml do 250 ml	12,20% - 5 osób	13,1%	11,3%
	powyżej 250 ml	17,07% - 7 osób	19,7%	23,8%

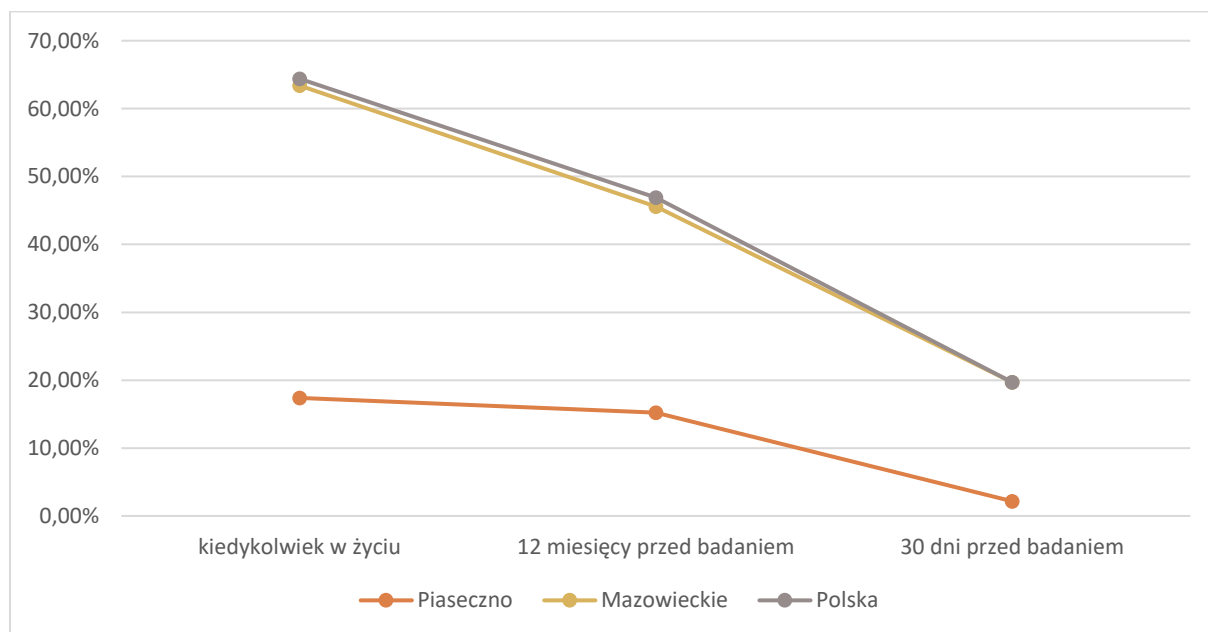
Tabela 31. Jaką ilość wódki wypijaś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?

Przeprowadzone badania pokazały, iż zdecydowana większość ankietowanych z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno nie doświadczyła jeszcze stanu silnego upicia się. Z odwrotną tendencją mamy do czynienia w przypadku uczniów z województwa mazowieckiego, bowiem – jak możemy przeczytać w raporcie ESPAD 2015 – blisko 40% uczniów w wieku 15-16 lat i 63% uczniów w wieku 17-

18 lat ma za sobą doświadczenie silnego upicia się. Warto dodać, iż wśród badanych mających za sobą doświadczenie silnego upicia się, jednemu uczniowi z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych, jak i z klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno zdarzyło się stracić kontrolę nad własnym zachowaniem 30 dni przed badaniem. Porównywalnie 15,22% badanych z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i 12,20% ankietowanych z klas drugich szkół średnich z Piaseczna umiejscowiło takie zdarzenie w przeciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem.

Wykres 54. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych

Wykres 55. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, uczniowie klas drugich szkół średnich

Używanie narkotyków

Zgodnie z deklaracjami uczniów z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i klas drugich szkół średnich z terenu gminy Piaseczno na pierwszym miejscu pod względem ich eksperymentowania z innymi substancjami psychoaktywnymi znajdują się marihuana i haszysz. Zarówno wśród młodszych uczniów w wieku 15-16 lat oraz starszych uczniów w wieku 17-18 lat z województwa mazowieckiego i całej Polski są to także najbardziej rozpowszechnione substancje.

Wśród uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych z gminy Piaseczno dziewczęta miały również styczność z substancjami wziewnymi, zażywały leki przeciwbólowe w nadmiernej ilości oraz popijały tabletki alkoholem. Natomiast wśród uczniów klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno chłopcy zaznaczyli dodatkowy kontakt z substancjami wziewnymi, amfetaminą i ecstazy. Niewielka próba badawcza dla gminy Piaseczno nie pozwala na określenie problemu narkomanii wśród badanych uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz klas drugich szkół średnich na tle wyników ESPAD 2015.

Dostępność substancji psychoaktywnych

Przystępując do porównania oceny dostępności substancji psychoaktywnych w opinii uczniów w wieku 15-16 lat oraz młodzieży w wieku 17-18 lat z gminy Piaseczno i województwa mazowieckiego wystarczające wydaje się uwzględnienie dwóch kategorii odpowiedzi: „bardzo łatwe” i „dosyć łatwe”.

Jeśli chodzi o napoje alkoholowe, to w ocenach zarówno młodszych uczniów w wieku 15-16 lat oraz starszych uczniów w wieku 17-18 lat z gminy Piaseczno i województwa mazowieckiego bardzo łatwo jest pozyskać piwo, wino i wódkę. Warto dodać, iż stosunkowo wielu badanych uczniów w wieku 15-16 lat oraz uczniów w wieku 17-18 lat z gminy Piaseczno i województwa mazowieckiego miało problem z oceną dostępności do alcopops.

Badani uczniowie w wieku 15-16 lat oraz w wieku 17-18 lat z gminy Piaseczno (odpowiednio 56,79% i 77,65%) oraz województwa mazowieckiego (odpowiednio 42,3% i 74,4%) równie wysoko ocenili poziom dostępności do tytoniu.

Kolejno uczniowie z gminy Piaseczno nie mieli większych trudności z oceną dostępu do leków uspokajających oraz nasennych i tym samym 64,63% uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz 62,94% uczniów klas drugich szkół średnich oszacowało, iż dostęp do tego typu substancji jest łatwy.

Ponadto uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz klas drugich szkół średnich z gminy Piaseczno mieli problem z oceną dostępności substancji nielegalnych. Odsetki młodszych uczniów, to jest w wieku 15-16 lat, którzy uważają je za dosyć łatwo dostępne wahają się od 0,00% w przypadku cracku do 11,11% w przypadku marihuany bądź haszyszu. Z kolei odsetki młodzieży z klas drugich szkół średnich deklarujących, że dosyć łatwo jest zdobyć nielegalne substancje psychoaktywne wahają się od 4,12% w przypadku heroiny do 33,53% w przypadku marihuany bądź haszyszu. Natomiast uczniowie w wieku 15-16 lat oraz w wieku 17-18 lat z województwa mazowieckiego w podobnym odsetku uznali substancje nielegalne za dosyć łatwe do zdobycia.

Kwestia dopalaczy dla uczniów z gminy Piaseczno również okazała się trudniejsza do oceny, ale w dalszej kolejności największy odsetek młodszych uczniów (12,20%), to jest w wieku 15-16 lat oraz starszych w wieku 17-18 lat (17,06%) zadeklarował, iż jest to substancja w miarę łatwa do zdobycia. Z kolei w województwie mazowieckim najwięcej uczniów w wieku 15-16 lat uznało tę substancję za niemożliwą do nabycia (22,9%), zaś uczniowie w wieku 17-18 lat za bardzo łatwą do zdobycia (25,0%).

CZĘŚĆ VI

Podsumowanie: Diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

Problem alkoholizmu w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Piaseczno

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO ALKOHOLIZMU W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych był odsetek respondentów wskazujących dany problem jako bardzo istotny oraz istotny. W opinii 41,1% respondentów, istotnym problemem społecznym w ich środowisku lokalnym jest alkoholizm.
- 38,5% badanych mieszkańców uważa, że na terenie gminy Piaseczno problem alkoholizmu jest powszechny.
- 53,9% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że zna osoby, którym zdarza się nadużywać alkoholu.
- 38,5% badanych mieszkańców twierdzi, że spotykała się ze sprzedażą alkoholu nieletnim.
- 41,1% ankietowanych mieszkańców spotkało się ze zjawiskiem picia alkoholu przez kobiety w ciąży.
- 33,6% badanych mieszkańców, twierdzi, że zdarzyło im się zaobserwować na drodze kierowcę, który mógł być pod wpływem alkoholu.
- 26,0% ankietowanych mieszkańców stwierdza, że obecnie nieletni piją coraz więcej.

B. POSTAWY WOBEC ALKOHOLU:

- 22,0% respondentów deklaruje abstynencję.
- Ponad połowa badanych mieszkańców, to jest 55,6%, pije alkohol tylko okazjonalnie.
- 70,0% ankietowanych mieszkańców sięga po alkohol głównie dla towarzystwa.
- 71,4% badanych mieszkańców twierdzi, że alkohol zawarty w piwie lub winie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce, a 74,9% ankietowanych mieszkańców uważa, że piwo i wino są tak samo uzależniające jak wódka.

- Mity i stereotypy dotyczące alkoholu jako skutecznego środka na radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych nie są rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności badanych mieszkańców, bowiem zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców tj. 83,5% jest zdania, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.
- W opinii 54,8% badanych mieszkańców to niepowodzenia życiowe uchodzą za główną przyczynę uzależnienia.
- W przekonaniu 48,9% badanych mieszkańców nie trzeba spożywać napojów alkoholowych każdego dnia, aby się od nich uzależnić.
- 81,43% badanych mieszkańców nie zna instytucji na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym. Nieliczni respondenci wymieniali Stowarzyszenie MONAR czy Centrum Zdrowia Psychicznego DROMADER.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania wskazują, że w opinii 41,1% przebadanych mieszkańców istotnym problemem społecznym w środowisku lokalnym jest alkoholizm. Większość respondentów tj. blisko 59% badanych nie wskazało problemu alkoholizmu jako bardzo poważnego w ich środowisku, niemniej jednak zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy takich jak m.in.:

- Realizacja kampanii profilaktyczno-informacyjnych na temat zagrożeń i konsekwencji spożywania alkoholu, między innymi w okresie ciąży.
- Podejmowanie działań edukacyjnych w szkołach jazdy dla przyszłych kierowców na temat wpływu alkoholu na sprawność psychomotoryczną oraz budowania lokalnego systemu przeciwdziałającego nietrzeźwości na drogach, w tym między innymi poprzez systematyczne kontrole stanu trzeźwości kierowców.
- Kontrole punktów sprzedaży alkoholu w zakresie przestrzegania i zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym.
- Prowadzenie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych z asertywnych technik odmowy sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym.

- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach lokalnych udzielających pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym, na przykład poprzez plakaty i ulotki informacyjne.
- Zwiększenie poziomu egzekwowania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych.
- Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych marginalizacją.
- Współpraca pomiędzy lokalnymi instytucjami oraz organizacjami takimi jak m.in.: Stowarzyszenie MONAR, Stowarzyszenie „Patronat”, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Zdrowia Psychicznego DROMADER i instytucjami Miejsko-Gminnym Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, Powiatowa Komenda Policji, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy w celu tworzenia lokalnych koalicji profilaktycznych w zakresie podjęcia współpracy na rzecz ograniczania rozmiarów zjawiska alkoholu oraz promowania abstynencji i trzeźwości wśród mieszkańców gminy.
- Promowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych o charakterze bezalkoholowym oraz bezalkoholowe i aktywne spędzanie wolnego czasu.

Problem narkomanii w świadomości dorosłych mieszkańców z gminy Piaseczno

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO NARKOMANII W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych był odsetek respondentów wskazujących dany problem jako bardzo istotny oraz istotny. W opinii 20,6% przebadanych mieszkańców, narkomania jest ważnym problemem społecznym w ich środowisku lokalnym. Blisko 80 % badanych twierdzi, że zjawisko narkomani nie jest realnym zagrożeniem na terenie gminy Piaseczno.
- Zdaniem 32,5% badanych mieszkańców zjawisko narkomanii w gminie Piaseczno jest rzadko spotykane.
- 92,9% badanych mieszkańców nie wie, gdzie można nabyć narkotyki.
- 34,5% badanych mieszkańców zna co najmniej jedną osobę, która według nich zażywa narkotyki.

B. POSTAWY WOBEC NARKOTYKÓW:

- 21,0% ankietowanych mieszkańców eksperymentowało z substancjami odurzającymi.
- Niemal wszyscy badani mieszkańcy, to jest 96,2%, są zgodni w ocenie, że narkotyki nie są dobrym sposobem na radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych.

C. NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych był odsetek respondentów wskazujących dany problem jako bardzo istotny oraz istotny. Zdaniem 27% przebadanych mieszkańców ważnym problemem społecznym w ich środowisku lokalnym są dopalacze.
- W ocenie 9,2% badanych mieszkańców dopalacze są łatwo dostępnymi substancjami psychoaktywnymi na terenie gminy Piaseczno.
- 91,0% ankietowanych mieszkańców jest zdania, że dopalacze są równie szkodliwe, co narkotyki.

Wnioski i rekomendacje

Badania zrealizowane wśród mieszkańców pozwoliły stwierdzić, iż problem uzależnienia od narkotyków oraz nowych substancji psychoaktywnych (dopalaczy) w niewielkim stopniu dotyczy gminy Piaseczno. Aby uniknąć rozpowszechnienia się problemu, zasadne jest podejmowanie działań takich, jak :

- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
- Realizowanie lokalnych kampanii społecznych na temat działania substancji psychoaktywnych.
- Rozpowszechnianie rzetelnych informacji na temat substancji odurzających i ich szkodliwości poprzez lokalną prasę, tablice informacyjne, media.
- Promowanie wśród społeczności lokalnej zdrowego stylu życia.
- Organizowanie spotkań z osobami, które poradziły sobie z problemem uzależnień.
- Zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki narkotykowej.

- Kontynuowanie programów wychowawczo-profilaktycznych dla rodziców, które są rekomendowane przez PARPA.
- Wykorzystanie lokalnych zasobów, to jest stowarzyszeń i organizacji pozarządowych do tworzenia lokalnych koalicji profilaktycznych w zakresie podjęcia współpracy na rzecz ograniczania rozmiarów zjawiska narkomanii.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Główne wyniki badania

A. POSTAWY WOBEC ALKOHOLU:

- W ocenie sporej liczby uczniów klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych i uczniów szkół średnich dostęp do różnego rodzaju napojów wysokowych (piwa, cydru, wina i wódki), gdy nie ma się ukończonych 18 lat, jest stosunkowo łatwy i bardzo łatwy.
- 40,3% uczniów z młodszej kohorty, to jest z klas 7, 8 szkół podstawowych oraz 3 gimnazjalnych spróbowało alkohol przynajmniej raz w życiu.
- 90,1% uczniów ze szkół średnich odbyło inicjację alkoholową.
- Wśród okoliczności sprzyjających sięganiu po alkohol, uczniowie najczęściej wskazują wyjazdy wakacyjne. Taką odpowiedź deklaruje 41,7% uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych oraz 44,81% ze szkół średnich.
- Ponad połowa uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych, to jest 57,7%, nie interesuje się pozyskaniem alkoholu.
- 57,4% uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych zna osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol.
- Zgodnie z deklaracjami badanych obniża się wiek inicjacji alkoholowej – w młodszej kohorcie, to jest w grupie uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych, do pierwszorazowego kontaktu z alkoholem dochodzi najczęściej w wieku 14 lat (27,1%), a w starszej kohorcie, to jest wśród uczniów szkół średnich, w wieku 16 lat (29,2%).
- Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, 12,0% uczniów z młodszej grupy, to jest z klas 7, 8 szkół podstawowych oraz 3 gimnazjalnych oraz 29,2% uczniów ze starszej grupy, to jest ze szkół średnich, piło alkohol za namową osób trzecich.

- 91,4% młodszych uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych oraz 98,2% starszych uczniów ze szkół średnich zna konsekwencje zdrowotne picia alkoholu.

B. POSTAWY WOBEC NARKOTYKÓW:

- Ponad połowa uczniów klas 7, 8 szkół podstawowych, to jest 62,6%, nie interesuje się pozyskiwaniem narkotyków.
- Relatywnie wysokie odsetki badanych uczniów z klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych oraz uczniów ze szkół średnich wybierających odpowiedź „Nie wiem” przy ocenie dostępu do narkotyków sygnalizują, iż wielu badanych nie interesuje się pozyskiwaniem takich substancji.
- W ocenie 33,5% uczniów szkół średnich dosyć łatwo jest pozyskać marihuanę lub haszysz.
- Większość uczniów szkół podstawowych (89,4%), to jest z klas 7, 8 szkół podstawowych oraz 3 gimnazjalnych i 71,2% uczniów klas średnich nie wie, gdzie można kupić narkotyki.
- Do odbycia inicjacji narkotykowej przyznało się 4,4% młodszych badanych ze szkół podstawowych (w tym 5,4% dziewcząt i 3,1% chłopców) oraz 23,3% starszych badanych (w tym 22,7% dziewcząt i 25,0% chłopców) ze szkół średnich. Najczęściej wskazywanymi narkotykami była marihuana.
- 28,4% młodszych uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych oraz 67,7% starszych uczniów ze szkół średnich zna osoby zażywające narkotyki.
- 53,4% uczniów z młodszej grupy z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych oraz 98,8% uczniów szkół średnich, zna konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków.
- Zdecydowana większość młodszych uczniów z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych tj. 88,9% oraz 98,84% starszych uczniów ze szkół średnich zna konsekwencje prawne posiadania narkotyków.

C. NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE:

- 12,2% badanych uczniów z klas 3 gimnazjalnych w szkołach podstawowych oraz 8,8% uczniów szkół średnich oceniło dostęp do dopalaczy jako dosyć łatwy.
- Niemal wszyscy badani uczniowie tj. 96,6% z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych oraz 97,7% uczniów ze szkół średnich, zadeklarowali, że nigdy nie używali dopalaczy.

- 48,1% przebadanych uczniów szkół podstawowych z klas 7, 8 szkół podstawowych i 3 gimnazjalnych oraz 84,7% ze szkół średnich postrzega dopalacze jako realne zagrożenie.

Wnioski i rekomendacje

Zrealizowane badania wśród uczniów szkół podstawowych i uczniów szkół średnich z terenu gminy Piaseczno ukazały zróżnicowane postawy wobec substancji psychoaktywnych, w tym szczególnie pod względem odbycia inicjacji alkoholowej i narkotykowej oraz oceny dostępności substancji psychoaktywnych. Otrzymane wyniki wskazują na zasadność podjęcia działań w zakresie:

- Prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szkołach na temat zdrowotnych, psychologicznych, a także społecznych konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych.
- Wychowania do odpowiedzialności za własne postępowanie w kontekście podejmowania decyzji związanych z piciem alkoholu i zażywaniem narkotyków.
- Prowadzenia programów profilaktycznych wspierających rozwój osobowości i zdolności interpersonalnych młodych ludzi.
- Rozpowszechnienia sposobów funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy substancji psychoaktywnych.
- Rozwijania kompetencji społecznych, a w szczególności uczenie asertywnego odmawiania w przypadku, gdy ktoś proponuje sięgnięcie po używkę.
- Ułatwienia dostępności do programów edukacyjnych dla młodzieży dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych i tym samym promujących zdrowy tryb życia.
- Realizacji warsztatów dla nauczycieli i wychowawców z zakresu tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.
- Uruchamiania programów edukacyjnych zaadresowanych do rodziców/prawnych opiekunów w celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec swoich dzieci.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Dietrich-Muszalska A., *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, <http://a.umed.pl/psychiatria/dydaktyka/2015/Uzaleznienia%20od%20SPA%20VI.pdf>, dostęp: 30.10.2018.
2. Fudała J., *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu> , dostęp: 07.11.2018.
3. Gdaniec T., *W Polsce jest ponad 100 tys. osób uzależnionych od narkotyków*, <https://wiadomosci.wp.pl/w-polsce-jest-ponad-100-tys-osob-uzaleznionych-od-narkotykow-6027418525160065a>, dostęp: 07.11.2018.
4. Hoffman T., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych – wybrane zagadnienia zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Studium Europy Środkowej i Wschodniej 2015, nr 3: 17-30, [http://studium.kutno.pl/wp-content/uploads/2017/04/Hoffmann T Studium nr 3 2015.pdf](http://studium.kutno.pl/wp-content/uploads/2017/04/Hoffmann_T_ Studium_nr_3_2015.pdf), dostęp: 23.10.2018.
5. Klimczak J., *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, w: M. Banach (red.), *Alkoholowy Zespół Płodowy*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011, s. 1-349, https://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl/sites/wydawnictwo/files/publikacje_pdf/alkoholowy_zespol_plodu.pdf, dostęp: 07.11.2018.
6. CBOS, *Młódzież 2016*, 2016, <http://www.cinn.gov.pl/portals?id=166545>, dostęp: 08.11.2018.
7. CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, 2015, s. 1-275, <https://docplayer.pl/16009776-Oszacowanie-rozpowszechnienia-wybranych-uzaleznien.html>, dostęp: 29.10.2018.
8. PARPA, *Deklaracja w Sprawie Młódzieży i Alkoholu*, <http://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/deklaracja-w-sprawie-mlodziezy-i-alkoholu>, dostęp: 07.11.2018.
9. PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?* <http://www.parpa.pl/index.php/ciaza-bez-alkoholu/badania>, dostęp: 07.11.2018.
10. PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*, 2018, <http://www.parpa.pl/images/file/piwo%20bezalkoholowe.docx>, dostęp: 07.11.2018.

11. Widła M., *Rodzice mogą spowodować, że ich dzieci zaczynają pić wcześniej. Ekspertka radzi, czego nie robić*, 2018, <http://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103094,23387110,jak-rozmawiac-z-dzieckiem-o-alkoholu-szczepionka-z-promilami.html>, dostęp: 28.11.2018.
12. Wieczorek Ł., Sierostawski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015r.*, s. 1-120, <http://www.parpa.pl/images/file/Raport%20ESPAD%202015.pdf>, dostęp: 19.10.2018 i 26.10.2018.

Źródła internetowe

1. http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Piaseczno
2. <http://bip.piaseczno.eu/arttykul/210/3612/projekt-strategii-rozwiazywania-problemow-spoecznych-gminy-piaseczno-na-lata-2017-2027>

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Piaseczno z podziałem na płeć	8
Wykres 2. Stan cywilny mieszkańców gminy Piaseczno.....	9
Wykres 3. Struktura próby badawczej z podziałem na płeć.....	19
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na wiek	19
Wykres 5. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową	20
Wykres 6. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie	20
Wykres 7. Czy osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?	23
Wykres 8. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?	23
Wykres 9. Znajomość osób nadużywających alkohol w środowisku badanych z podziałem na płeć ...	24
Wykres 10. Rozpowszechnienie problemu alkoholizmu w gminie Piaseczno	25
Wykres 11. Jak często spożywa Pan/Pani napoje alkoholowe?	27
Wykres 12. Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?	28
Wykres 13. Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych świadczących o uzależnieniu	29
Wykres 14. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów alkoholowych bądź bezalkoholowych przez nieletnich?.....	30
Wykres 15. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?	31
Wykres 16. Czy zna Pan/Pani osoby w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki?	31
Wykres 17. Najłatwiej dostępne substancje psychoaktywne w środowisku badanych.....	32
Wykres 18. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy są miejsca, w których młodzież ma łatwy dostęp do środków psychoaktywnych?	33
Wykres 19. Jaka w Pana/Pani opinii jest główna przyczyna uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych?	34
Wykres 20. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym? .	35
Wykres 21. Struktura próby badawczej	38
Wykres 22. Czy kiedykolwiek piłeś/eś alkohol?	39
Wykres 23. Czy ktoś namawiał Cię do wypicia alkoholu?	40
Wykres 24. Dostęp do alkoholu w środowisku badanych uczniów klas 7-8 szkół podstawowych	41
Wykres 25. Czy Twoi rodzice piją alkohol?.....	42

Wykres 26. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	43
Wykres 27. Czy wiesz, gdzie i u kogo kupić narkotyki?	43
Wykres 28. Dostęp do narkotyków w środowisku badanych uczniów klas 7-8 szkół podstawowych..	44
Wykres 29. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	44
Wykres 30. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	45
Wykres 31. Czy używałaś/eś kiedykolwiek narkotyków?	46
Wykres 32. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?	47
Wykres 33. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?	47
Wykres 34. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?	48
Wykres 35. Czy piłaś/eś alkohol w ciągu ostatnich...?	50
Wykres 36. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem.....	54
Wykres 37. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?	54
Wykres 38. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	55
Wykres 39. Czy Twoi rodzice piją alkohol?.....	56
Wykres 40. Czy spotkałeś kiedyś osobę, która rozprowadza narkotyki?	58
Wykres 41. Gdzie według Ciebie można kupić narkotyki?	58
Wykres 42. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?	61
Wykres 43. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze?.....	62
Wykres 44. Odsetek uczniów szkół podstawowych mających za sobą inicjację alkoholową z podziałem na płeć	64
Wykres 45. Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów szkół podstawowych.....	64
Wykres 46. Liczebność próby badawczej z podziałem na klasę i płeć.....	66
Wykres 47. Dlaczego najczęściej sięgasz po alkohol?	74
Wykres 48. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	74
Wykres 49. Czy Twoi rodzice piją alkohol?.....	75
Wykres 50. Czy spotkałaś/eś kiedyś osobę rozprowadzającą narkotyki?	76
Wykres 51. Gdzie według Ciebie można kupić narkotyki?	76
Wykres 52. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy?	79
Wykres 53. Czy znasz osoby w swoim środowisku, które zażywają narkotyki?.....	80

Wykres 54. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, **uczniowie klas 3 gimnazjalnych ze szkół podstawowych**..... 88

Wykres 55. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, **uczniowie klas drugich szkół średnich** 88

Spis tabel

Tabela 1. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w gminie Piaseczno	16
Tabela 2. Przepięstwa na terenie gminy Piaseczno.....	16
Tabela 3. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie na terenie gminy Piaseczno.....	17
Tabela 4. Ocena wężności problemów społecznych na terenie gminy Piaseczno	22
Tabela 5. Analiza zjawiska spożywania alkoholu w czasie ostatnich 10 lat.....	26
Tabela 6. Czy uważa Pan/Pani, że alkohol lub narkotyki mogą być dobrym sposobem na radzenie sobie ze stresem?	34
Tabela 7. Częstość spożywania alkoholu przez uczniów klas 7-8 szkół podstawowych	40
Tabela 8. Czy uważasz, że alkohol pomaga w sytuacji kryzysowej?	41
Tabela 9. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić alkohol?	49
Tabela 10. W jakich okolicznościach po raz pierwszy piąś/eś alkohol?	50
Tabela 11. Jak duęą ilość piwa wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?.....	51
Tabela 12. Jaką ilość wina wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	52
Tabela 13. Jaką ilość wódki wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	53
Tabela 14. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem.....	53
Tabela 15. Czy uważasz, że narkotyki mogą pomóc w sytuacji kryzysowej?	60
Tabela 16. Ocena dostępności poszczęólnych substancji psychoaktywnych.....	63
Tabela 17. Czy i kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić alkohol?	67
Tabela 18. Czy uważasz, że alkohol pomaga w sytuacji kryzysowej?.....	67
Tabela 19. Czy piąś/eś alkohol w ciągu ostatnich...?	68
Tabela 20. Jak duęą ilość piwa wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?.....	69
Tabela 21. Jaką ilość wina wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	70
Tabela 22. Jaką ilość wódki wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	71
Tabela 23. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, uczniowie klas drugich szkół średnich.....	73
Tabela 24. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, wśród chłopców klas drugich szkół średnich	73

Tabela 25. Silne upicie się, tzn. wypicie takiej ilości alkoholu, pod wpływem której doszło do utraty kontroli nad własnym zachowaniem, wśród dziewcząt klas drugich szkół średnich	73
Tabela 26. Czy uważasz, że narkotyki mogą pomóc w sytuacji kryzysowej?	78
Tabela 27. Ocena dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych.....	82
Tabela 28. Czy piłaś/eś napoje alkoholowe...?	84
Tabela 29. Jak dużą ilość piwa wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?.....	85
Tabela 30. Jaką ilość wina wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	86
Tabela 31. Jaką ilość wódki wypiąś/eś podczas ostatniej okazji picia alkoholu?	87